

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Lubicz

Raport z badań

Opracowanie:
Pracownia Psychoterapii i Rozwoju Osobistego
Anna Dudzic Koc

Lubicz Dolny, wrzesień 2024 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	4
1. Wprowadzenie	5
2. Metodologia badań	11
2.1. Cel i przedmiot badań	12
2.2. Problemy badawcze	12
2.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze	13
2.4. Organizacja i przebieg badań	13
2.5. Charakterystyka osób badanych	16
2.5.1. Uczestnicy sondażu	16
2.5.2. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych	28
2.5.3. Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych	28
2.5.4. Uczestnicy warsztatów rekomendacyjnych	30
3. Wyniki badań	31
3.1. Jaki jest profil demograficzny gminy?	31
3.2. Jakie są potrzeby mieszkańców, związane z realizacją usług społecznych na terenie gminy?	34
3.2.1. Analiza danych zastanych	34
3.2.2. Badania własne	37
3.2.2.1. Potrzeby rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej	37
3.2.2.2. Potrzeby osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny	39
3.2.2.3. Potrzeby związane ze specjalistycznym wsparciem dla mieszkańców	40
3.2.2.4. Potrzeby związane ze wsparciem sąsiedzkim	44
3.2.2.5. Możliwość korzystania z usług w formule zdalnej	45
3.2.2.6. Deklarowana zaradność w korzystaniu z usług ochrony zdrowia	46
3.2.2.7. Potrzeby związane z informowaniem mieszkańców o ofercie w zakresie usług społecznych	46
3.2.2.8. Potrzeba wprowadzenia usługi asystencji osobistej	47
3.2.2.9. Potrzeba wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji	48
3.2.2.10. Potrzeba wprowadzenia usługi transportowej door to door	49
3.2.2.11. Problemy wychowawcze występujące na terenie gminy i wynikające z nich potrzeby	50
3.2.2.12. Preferencje kulturalne mieszkańców	51
3.2.2.13. Potrzeby związane z kulturą fizyczną i turystyką	56
3.2.2.15. Potrzeby w zakresie oferty zajęć dodatkowych dla osób dorosłych	62
3.2.2.16. Bariery wsparcia	66
3.3. Jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną?	67
3.3.1. Analiza danych zastanych	67
3.3.2. Badania własne	67
3.4. Jakie zasoby społeczności lokalnej może wykorzystać CUS do zaspokajania potrzeb mieszkańców?	71
3.5. Jakie nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych powinny zostać wprowadzone, aby zaspokoić potrzeby społeczności?	73
3.6. Jaki jest potencjał gminy w zakresie usług społecznych?	77

3.6.1. Podmioty wchodzące w skład potencjału gminy w zakresie usług społecznych	77
3.6.1.1. Dane zastane	77
3.6.1.2. Badania własne	91
3.6.2. Bariery rozwoju usług społecznych i propozycje działań zaradczych	94
3.6.3. Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	99
3.7. Jaki jest poziom zadowolenia mieszkańców z jakości usług społecznych świadczonych na terenie gminy?	101
4. Pogłębiona analiza danych	112
4.1. Potrzeby osób zamieszkujących z niesamodzielnym członkiem rodziny (analiza wybranych odpowiedzi z sondażu).....	112
4.2. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami (analiza wybranych odpowiedzi z sondażu)	113
4.3. Analiza zależności pomiędzy wybranymi zmiennymi	115
4.4. Porównanie wartości wybranych zmiennych wśród mieszkańców Lubicza Dolnego, Lubicza Górnego, Złotorii, Krobi oraz Grębocina	117
4.5. Determinanty przywiązania do miejsca zamieszkania.....	117
4.6. Determinanty poczucia wspólnoty	118
5. Komentarz do wyników	119
6. Rekomendacje	125
Spis tabel i rycin	130
Załączniki	133
Załącznik nr 1. Kwestionariusz ankiety.....	133
Załącznik nr 2. Lista wskaźników potrzeb w zakresie usług społecznych.....	140

Wykaz skrótów

CUS – Centrum Usług Społecznych

DPS – Dom Pomocy Społecznej

FGI – Zogniskowany wywiad grupowy (Focus Group Interview)

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GR – Grupy Robocze

IDI – Indywidualny wywiad pogłębiony (In-Depth Interview)

JST – Jednostki Samorządu Terytorialnego

KSE – Krajowy System Elektroenergetyczny

NGO – Organizacje pozarządowe (Non Governmental Organisation)

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OzN – Osoba z niepełnosprawnością

PES – Podmioty ekonomii społecznej

PIK – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny

TDI – Telefoniczny wywiad pogłębiony (Telephone In-Depth Interview)

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

1. Wprowadzenie

Gmina Lubicz jest gminą wiejską położoną w województwie kujawsko-pomorskim, we wschodniej części powiatu toruńskiego, nad Wisłą i dwoma brzegami Drwęcy. Sąsiadują z nią gminy Toruń, Łysomice, Kowalewo Pomorskie, Ciechocin, Obrowo oraz Wielka Nieszawka. Gmina dzieli się na 17 sołectw: Brzezinko, Brzeźno, Grabowiec, Grębocin, Gronowo, Jedwabno, Kopanino, Krobia, Lubicz Dolny i Lubicz Górny, Mierzynek, Młyniec Pierwszy, Młyniec Drugi, Nowa Wieś, Rogowo, Rogówko, Złotoria oraz 2 miejscowości bez statusu sołectwa: Gronówko i Józefowo. Siedzibą gminy jest Lubicz Dolny.

Powierzchnia gminy wynosi 106,03 km², co stanowi 8,6% powierzchni powiatu toruńskiego. 18% gminy pokryte jest lasami, natomiast użytki rolne stanowią niecałe 70% terenu. Pozostałe 12% powierzchni to tereny zabudowane. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 10 Płońsk – Szczecin, droga krajowa nr 15 Trzebnica – Ostróda oraz sąsiaduje ona bezpośrednio z autostradą A1¹.

W gminie Lubicz na dzień 31.03.2024 liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy wynosiła 20 150 w tym 10 095 (50,10%) kobiet, 9791 (48,59%) mężczyzn oraz 264 (1,31%) osób nieokreślonych². Gmina Lubicz jest od wielu lat bardzo intensywnie zasiedlana, głównie przez ludność miejską z Torunia. W latach 2014-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 4,69%. Największe wzrosty odnotowano w latach 2016 (wzrost o 0,62%), 2017 (wzrost o 0,62%), 2018 (wzrost o 0,73%) oraz 2019 (1,37%). Od roku 2020 największy wzrost liczby mieszkańców odnotowano w sołectwie Kapanino (17,34%) i Mierzynek (14,87%). Gmina pod względem liczby ludności zajmuje pierwsze miejsce spośród wszystkich gmin powiatu toruńskiego.

W 2021 roku gmina Lubicz miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -21. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,03 na 1000 mieszkańców gminy Lubicz. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, wynosił 0,82 i był znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Na 1000 mieszkańców gminy Lubicz przypadało 9,92 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości

¹ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 29.09.2021 godz. 08:02]

² Ludność gminy Lubicz wg stanu na dzień 31.03.2024 r.: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34303,szczegoly.pdf> [dostęp: 12.04.2024 godz. 09:54]

średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju³. Dla porównania, w 2019 roku gmina miała dodatni przyrost naturalny wynoszący 108, co odpowiadało przyrostowi naturalnemu 5,40 na 1000 mieszkańców gminy Lubicz. Na 1000 mieszkańców gminy przypadało wtedy 6,45 zgonów. Wynik ten był znacznie niższy od średniej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz dla kraju. Współczynnik dynamiki demograficznej wynosił 1,27 i był znacznie większy od średniej dla województwa oraz całego kraju⁴. W 2021 roku 32,9% zgonów w gminie Lubicz spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,5% zgonów były nowotwory, a 8,3% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego⁵.

Średni wiek mieszkańców w 2021 roku wynosił 38,8 lat (39,9 lat kobiety; 37,7 lat mężczyźni) i był niższy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz niższy od średniego wieku mieszkańców w całej Polsce. Pomimo niższego średniego wieku mieszkańca gminy Lubicz, w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową, piramida wieku mieszkańców gminy wskazywała na starzenie się lokalnej społeczności (piramida wiekowa była najszersza w kohortach wiekowych 35-49 lat w przypadku obu płci). 62,9% mieszkańców gminy było w wieku produkcyjnym, 20,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,6% w wieku poprodukcyjnym⁶.

W gminie, według danych z 2021 roku, na 1000 mieszkańców pracowało 176 osób. 38,7% wszystkich pracujących stanowiły kobiety natomiast 61,3% mężczyźni⁷. Dla porównania wskaźnik ten wynosił dla województwa kujawsko-pomorskiego 231 osób, dla powiatu toruńskiego 150 osób⁸. Oznacza to, że gmina plasowała się nieco powyżej średniej powiatowej, na którą składają się pozostałe gminy podmiejskie Torunia. Bezrobocie rejestrowane w gminie Lubicz w 2021 roku wyniosło 8,2% (10,9% wśród kobiet i 5,8% wśród mężczyzn)⁹ natomiast wskaźnik ten na koniec 2019 roku wynosił 7,7% (10% wśród kobiet i 5,8% wśród mężczyzn)¹⁰. W lipcu 2024 roku na terenie gminy zarejestrowane były 433 osoby bezrobotne¹¹.

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#dane-demograficzne [dostęp: 06.09.2024, godz. 9:34]

⁴ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik.32038,tresc.pdf> [dostęp: 07.09.2024, godz. 08:02]

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#dane-demograficzne [dostęp: 06.09.2024, godz. 9:34]

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#dane-demograficzne [dostęp: 06.09.2024, godz. 9:34]

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#rynek-pracy [dostęp: 08.09.2024, godz. 14:32]

⁸ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik.32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 08:02]

⁹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#rynek-pracy [dostęp: 08.09.2024, godz. 14:32]

¹⁰ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik.32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 08:02]

¹¹ <https://torun.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy> [dostęp: 07.2024]

Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie na rok 2021 wynosiło 4737,52 PLN¹², natomiast w 2018 roku wynosiło ono 3726,88 PLN brutto¹³. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Lubicz 1680 osób wyjeżdżało do pracy do innych gmin, a 1179 osób pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy. 30,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy pracowało w sektorze rolniczym, 32,9% w przemyśle i budownictwie, 16,2% w przemyśle usługowym, a 1% zatrudniony był w sektorze finansowym¹⁴.

W gminie Lubicz znajduje się 5 szkół podstawowych: Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Lubiczu Górnym; Szkoła Podstawowa w Grębocinie im. Jana Pawła II; Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Władysława Bukowińskiego w Lubiczu Dolnym; Szkoła Podstawowa im. pilota Ryszarda Witkowskiego w Młyńcu Pierwszym oraz Szkoła Podstawowa w Złotorii. Średnia wielkość klas w gminie wynosiła 20 uczniów¹⁵.

Na terenie gminy w 2024 roku zarejestrowane są 3 żłobki (placówki te to podmioty prywatne) oraz 6 przedszkoli i 1 punkt przedszkolny: Przedszkole Publiczne „Chatka Puchatka” w Lubiczu Górnym; Przedszkole Niepubliczne „Tęczowa Kraina” w Lubiczu Dolnym; Prywatne Przedszkole Anglojęzyczne i Żłobek „Mały Miś” w Grębocinie; Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Żyrafa” w Lubiczu Dolnym; Niepubliczne Przedszkole „Niezapominajka” w Lubiczu Górnym; Prywatne Przedszkole „Ślimaczek” w Krobi oraz Niepubliczny Żłobek i Przedszkole „ABeeC” w Złotorii¹⁶. Na dzień 30.09.2023 uczęszczało do nich 492 dzieci¹⁷. Główną instytucją realizującą zadania polityki społecznej w gminie Lubicz jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)¹⁸.

Na terenie gminy Lubicz, na rok 2024, funkcjonują 4 przychodnie lekarskie, 2 w Grębocinie: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego – Tomasza Ołtarzewskiego oraz „Moja przychodnia”; Przychodnia Nr 5 w Lubiczu Górnym (CITOMED) oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego – Krystyny Kusz w Złotorii¹⁹.

¹² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#rynek-pracy [dostęp: 08.09.2024, godz. 14:32]

¹³ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024 godz. 08:02]

¹⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#rynek-pracy [dostęp: 08.09.2024, godz. 14:32]

¹⁵ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 29.09.2021 godz. 08:02]

¹⁶ <https://www.lubicz.pl/7412,przedszkola> [dostęp: 10.09.2024, godz. 15:01]

¹⁷ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

¹⁸ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

¹⁹ <https://www.lubicz.pl/7606,osrodki-zdrowia> [dostęp: 12.09.2024, godz. 11:44]

Na terenie gminy Lubicz istnieje też rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna, w skład której wchodzi obiekty takie jak: kąpielisko w Józefowie, 3 hale sportowe (pow. 300 m²) w: Złotorii, Grębocinie i Lubiczu Górnym, nowa sala sportowa w Lubiczu Dolnym, kompleks sportowo-rekreacyjny w Grabowcu, 2 boiska Orlik: w Grębocinie i Lubiczu Górnym, 3 boiska wielofunkcyjne: w Lubiczu Dolnym, Złotorii i Młyńcu Pierwszym, pumptrack i skate park w Lubiczu Górnym, 9 boisk sportowych, 3 boiska do siatkówki plażowej, 21 zewnętrznych siłowni, 26 placów zabaw. Oprócz tego w 2021 roku w gminie działało 7 klubów sportowych: UKS „Drwęca Novar” Lubicz; KS „Flisak” Złotoria; KS Krobia; KS „Orlik” Lubicz; KS „Sprint” Grębocin; KS „Gwiazda” Toruń; Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej RP w Złotorii²⁰.

W gminie funkcjonuje również 17 świetlic wiejskich, w których organizowane są zajęcia dla dzieci, m.in. zajęcia z programowania, sportowe, artystyczne, taneczne, zbiórki harcerskie, oraz okazjonalne warsztaty²¹. Z świetlic korzystają również koła gospodyń wiejskich, kluby seniora, stowarzyszenia, terapeuci, psychologowie, grupy AA oraz organizacje nieformalne, np. Klub Kobiet Kreatywnych. Oprócz tego na terenie gminy organizowanych jest wiele festynów i wydarzeń kulturowych takich jak: Festyn z okazji Dnia Dziecka i Matki, koncert zespołu Trzy Korony podczas festynu z okazji Święta Rodziny, Kolarskie Międzywojewódzkie Mistrzostwa w Jeździe Indywidualnej na Czas, Otwarte Mistrzostwa Gminy Lubicz w Siatkówce Plażowej²².

W gminie Lubicz funkcjonuje również sieć bibliotek którą stanowią: Gminna Biblioteka Publiczna w Lubiczu Dolnym, filie biblioteczne w Lubiczu Górnym, Grębocinie, Gronowie i Złotorii oraz punkt biblioteczny w Krobi. Wszystkie biblioteki prowadzą szeroko rozumianą działalność kulturalno-edukacyjną m.in. lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, warsztaty twórcze, konkursy, imprezy plenerowe czy Dyskusyjny Klub Książki²³.

W gminie Lubicz w 2021 roku zarejestrowanych było 2587 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 2104 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Pod względem liczby zatrudnianych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (2494) było mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. 0,8% podmiotów jako

²⁰ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

²¹ <https://www.lubicz.pl/7633,kultura> [dostęp: 22.09.2024, godz. 13:12]

²² Raport o stanie gminy za rok 2023: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 07.09.2024, godz. 14:49]

²³ Raport o stanie gminy za rok 2023: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 07.09.2024, godz. 14:49]

rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo czy rybactwo, jako przemysł i budownictwo swoją działalność deklarowało 26,7% podmiotów, a 72,5% podmiotów w rejestrze zakwalifikowanych było jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Lubicz najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności był handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (23,4%) oraz budownictwo (16,3%)²⁴.

Dla porównania na terenie gminy Lubicz w 2019 roku działało 2341 podmiotów gospodarki narodowej. Prawie 1900 z nich były to jednoosobowe działalności gospodarcze, gdzie 0,94% podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo lub rybactwo, jako przemysł i budownictwo swoją działalność deklarowało 26,44% podmiotów, a 72,61% w rejestrze zakwalifikowana była jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Lubicz najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności był handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (24.87%) oraz budownictwo (15.36%)²⁵.

Dane z 2021 roku wskazują, że na terenie gminy Lubicz znajduje się 242,9 km dróg gminnych, z czego 81,1 km dróg o nawierzchni ulepszonej – bitumicznej oraz z kostki brukowej, a także 161,8 km dróg o nawierzchni gruntowej²⁶. Ponadto w 2023 roku na terenie gminy funkcjonowało 6 linii dziennych obsługiwanych przez MZK oraz 3 linie obsługiwane przez POL-BUS²⁷.

Dla mieszkańców gminy Lubicz podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest ujęcie wód powierzchniowych z rzeki Drwęcy i infiltracyjnych wód podziemnych w Jedwabnie (dane za rok 2021). Wszystkie wsie w gminie w 2021 roku były praktycznie w maksymalnym stopniu zwodociągowane (stopień zwodociągowania gminy wynosił ok. 95%). Całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła 207,94 km. W dużej części gminy ścieki gromadzone były w przydomowych zbiornikach bezodpływowych i wywożone wozami asenizacyjnymi. Na terenie gminy działała również oczyszczalnia zbiorowa we wsi

²⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz#rejestr-region [dostęp: 12.09.2024, godz. 13:23]

²⁵ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

²⁶ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

²⁷ Raport o stanie gminy za rok 2023: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 19.09.2024, godz. 14:49]

Lubicz Górny. Poza wyżej wymienionymi oczyszczalniami grupowymi w gminie działają oczyszczalnie indywidualne, przydomowe.

Dane z 2021 roku wskazują, że w gminie Lubicz istnieje rozbudowana sieć gazociągowa. Do sieci gazowej podłączone są posesje oraz podmioty gospodarcze w części miejscowości: Lubicz Górny (w tym budynki wielorodzinne), Lubicz Dolny, Krobia, Nowa Wieś, Złotoria. Zgodnie ze Strategią rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028 planowane jest uzupełnienie istniejących sieci oraz przystąpienie do gazyfikacji miejscowości Grębocin. Według cytowanych danych z gazu ziemnego z sieci na terenie gminy korzysta ponad 1150 gospodarstw domowych i prawie 55 innych podmiotów²⁸.

²⁸ Strategia rozwoju gminy Lubicz na lata 2021-2028: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32038,tresc.pdf> [dostęp: 09.09.2024, godz. 10:07]

2. Metodologia badań

Badanie zaplanowano i zrealizowano w oparciu o dokument przygotowany przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pt. „Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych”. Założono, że prezentowana diagnoza ma do spełnienia kilka ważnych zadań:

- stanowić źródło wiedzy na temat najistotniejszych potrzeb mieszkańców gminy Lubicz;
- pozwalać na identyfikację i opis potencjału mieszkańców oraz lokalnych instytucji i organizacji;
- stanowić podstawę kompleksowych działań w obszarze usług społecznych;
- określać sposoby zapewnienia usług wysokiej jakości;
- wskazywać propozycje rozwiązań zidentyfikowanych problemów;
- określać obszary zaangażowania różnych grup mieszkańców w rozwiązywanie problemów społeczności;
- prezentować rekomendacje w zakresie potencjału współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi.

Założono, że niniejszy dokument pozwoli na oszacowanie przewidywanej liczby osób objętych programem usług społecznych, ustalenie katalogu usług społecznych ujętych w programie, określenie warunków i trybu kwalifikacji zainteresowanych do korzystania z usług społecznych oraz ustalenie podstawowych zasad realizacji usług.

Diagnozę zaplanowano z uwzględnieniem warunków, jakie powinna spełniać dobra diagnoza²⁹. Zadbano o to, aby spełniała ona kryteria takie jak: wieloaspektowość, kompleksowość, zróżnicowanie metod badawczych, partycypacja oraz praktyczność. Ze szczególną troską potraktowano potencjalne zagrożenia diagnozy. Przeprowadzono szczegółową analizę ryzyk i wdrożono odpowiednie środki zaradcze. Dzięki wypracowanym strategiom szybkiego reagowania, proces realizacji diagnozy został przeprowadzony w sposób zgodny z ustalonym harmonogramem oraz spełniający założone standardy merytoryczne.

²⁹ Warunki te określono w dokumencie przygotowanym przez Kancelarię Prezydenta RP pt. „Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych”.

2.1. Cel i przedmiot badań

Celem przeprowadzonych badań była diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w gminie Lubicz. Przedmiotem badań były z jednej strony potrzeby mieszkańców w zakresie usług społecznych, zaś z drugiej – potencjał gminy w zakresie świadczenia usług o takim charakterze³⁰.

2.2. Problemy badawcze

Problem główny przyjął postać pytania: **jakie są potrzeby mieszkańców gminy Lubicz w zakresie usług społecznych oraz jak prezentuje się potencjał gminy w zakresie możliwości ich zaspokajania?** Sformułowano również siedem szczegółowych pytań badawczych:

P.1. Jaki jest profil demograficzny gminy?

P.2. Jakie są potrzeby mieszkańców, związane z realizacją usług społecznych na terenie gminy?

P.3. Jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną?

P.4. Jakie zasoby społeczności lokalnej może wykorzystać CUS do zaspokajania potrzeb mieszkańców?

P.5. Jakie rozwiązania z zakresu usług społecznych powinny być wprowadzone, aby zaspokoić potrzeby społeczności lokalnej?

P.6. Jaki jest potencjał gminy w zakresie usług społecznych?

P.7. Jaki jest poziom zadowolenia mieszkańców z jakości usług społecznych świadczonych na terenie gminy?

³⁰ Potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych stanowią jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi z zakresu, o którym mowa w art. 2. Ust. 1 ustawy o CUS, na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług.

2.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze

W badaniu zastosowano różnorodne metody, techniki i narzędzia badawcze. Celem takiego rozwiązania było uzyskanie wysokiego stopnia różnorodności pozyskanych danych oraz przeprowadzenie analizy w sposób kompleksowy i komplementarny. W badaniach własnych zastosowano **sondaż diagnostyczny** oraz **wywiady indywidualne i grupowe** (tabela 1).

Tabela 1. Metody, techniki i narzędzia badawcze zastosowane w badaniach własnych

LP.	Metoda	Technika	Narzędzia
1.	Sondaż diagnostyczny	Ankieta	Kwestionariusz ankiety
2.	Wywiad indywidualny	IDI/TDI (niestandardyzowany, częściowo ustrukturyzowany)	Scenariusz realizacji wywiadu
3.	Wywiad grupowy	FGI (standardyzowany, częściowo ustrukturyzowany)	Scenariusz realizacji wywiadu

Źródło: opracowanie własne

Innymi metodami, które wykorzystano w trakcie realizacji badania, były analiza danych zastanych oraz analiza dokumentów. Pozwoliło to na zintegrowanie nowych wyników z dostępnymi danymi.

Punktem wyjścia dla doboru metod, technik i narzędzi badawczych, były prace nad przygotowaniem listy wskaźników odnoszących się do czternastu obszarów wymienionych w ustawie o CUS. Lista wskaźników była na bieżąco konsultowana z przedstawicielami GOPS-u w Lubiczu, co pozwoliło na uwzględnienie lokalnych uwarunkowań w tworzeniu ostatecznej listy.

2.4. Organizacja i przebieg badań

Diagnozę zrealizowano w trzech etapach. Były to: **planowanie, realizacja badania i redagowanie raportu**³¹. Poniżej przedstawiono główne działania, które zrealizowano na każdym z wymienionych etapów.

³¹ Zgodnie z propozycją zawartą w dokumencie pt. „„Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych”, opracowaną przez Kancelarię Prezydenta RP.

1. Planowanie badania

- przygotowanie harmonogramu realizacji badania (od planowania po zredagowanie raportu);
- zgromadzenie danych pozwalających na przeprowadzenie wstępnej, wieloaspektowej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Lubicz;
- zgromadzenie danych na temat specyfiki funkcjonowania instytucji zaangażowanych w przekształcanie OPS w CUS;
- przygotowanie listy wskaźników odnoszących się do 14 obszarów związanych z realizacją usług społecznych, wymienionych w ustawie o CUS;
- aktualizacja listy wskaźników w sposób zgodny ze specyfiką gminy Lubicz oraz jej mieszkańców;
- zgromadzenie dokumentów wewnętrznych, umożliwiających dostęp do istotnych danych zastanych;
- określenie założeń realizacji sondażu oraz specyfiki uczestników biorących udział w IDI/TDI oraz FGI;
- przyporządkowanie wskaźników do ustalonych metod, technik i narzędzi badawczych;
- przygotowanie narzędzi badawczych;
- dobór uczestników do wywiadów.

2. Realizacja badania

- **04.09.2024-15.09.2024:** realizacja sondażu diagnostycznego w formule łączonej (stacjonarnie oraz on-line);
- **09.09.2024:** realizacja czterech FGI dla następujących grup:
 - przedstawiciele instytucji gminnych (OPS, szkoły, instytucje kultury, system ochrony zdrowia);
 - przedstawiciele NGO, PES, przedsiębiorców oraz grup nieformalnych realizujących usługi społeczne na terenie gminy Lubicz;
 - mieszkańcy reprezentujący różne grupy społeczne ze względu na wiek, płeć i stan zdrowia;
 - mieszkańcy reprezentujący rodziny dotknięte problemem przemocy domowej.

- **10.09.2024:** realizacja dziesięciu IDI/TDI z mieszkańcami reprezentującymi różne grupy społeczne, wyodrębnione ze względu na wiek, płeć, stan zdrowia i miejsce zamieszkania;
- **13.09.2024:** dostarczenie kwestionariuszy ankiet wypełnionych w formie papierowej na terenie wszystkich sołectw;
- **18.09.2024:** realizacja trzech TDI z lokalnymi liderami;
- **26.09.2024:** realizacja konsultacji społecznych w formie dwóch warsztatów rekomendacyjnych dla następujących grup:
 - warsztat dla przedstawicieli instytucji zaangażowanych w przekształcenie OPS w CUS;
 - warsztat dla przedstawicieli OPS, Wykonawcy, ekspertów i praktyków, specjalizujących się w zagadnieniach z zakresu lokalnej polityki społecznej.

3. Redagowanie raportu

- przygotowanie opisu przebiegu zogniskowanych wywiadów grupowych;
- przygotowanie transkrypcji wywiadów indywidualnych;
- wprowadzenie danych z kwestionariuszy ankiet wypełnionych w wersji papierowej;
- analiza wyników badań własnych;
- analiza danych zastanych;
- stworzenie pierwszej wersji raportu;
- stworzenie zaktualizowanej wersji raportu w oparciu o sugestie ze strony OPS oraz wnioski płynące z konsultacji społecznych.

Wiele z wymienionych działań było realizowanych równolegle. Wstępne prace nad redagowaniem raportu rozpoczęły się jeszcze przed zrealizowaniem badań własnych (głównie w obszarze pozyskania i analizy danych zastanych oraz analizy dokumentów). Pozwoliło to na optymalne wykorzystanie zasobów czasowych przez zespół badawczy. W ramach realizacji badania, odbywały się również spotkania konsultacyjne, podczas których przedstawiciele OPS i Wykonawcy na bieżąco omawiali najważniejsza zagadnienia związane z pomyślną realizacją badania.

2.5. Charakterystyka osób badanych

2.5.1. Uczestnicy sondażu

W badaniu sondażowym zastosowano kwotowy dobór próby. Założono dotarcie do mieszkańców 19 miejscowości, w oparciu o proporcjonalny udział ludności w całkowitej liczbie osób zamieszkujących gminę Lubicz³². W poniższej tabeli zaprezentowano założenia kwotowe oraz faktyczny udział poszczególnych miejscowości.

Tabela 2. Realizacja założeń kwotowych (N = 300).

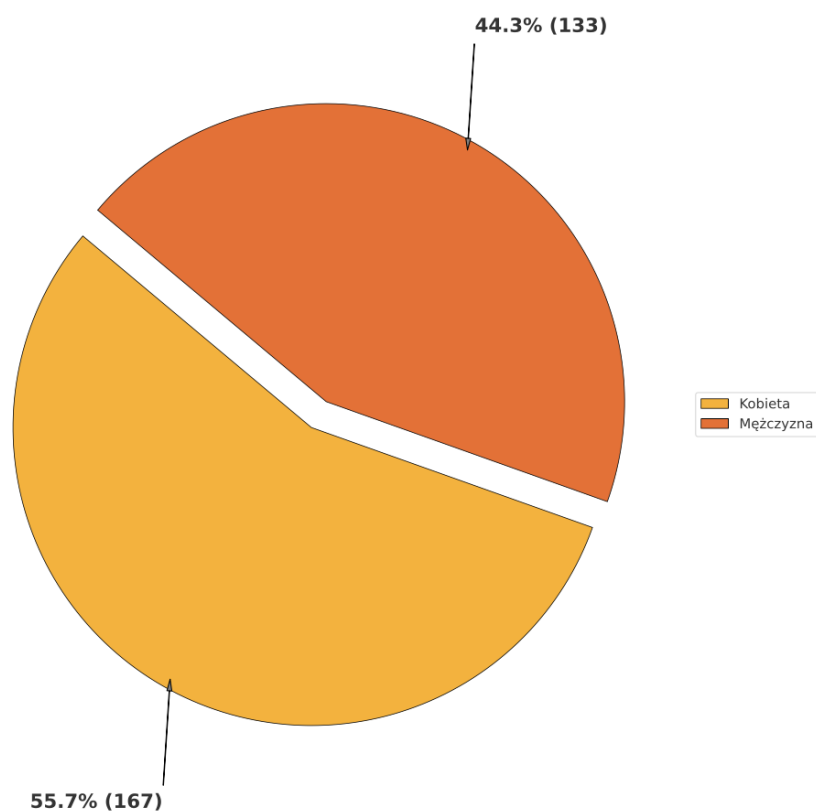
Miejscowość	Liczba respondentów	Odsetek faktyczny (%)	Odsetek założony (%)	Różnica (p.p.)
Brzezinko	3	1,0	1,3	-0,3
Brzeźno	6	2,0	1,7	0,3
Grabowiec	14	4,7	4,0	0,7
Grębocin	46	15,3	14,7	0,6
Gronowo	14	4,7	3,7	1,0
Gronówko	2	0,7	0,7	0,0
Jedwabno	7	2,3	2,0	0,3
Józefowo	1	0,3	0,3	0,0
Kopanino	8	2,7	2,3	0,4
Krobia	36	12,0	10,3	1,7
Lubicz Dolny	40	13,3	14,3	-1,0
Lubicz Górny	44	14,7	16,3	-1,6
Mierzynek	8	2,7	2,3	0,4
Młyniec Drugi	12	4,0	3,3	0,7
Młyniec Pierwszy	11	3,7	3,0	0,7
Nowa Wieś	9	3,0	2,7	0,3
Rogowo	3	1,0	2,0	-1,0
Rogówko	11	3,7	3,0	0,7
Złotoria	25	8,3	12,0	-3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych

³² Przy obliczaniu kwot wykorzystano dane dotyczące pobytu stałego na podstawie danych z dnia 31.03.2024.

Z zaprezentowanych danych wynika, że założenia kwotowe zostały w dużej mierze spełnione. Pewnym ograniczeniem okazała się niewystarczająca (w stosunku do założonej) reprezentacja mieszkańców Złotorii (różnica o 3,7 punktu procentowego). W przypadku pozostałych wartości, obliczone różnice osiągnęły wartości metodologicznie akceptowalne. Badana próba rzetelnie odzwierciedla założenia kwotowe, ustalone w oparciu o kryterium miejsca zamieszkania. W dalszej części niniejszego podrozdziału przedstawiono bardziej szczegółową charakterystykę badanej próby.

W skład próby weszło 300 mieszkańców gminy Lubicz. Ponad połowę z nich stanowiły kobiety (55,7%). Pozostałą część stanowili mężczyźni (ryc. 1).

Ryc. 1. Płeć respondentów. N = 300.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego.

W sondażu wzięli udział mieszkańcy w wieku od 16 do 99 lat. Średni wiek respondenta osiągnął wartość 45,9 lat, przy odchyleniu standardowym równym 14,3. Połowa badanych miała 44,0 lub więcej lat, zaś druga połowa – 44,0 lub mniej lat (Me = 44,0). Dominujący wiek wśród respondentów wyniósł 39 lat. Dane te przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wiek respondentów - statystyki opisowe (N = 300).

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
300	16	99	45,9	44,0	39	14,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego.

Oznaczenia: N – liczność, Min – wartość minimalna, Max – wartość maksymalna, M – średnia, Med. – mediana, Mo – dominanta (moda), SD – odchylenie standardowe.

Ze względu na pomiar zmiennej wieku na skali ilorazowej, możliwe było jej przekształcenie na skalę porządkową, co pozwoliło na stworzenie kategorii wiekowych wśród respondentów (tabela 4). Niemal co trzeci badany miał pomiędzy 40 a 49 lat (31,3%), zaś więcej niż co piąty – 30-39 lat (21,7%). Kolejnymi z najliczniej reprezentowanych kategorii wiekowych były: 50-59 lat (15,7%) i 60-69 lat (13,7%). Około co jedenasty respondent miał od 20 do 29 lat (9,3%), zaś niespełna co dwudziesty – 70-79 lat (4,7%). Najmniej licznie reprezentowane były kategorie 16-19 lat (2,7%), 90-99 lat (0,7%) oraz 80-89 lat (0,3%).

Tabela 4. Kategorie wiekowe badanych (N=300).

Kategoria wiekowa	Liczba respondentów	% próby
16-19	8	2,7
20-29	28	9,3
30-39	65	21,7
40-49	94	31,3
50-59	47	15,7
60-69	41	13,7
70-79	14	4,7
80-89	1	0,3
90-99	2	0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Próbę podzielono również ze względu na dwa kryteria: płeć i miejsce zamieszkania. Pozwoliło to wskazać, w jakim stopniu każda z miejscowości jest reprezentowana przez kobiety i mężczyzn (tabela 5). Szczegółowe omówienie wyników zaprezentowanych w tabeli wydaje się wykraczać poza ramy niniejszego opracowania. Warto zwrócić uwagę na miejscowości, w których odnotowano przeciwną prawidłowość w stosunku do tej obserwowanej w całej próbie. W tym miejscu, mamy na myśli prawidłowość dotyczącą

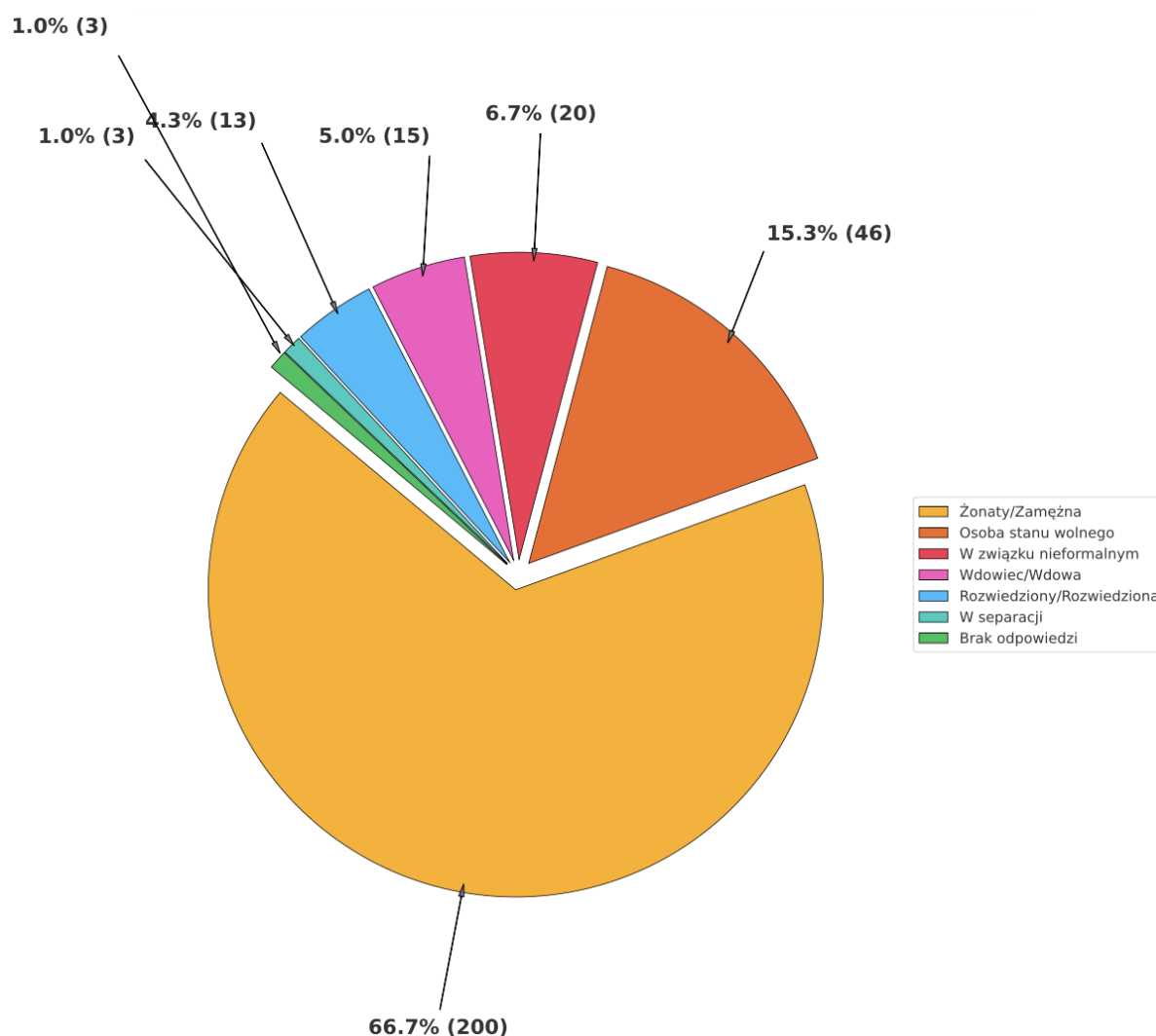
przewagi kobiet. Miejscowościami, które były reprezentowane przez większą liczbę mężczyzn niż kobiet, okazały się: Grabowiec, Krobia, Mierzynek, Młyniec Pierwszy, Nowa Wieś oraz Rogówko.

Tabela 5. Udział respondentów ze względu na płeć i miejsce zamieszkania (N = 300).

Miejscowość	Liczba kobiet	Udział kobiet w próbie (%)	Liczba mężczyzn	Udział mężczyzn w próbie (%)
Brzezinko	3	1,0	0	0,0
Brzeźno	3	1,0	3	1,0
Grabowiec	5	1,7	9	3,0
Grębocin	32	10,7	14	4,7
Gronowo	7	2,3	7	2,3
Gronówko	1	0,3	1	0,3
Jedwabno	4	1,3	3	1,0
Józefowo	1	0,3	0	0,0
Kopanino	6	2,0	2	0,7
Krobia	11	3,7	25	8,3
Lubicz Dolny	30	10,0	10	3,3
Lubicz Górny	26	8,7	18	6,0
Mierzynek	1	0,3	7	2,3
Młyniec Drugi	8	2,7	4	1,3
Młyniec Pierwszy	3	1,0	8	2,7
Nowa Wieś	4	1,3	5	1,7
Rogowo	3	1,0	0	0,0
Rogówko	3	1,0	8	2,7
Złotoria	16	5,3	9	3,0
SUMY	167	55,7	133	44,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego.

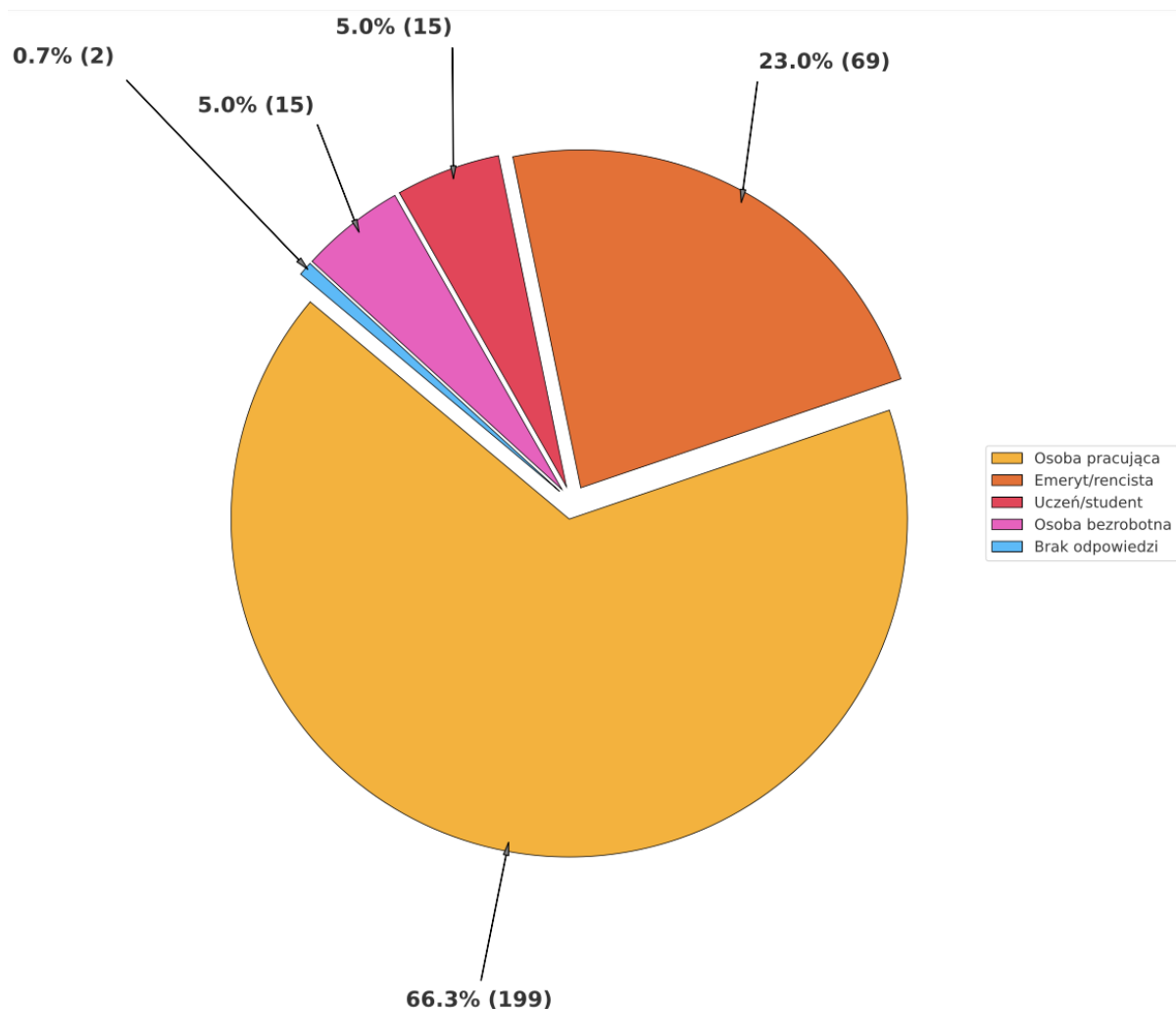
Kolejną z analizowanych zmiennych demograficznych, był stan cywilny (ryc. 2). Dwie na trzy osoby badane żyły w związku małżeńskim (66,7%). Drugą z najliczniej reprezentowanych grup, były osoby stanu wolnego (15,3%), zaś podium zamykały osoby żyjące w związku nieformalnym (6,7%). Co dwudziesty badany miał status wdowca lub wdowy (5,0%). W mniejszości znalazły się osoby rozwiedzione (4,3%) oraz żyjące w separacji (1,0%). Jeden procent respondentów nie udzielił odpowiedzi na to pytanie.

Ryc. 2. Stan cywilny respondentów. N = 300.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego.

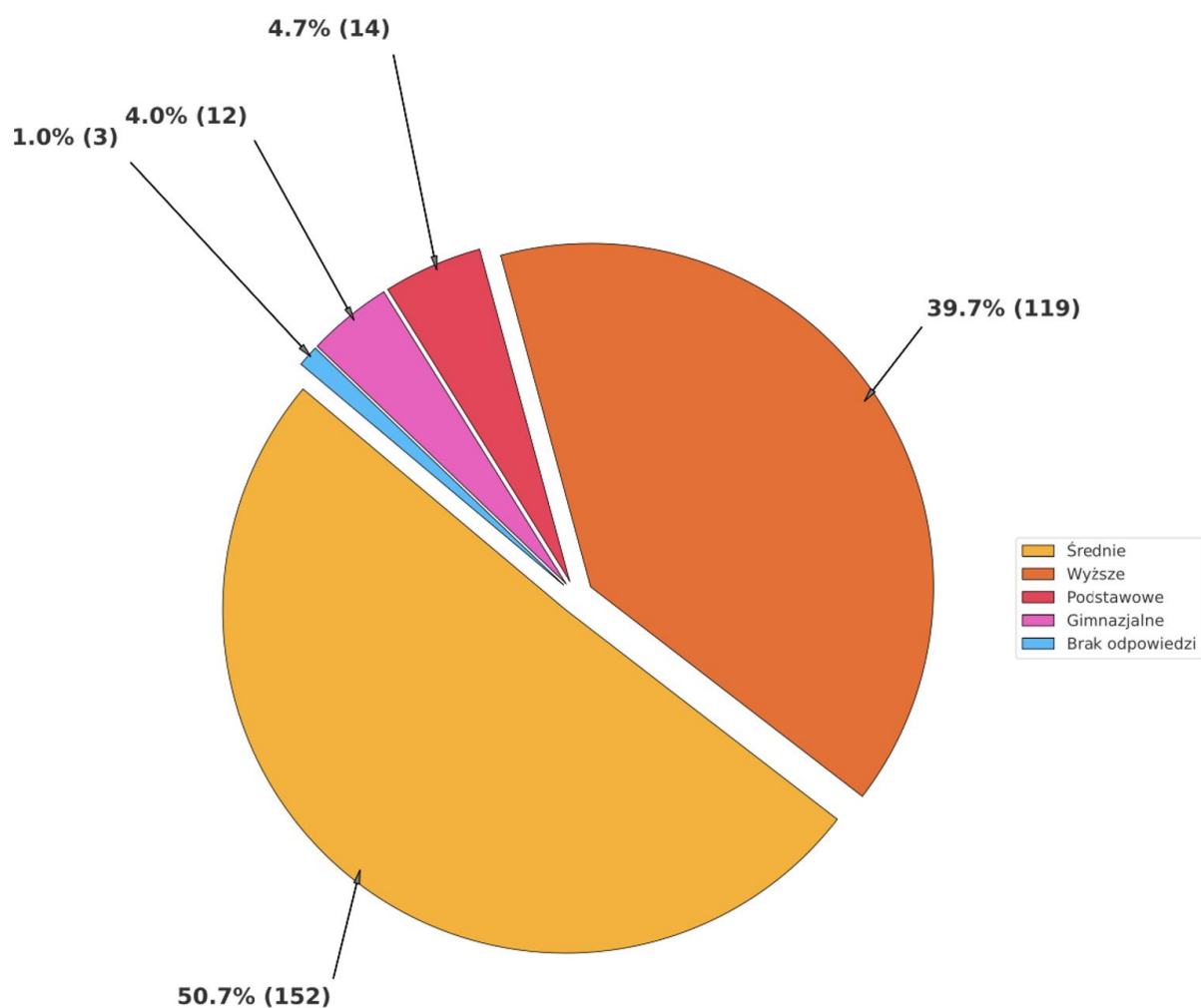
Analizie poddano również status zawodowy respondentów (ryc. 3). Blisko dwie trzecie stanowiły osoby pracujące (66,3%), zaś niemal co czwarty respondent miał status emeryta lub rencisty (23,0%). Co dwudziesty badany miał status ucznia lub studenta (5,0%). Równie licznie reprezentowane były osoby bezrobotne (5,0%). Dwie osoby nie udzieliły odpowiedzi na pytanie. Porównując te wyniki z danymi dotyczącymi reprezentacji w próbie różnych grup wiekowych (tabela 4), można dojść do wniosku, że w badaniu wzięły udział osoby, które nie osiągnęły wieku emerytalnego i jednocześnie posiadają status rencisty.

Ryc. 3. Status zawodowy respondentów. N = 300.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Respondentów zapytano również o poziom wykształcenia (ryc. 4). Odnotowano dominację osób z wykształceniem średnim; stanowiły one nieco ponad połowę próby (50,7%). Blisko cztery na dziesięć osób badanych, to respondenci legitymujący się wykształceniem wyższym (39,7%). Blisko co dwudziesty respondent posiadał wykształcenie podstawowe (4,7%), zaś co dwudziesty piąty – gimnazjalne (4,0%). Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

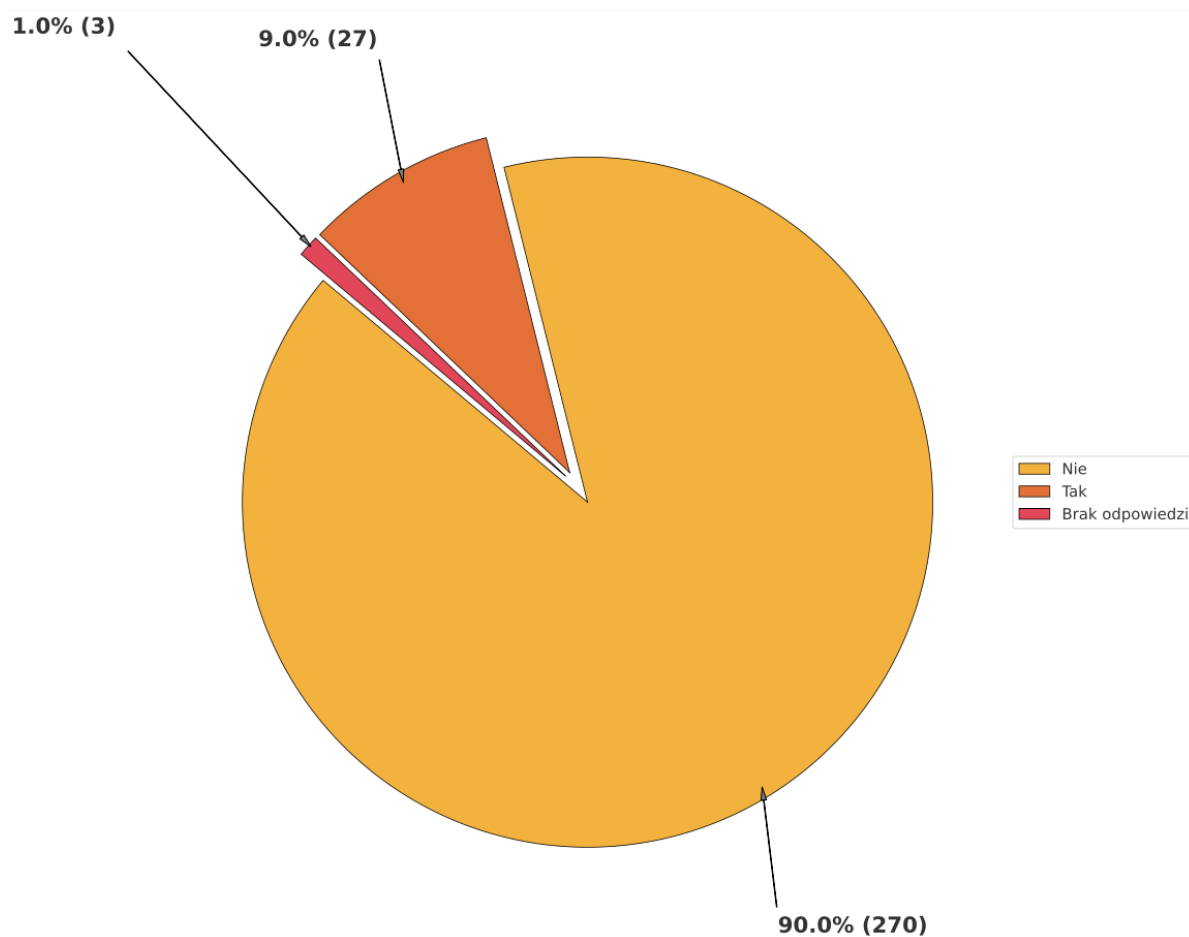

Ryc. 4. Wykształcenie respondentów. N=300.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

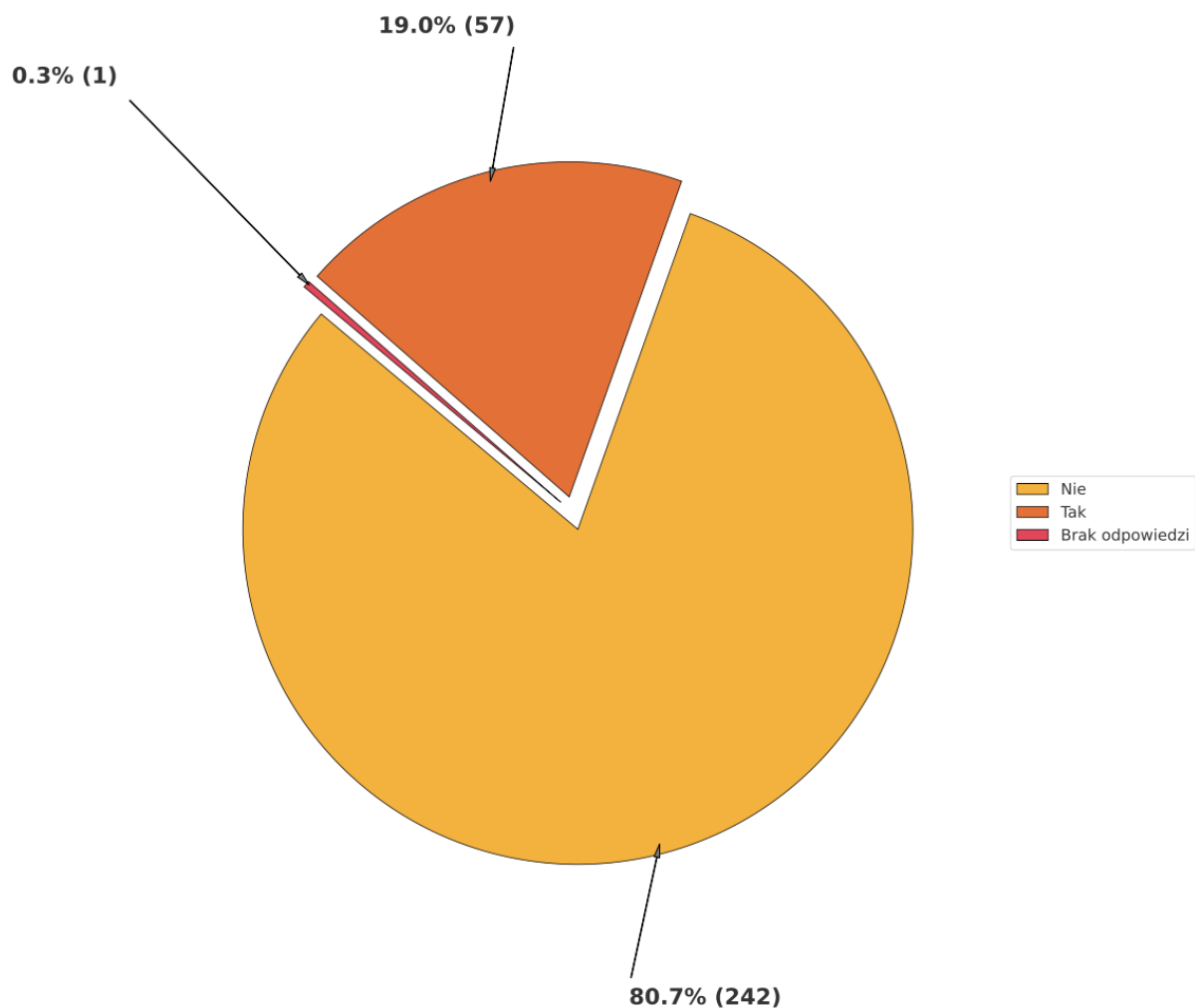
Respondentów zapytano również o posiadanie przez nich orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (ryc. 5). Okazało się, że około co jedenasty respondent posiadał status OzN³³ (9,0%). Liczba badanych, które nie posiadały takiego statusu, była dziesięciokrotnie większa (90,0%). Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

³³ Osoba z niepełnosprawnością.

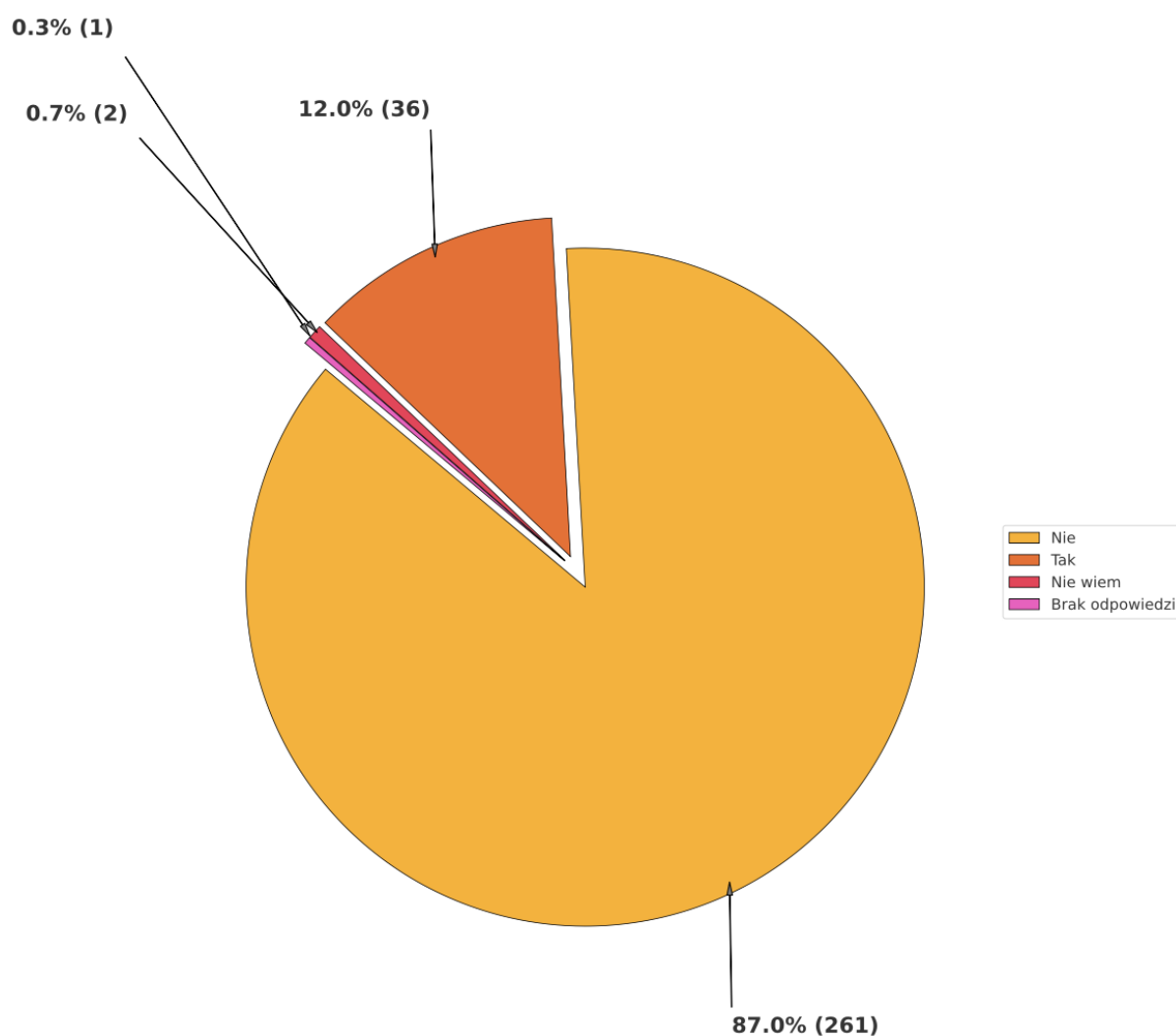
Ryc. 5. Osoby z niepełnosprawnością wśród respondentów. N = 300.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W badaniu podjęto również próbę ustalenia, jaki odsetek badanych zamieszkuje z osobą w wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (ryc. 6). Około 8 na 10 respondentów udzieliło odpowiedzi przeczącej. Z wyzwaniem tym mierzy się natomiast niemal co piąta osoba badana (19,0%). Jedna z osób nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Ryc. 6. Zamieszkiwanie z osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. N = 300.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

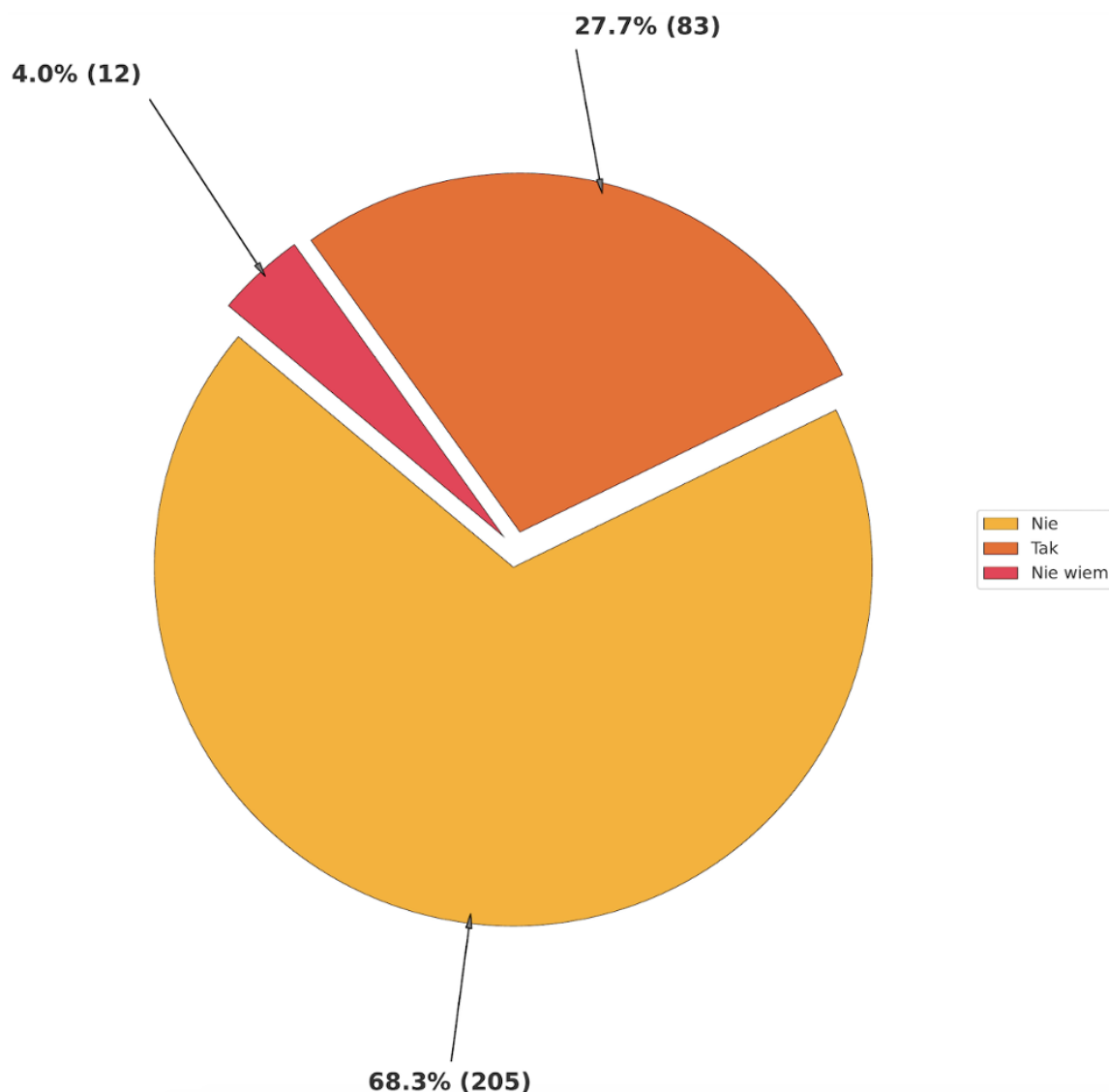
Badanych zapytano również o członkostwo w organizacjach pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Lubicz (ryc. 7). Zdecydowana większość (87,0%) zadeklarowała brak takiej przynależności. Odpowiedzi przeciwnej udzieliło 12,0% badanych. Dwie osoby zadeklarowały brak wiedzy w przedmiocie pytania. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi.

Ryc. 7. Deklarowane członkostwo w organizacjach pozarządowych działających na terenie gminy Lubich. N = 300.

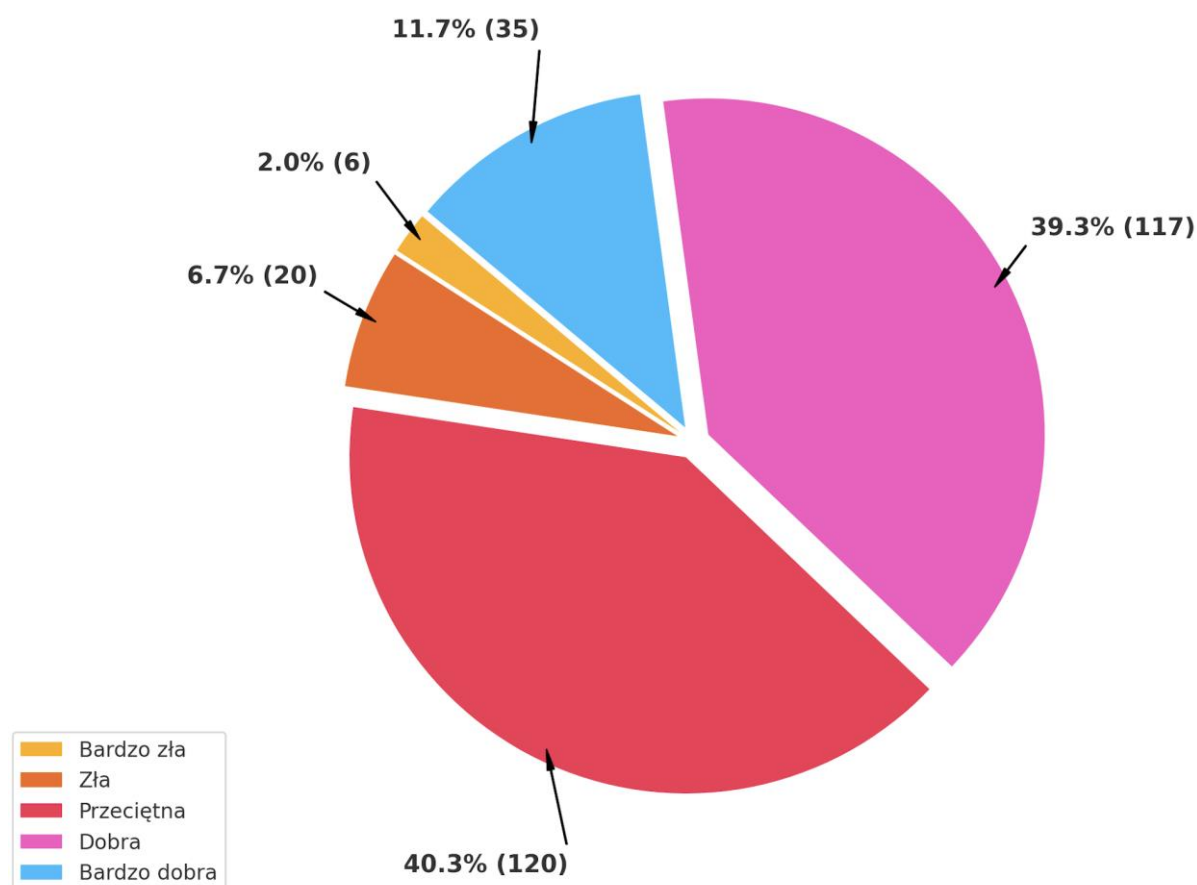
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W ramach badania ustalono również, jaki odsetek respondentów posiada doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu (ryc. 8). Więcej niż dwie trzecie badanych udzieliło odpowiedzi przeczącej (68,3%). Ze wsparcia tej instytucji skorzystał więcej niż co czwarty respondent (27,7%). Pozostali respondenci zadeklarowali brak wiedzy w przedmiotowym zakresie (4,0%).

Ryc. 8. Doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu. N = 300.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Badanych poproszono również o dokonanie samooceny sytuacji materialnej, wyrażonej na pięciostopniowej skali Likerta (bardzo zła, zła, przeciętna, dobra, bardzo dobra). Rozkład procentowy odpowiedzi przedstawiono na ryc. 9. Odnotowano dominację ocen przeciętnych (40,3%) i dobrych (39,3%). Więcej niż co dziewiąty respondent ocenił swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą (11,7%). Złej lub bardzo złej oceny dokonało łącznie 8,7% badanych.

Ryc. 9. Samoocena sytuacji materialnej. N = 298.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W przypadku tej zmiennej, przeprowadzono także analizę ilościową (statystyki opisowe), przypisując poszczególnym odpowiedziom wartości liczbowe (bardzo zła – 1; zła – 2; przeciętna – 3; dobra – 4; bardzo dobra – 5). Z analizy wykluczono dwie osoby, które nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie. Wyniki przedstawiono w tabeli 6. Średni wynik znalazł się na pograniczu oceny przeciętnej i dobrej (3,52/5,00). Połowa respondentów oceniła swoją sytuację materialną jako dobrą lub wyżej, zaś druga połowa – jako dobrą lub niżej (Med = 4,00). Najczęściej wskazywaną wartością było 3,00 (ocena przeciętna). Odchylenie standardowe przyjęło wartość 0,86.

Tabela 6. Samoocena sytuacji materialnej na skali ilościowej – statystyki opisowe (N = 298).

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
298	1,00	5,00	3,52	4,00	3,00	0,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

2.5.2. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych

Spotkania fokusowe zorganizowano dla następujących grup uczestników:

- przedstawiciele instytucji gminnych (OPS, szkoły, instytucje kultury, system ochrony zdrowia) – w spotkaniu wzięło udział **14 osób** (kobiety i mężczyźni w różnym wieku, reprezentujący różne miejscowości leżące na terenie gminy);
- przedstawiciele NGO, PES, przedsiębiorców oraz grup nieformalnych realizujących usługi społeczne na terenie gminy Lubicz – w spotkaniu wzięło udział **8 osób** (kobiety i mężczyźni w różnym wieku, reprezentujący różne miejscowości leżące na terenie gminy);
- mieszkańcy reprezentujący różne grupy społeczne ze względu na wiek, płeć i stan zdrowia, reprezentujący różne miejscowości leżące na terenie gminy – w spotkaniu wzięło udział **9 osób**;
- mieszkańcy reprezentujący rodziny dotknięte problemem przemocy domowej, reprezentujący różne miejscowości na terenie gminy – w spotkaniu wzięło udział **5 osób**.

Przedstawione powyżej charakterystyki są bardzo ogólne z powodu dbałości o standardy etyczne w realizacji badań społecznych.

2.5.3. Uczestnicy indywidualnych wywiadów pogłębionych

Indywidualne wywiady pogłębione zrealizowano w formie stacjonarnej i telefonicznej. Poniżej przedstawiono krótkie charakterystyki demograficzne osób badanych. W przypadku wieku, zastosowano przedziały ze względu na potrzebę ochrony anonimowości respondentów:

- **osoba badana nr 1:** kobieta, 70-75 lat, emerytka, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 2:** kobieta, 20-25 lat, bezrobotna, pochodząca z rodziny wielodzietnej, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;

- **osoba badana nr 3:** kobieta, 30-35 lat, bezrobotna, pochodząca z rodziny wielodzietnej, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 4:** mężczyzna, 70-75 lat, emeryt, posiadający doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 5:** mężczyzna, 65-70 lat, emeryt dorabiający w wymiarze 0,5 etatu, posiadający doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 6:** kobieta, 30-35 lat, bezrobotna, przedstawicielka rodziny wielodzietnej, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 7:** kobieta, 85-90 lat, emerytka, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 8:** mężczyzna, 50-55 lat, opiekun osoby niesamodzielnej (członka rodziny); przed wejściem w rolę opiekuna nie posiadał doświadczenia w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 9:** mężczyzna, 18-23 lata, pracujący, nie posiada doświadczenia w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu;
- **osoba badana nr 10:** kobieta, 70-75 lat, emerytka, opiekująca się niesamodzielnym członkiem rodziny, posiadająca doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu.

Ponadto, zrealizowano trzy wywiady telefoniczne z lokalnymi liderami. Poniżej przedstawiono ich charakterystykę (z poszanowaniem prawa do zachowania anonimowości):

- **osoba badana nr 1:** kobieta, posiadająca doświadczenie samorządowe, związana z systemem oświaty;
- **osoba badana nr 2:** kobieta, posiadająca doświadczenie samorządowe, związana z systemem oświaty;
- **osoba badana nr 3:** mężczyzna, lokalny działacz samorządowy.

2.5.4. Uczestnicy warsztatów rekomendacyjnych

W konsultacjach społecznych (przeprowadzonych w formie warsztatów rekomendacyjnych, wzięły udział następujące osoby:

- warsztat pierwszy: **10** pracowników GOPS-u w Lubiczu. Były to osoby zaangażowane w prace prowadzące do przekształcenie OPS w CUS;
- warsztat drugi: **17** osób (reprezentanci GOPS, przedstawicielki Wykonawcy, lokalni samorządowcy, eksperci i praktycy specjalizujący się w lokalnej polityce społecznej, mieszkańcy).

3. Wyniki badań

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki badań, przedstawiające odpowiedzi na 7 postawionych pytań badawczych.

3.1. Jaki jest profil demograficzny gminy?

W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie, zrealizowano analizę danych zastanych. Skoncentrowano się na danych demograficznych, mających istotne znaczenie z perspektywy planowania rozwoju usług społecznych na terenie gminy Lubicz. Wg danych za 2023 rok gmina Lubicz liczyła 21250 mieszkańców, z czego 51% stanowiły kobiety, a 49% mężczyźni³⁴. Gęstość zaludnienia wyniosła 200,9 osoby na 1 km², a ogólna liczba ludności wzrosła o 0,4% w porównaniu do liczby ludności badanej rok wcześniej³⁵.

Dane zamieszczone w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021³⁶, wskazują, że ludność gminy Lubicz w 2021 roku stanowiło 20211 osób obywatelstwa Polskiego (99,4% ogółu) oraz 131 obywatelstwa innego niż polskie (0,6%). 90 z nich stanowili obywatele Ukrainy (0,44%). W 2023 roku w ramach gminy zarejestrowano 353 zameldowań oraz 271 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wyniosło dla gminy Lubicz 82 osoby. Saldo migracji wewnętrznych uplasowało się na poziomie 74, a saldo migracji zagranicznych 8 osób (imigracja dotyczyła 11, a emigracja 3 mieszkańców)³⁷.

Dominującą grupą wiekową w gminie Lubicz w 2023 roku były osoby w wieku produkcyjnym (12942 mieszkańców, w tym 6787 mężczyzn i 6155 kobiet), za nimi uplasowały się osoby w wieku przedprodukcyjnym – 17 lat i mniej (4550 mieszkańców, z czego 2376 mężczyzn i 2174 kobiet), a stawkę zamknęły osoby w wieku poprodukcyjnym (3758 mieszkańców, w tym 1342 mężczyzn i 2416 kobiet)³⁸.

³⁴ GUS – Statystyczne Vademecum Samorządowca: <https://svs.stat.gov.pl/877/11/106> [dostęp: 11.09.2024, godz. 11:30]

³⁵ Ocena zasobów Pomocy Społecznej za rok 2023. Opracowana przez GOPS w Lubiczu

³⁶ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 11:30]

³⁷ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:15]

³⁸ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:15]

Średni wiek mieszkańców gminy Lubicz w 2021 roku plasował się na poziomie 38,8 lat³⁹, będąc niższym od średniego wieku zarówno mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego jak i średniego wieku mieszkańców Polski. Z kolei przeciętna przewidywana długość życia mieszkańców podregionu bydgosko-toruńskiego w 2023 roku⁴⁰ wynosiła 75,25 lata dla mężczyzn (przy średnio 74,1 latach dla mężczyzn mieszkających na terenie województwa Kujawsko-Pomorskiego i 74,7 latach dla Polaków ogółem) oraz 82,09 dla kobiet (przy 81,3 latach dla mieszkanki województwa i 82,0 dla Polek ogółem).

Według danych z 2023 roku gmina Lubicz ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -24 (-1,13 na 1000 mieszkańców). Współczynnik dzietności ogólnej, czyli liczba dzieci, urodzonych przez przeciętną kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego wyniosła w 2021 roku 1,26⁴¹, natomiast współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,84, będąc proporcją 121 urodzeń żywych w stosunku do 145 zgonów w 2023 roku⁴².

Na 1000 mieszkańców gminy Lubicz w 2021 roku przypadało 6,83 zgonów⁴³. Jest to wynik mniejszy od wartości średniej dla województwa oraz dla kraju. W 2021 roku 32,9% zgonów mieszkańców gminy Lubicz miało związek z chorobami układu krążenia, 21,5% z chorobą nowotworową, a 8,3% zgonów z chorobami układu oddechowego⁴⁴. Warto zauważyć, że województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się największym dla kraju natężeniem zgonów z powodu nowotworów – standaryzowany współczynnik wyniósł tam w 2022 r. 305 zgonów na każde 100 tys. mieszkańców (odpowiednio współczynnik dla kraju to 280 zgonów związanych z chorobą nowotworową na 100 tys. mieszkańców)⁴⁵.

W 2021⁴⁶ w gminie Lubicz zawarto 78 małżeństw (3,8 na 1000 mieszkańców). Są to wartości niższe od średnich podawanych za analogiczny okres dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz dla Polski. W tym samym czasie w statystykach gminy odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Ogólna struktura

³⁹ Polska w liczbach: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz [dostęp: 11.09.2024, godz. 11:45]

⁴⁰ Główny Urząd Statystyczny: <https://stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:20]

⁴¹ Polska w liczbach: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz [dostęp: 11.09.2024, godz. 11:50]

⁴² Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:15]

⁴³ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 13:07]

⁴⁴ Polska w liczbach: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz [dostęp: 11.09.2024, godz. 13:10]

⁴⁵ Główny Urząd Statystyczny: <https://stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:25]

⁴⁶ Polska w liczbach: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lubicz [dostęp: 11.09.2024, godz. 14:20]

stanu cywilnego mieszkańców gminy prezentowała się następująco: 29,0% mieszkańców było osobami stanu wolnego, 59,7% należało do grupy małżonków, 3,6% rozwodników, a 7,6% wdowców.

Łączna liczba gospodarstw domowych funkcjonujących w gminie Lubicz w 2021 roku wyniosła 5485, z czego 576 stanowiły gospodarstwa domowe jednoosobowe, 1043 – dwuosobowe, 1141 – trzyosobowe, 1302 – czteroosobowe, a 1423 należały do grupy gospodarstw pięcioosobowych i większych. Przeciętna liczba osób na jedno gospodarstwo domowe wyniosła 3,77 osoby⁴⁷.

Według narodowego spisu powszechnego przeprowadzonego w 2021⁴⁸ w gminie Lubicz zamieszkiwało 5989 rodzin, z czego 4275 rodzin było małżeństwami, a 566 związkami niesformalizowanymi. 1234 małżeństw było małżeństwem bez dzieci, natomiast 3041 małżeństw wychowywało co najmniej jedno dziecko. W Gminie funkcjonowało również 148 związków nieformalnych bez dziecka oraz 418 wychowujących dzieci. Należy również wspomnieć o rodzinach rodziców samotnie wychowujących dzieci. 970 z nich stanowiły matki z dziećmi, natomiast 178 zarejestrowane rodziny to ojcowie z dziećmi. Dane te zostały zebrane w poniższej tabeli.

Tabela 7. Struktura rodzin zamieszkujących gminę Lubicz w 2021 roku.

Struktura rodzin zamieszkujących Gminę Lubicz w 2021 roku			
Małżeństwa	4275 rodzin	Z dziećmi	3 041
		Bez dzieci	1 234
Związki niesformalizowane	566 rodzin	Z dziećmi	418
		Bez dzieci	148
Rodziny rodziców samotnie wychowujących dzieci	1148 rodzin	Samotne matki	970
		Samotni ojcowie	178

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy danych zastanych

Uzupełniając powyższy podział, 2228 z łącznej liczby rodzin stanowiły rodziny z jednym dzieckiem, 1841 rodziny z dwojgiem dzieci, 425 rodziny z trojgiem dzieci, a 113

⁴⁷ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:15]

⁴⁸ Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:15]

rodzin wychowywało czworo lub więcej dzieci. Średnia liczba dzieci na rodzinę w gminie Lubicz wynosiła wówczas 1,67 dziecka.

W 2023 r. na terenie gminy Lubicz działało 6 żłobków dysponujących 226 miejscami⁴⁹. W zasobach gminy w 2023 r. znajdowało się także 6 przedszkoli (476 uczniów, z czego 251 dziewcząt), 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (293 uczniów, z czego 131 dziewcząt) oraz 1 punkt przedszkolny (15 uczniów, z czego 3 dziewczęta), w których uczyło się łącznie 784 dzieci w wieku 2 do 7 lat (11 dwulatków, 163 trzylatki, 206 czterolatków, 190 pięciolatków, 212 sześciolatków i 2 siedmiolatków)⁵⁰.

3.2. Jakie są potrzeby mieszkańców, związane z realizacją usług społecznych na terenie gminy?

3.2.1. Analiza danych zastanych

Okolo 5,2% mieszkańców gminy Lubicz skorzystało w 2023 roku z różnych form pomocy społecznej⁵¹. Procent ten przekłada się na 1100 osób wchodzących w skład 513 rodzin. Do głównych powodów przyznawania pomocy rodzinom należały: długotrwała lub ciężka choroba (183 rodziny), ubóstwo (123 rodziny), niepełnosprawność (121 rodzin) i bezrobocie (62 rodziny). Potrzeba ochrony macierzyństwa dotyczyła 40 rodzin, w przypadku 25 z nich potrzeba ta dotyczyła ochrony wielodzietności. Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego była powodem przyznania pomocy dla 25 rodzin, alkoholizm i bezdomność dla 12 rodzin, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego dla 7 rodzin, narkomania i sytuacja kryzysowa dla 4 rodzin, przemoc w rodzinie 3 dla rodzin, a zdarzenie losowe dla 1 rodziny. Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo formy pomocy społecznej, z jakiej korzystają mieszkańcy Gminy Lubicz.

⁴⁹ Ocena zasobów Pomocy Społecznej za rok 2023. Opracowana przez GOPS w Lubiczu

⁵⁰ Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2023/2024 wg wieku, płci, położenia i województw wg stanu na 30 września 2023 r. : https://dane.gov.pl/pl/dataset/209,wychowanie-przedszkolne/resource/57371/table?page=1&per_page=20&q=lubicz&sort= [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:43]

⁵¹ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34443,uchwala-nr-ii-11-24.pdf> [dostęp: 13.09.2024, godz. 13:04]

Podając za Raportem Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie⁵², w 2023 r. wszczęto 34 procedury „Niebieskiej Karty”. Procedury wszczynano na wniosek funkcjonariuszy Policji (18 procedur), pracowników socjalnych (13 procedur), przedstawicieli oświaty (2 procedury) oraz przedstawicieli służby zdrowia (1 procedura). Rok 2023 to także kontynuacja 17 procedur z roku 2022. W omawianym okresie prowadzono zatem 51 procedur łącznie, z czego 30 zostało zakończonych z powodu ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy (21 procedur) lub braku zasadności podejmowania działań (9 procedur), a 21 przeszło na kolejny rok.

W ramach swojego działania w 2023 r. Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie składał również zawiadomienia do Prokuratury w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa przemocy wobec osób najbliższych (9), wnioski do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację małoletnich (10), wnioski o podjęcie działań do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubiczu (5) oraz jeden wniosek o przymusowe leczenie psychiatryczne osoby stosującej przemoc domową.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu w 2023 roku podejmował także działania w kierunku dożywiania dzieci. Programem rządowym „Posiłek w szkole i w domu” objęto 189 rodzin, a 96 dzieciom finansowano posiłki w szkole lub przedszkolu⁵³. W Gminie Lubicz widoczna jest także potrzeba wsparcia dla rodzin, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – rodziny takie otrzymują pomoc w formie asystenta rodziny, który wspiera rodziny w pokonywaniu trudności związanych z wychowaniem dzieci i opieką oraz wspomaga rodziny w wypełnianiu ról społecznych. W 2023 roku wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 56 rodzin, w tym 103 dzieci. GOPS w tym samym roku opłacał pobyt 4 dzieciom umieszczonym w placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz dla 33 dzieci w rodzinach zastępczych.⁵⁴ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu prowadził poradnictwo specjalistyczne na rzecz rodzin o charakterze psychologicznym, prawnym i rodzinnym. Łącznie z poradnictwa specjalistycznego w 2023 roku skorzystało 137 rodzin, w tym 242

⁵² Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

⁵³ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34443,uchwala-nr-ii-11-24.pdf> [dostęp: 13.09.2024, godz. 13:04]

⁵⁴ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34443,uchwala-nr-ii-11-24.pdf> [dostęp: 13.09.2024, godz. 13:04]

osoby.⁵⁵ Gmina Lubicz podejmuje także działania na rzecz wsparcia dużych rodzin. W 2023 roku przyznano 1139 świadczeń rodzinnych z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej.⁵⁶

Najstarsi mieszkańcy gminy korzystają z różnorodnych oferowanych ich form aktywizacji. W 2023 roku 56 seniorów korzystało z usług Dziennego Domu Seniora+ w Gronowie. Dodatkowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu w 2023 roku realizował projekt Klub Wsparcia Seniora „Nad Drwęcą”, w którym udział wzięło 23 seniorów.

W roku 2023 świadczone były również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Pomocą w tej formie objęto 41 osób. Przyznano zgodnie z decyzjami 3361 godzin rehabilitacji fizjoterapeutycznej, logopedycznej, rozwoju umiejętności społecznych.⁵⁷

Wg danych statystycznych w 2021 Gminę Lubicz zamieszkiwały 2533 osoby z niepełnosprawnością⁵⁸. W 2023 roku 120 rodzin skorzystało z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność. Ponadto 9 osób niepełnosprawnych skorzystało z programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”. Mieli oni do dyspozycji łącznie 2384 godzin usług asystencji. Dodatkowo z programu „Opieka wytchnieniowa” w 2023r. w Gminie Lubicz skorzystało 14 osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów, którzy mieli do dyspozycji łącznie 2210 godzin usług opieki wytchnieniowej.⁵⁹

W przypadku osób bezrobotnych, w lipcu 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Toruniu zarejestrowane były 433 osoby bezrobotne zamieszkujące Gminę Lubicz.⁶⁰ W 2023 roku 62 rodziny skorzystały z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie. Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia został przyznany 24 osobom⁶¹.

⁵⁵ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34443,uchwala-nr-ii-11-24.pdf> [dostęp: 13.09.2024, godz. 13:04]

⁵⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁵⁷ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

⁵⁸ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/errors/500?aspxerrorpath=/bdl/dane/teryt/tablica> [dostęp: 20.09.2024, godz. 14:24]

⁵⁹ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁶⁰ <https://torun.praca.gov.pl/sprawozdania-o-rynku-pracy-mpips-01> [dostęp: 20.09.2024, godz. 11:14]

⁶¹ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

3.2.2. Badania własne

3.2.2.1. Potrzeby rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej

Jednym z elementów badań własnych, **było rozpoznanie i opis potrzeb rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej**. Źródłem informacji na temat tego wskaźnika były dwa spotkania fokusowe; jedno skierowane do przedstawicieli rodzin dotkniętych przemocą, zaś drugie – do przedstawicieli instytucji gminnych. Podczas pierwszego z wymienionych spotkań, przeprowadzono wieloaspektową dyskusję na temat potrzeb tej grupy docelowej. Wśród kluczowych potrzeb wymieniono:

- skuteczne wsparcie ze strony szkół;
- skuteczne wsparcie ze strony pedagoga szkolnego w alarmujących sytuacjach;
- wsparcia w formie materialnej (lecz nie finansowej);
- pomoc ze strony środowiska sąsiedzkiego;
- wsparcie ze strony specjalistów (m.in. psycholog).

Podczas wspomnianego spotkania, zidentyfikowano również główne bariery wsparcia, doświadczane przez przedstawicieli rodzin dotkniętych problemem przemocy. Były to:

- poczucie wstydu, połączone z przekonaniem, że „o tym⁶² się głośno nie mówi”;
- brak zainteresowania trudną sytuacją ze strony sąsiadów, którzy nie chcą się włączyć w proces pomocy;
- ukrywanie problemu przez członków rodziny (zmowa milczenia);
- brak zaufania do przedstawicieli instytucji i innych osób, stanowiących źródło potencjalnej pomocy;
- obawa przed stygmatyzacją ze strony społeczności (ze względu na przynależność do rodziny dotkniętej problemem przemocy);
- niechęć do uczestnictwa w spotkaniach edukacyjnych (połączona ze wspomnianą wcześniej obawą przed stygmatyzacją);
- brak wiedzy o możliwościach pomocy;

⁶² Mieszkańcy mieli na myśli przemoc.

- brak wiary w skuteczność pomocy.

Przedstawiciele rodzin dotkniętych przemocą wskazali, że korzystają z opieki GOPS-u, procedury Niebieskiej Karty, wsparcia psychologicznego, interwencji kryzysowej oraz wsparcia ze strony dzielnicowego. Określili również obszary, w których nie mogą liczyć na wsparcie ze strony gminy (lub wsparcie jest to niewystarczające). Na liście znalazły się:

- wyjazdy dla dzieci;
- wyjazdy integracyjne pozwalające na odpoczynek od trudnych okoliczności życiowych i regenerację psychofizyczną;
- spotkania dla osób współzależniowych;
- grupy wsparcia z elementami mentoringu;
- pomoc dla osób, które chcą odejść od partnera lub partnerki (kompleksowe wsparcie uwzględniające zakwaterowanie);
- działania prowadzące do skutecznego odizolowania sprawcy od ofiary.

Wśród dodatkowych rozwiązań, które mogłyby być pomocne dla tej grupy docelowej, uczestnicy spotkania wymienili:

- grupę wsparcia prowadzoną przez specjalistę;
- psychologa;
- psychiatrę;
- terapeutę dla osób współzależniowych.

Problematykę potrzeb rodzin osób dotkniętych problemem przemocy domowej poruszono także podczas spotkania fokusowego dla przedstawicieli instytucji gminnych. Uczestnicy spotkania wskazali na następujące potrzeby wspomnianej grupy docelowej:

- wprowadzenie usług mediacyjnych;
- specjalistyczne poradnictwo (m.in. psychologiczne);
- warsztaty korekcyjno-edukacyjne;

- zatrzymywanie kręgu przemocy poprzez podejmowanie skutecznych interwencji ze strony instytucji;
- wiedza na temat mechanizmów przemocy;
- wiedza na temat możliwości uzyskania pomocy.

Zapytani o specjalistów, którzy mogliby odpowiedzieć na zidentyfikowane potrzeby, przedstawiciele instytucji gminnych wskazali na: psychologa, prawnika, pedagoga, psychoterapeutę, psychiatrę, mediatorów, terapeutów oraz osoby wyspecjalizowane w prowadzeniu grup wsparcia.

Przedstawiciele instytucji gminnych zostali także poproszeni o określenie potrzeb dzieci z rodzin doświadczających przemocy (na podstawie własnych doświadczeń zawodowych). Uczestnicy wskazali na: zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa, zapewnienie wsparcia ze strony dorosłych, otrzymywanie sygnałów akceptacji ze strony otoczenia oraz wykorzystywanie zasobów dzieci (w celu budowania u nich wiary we własne umiejętności).

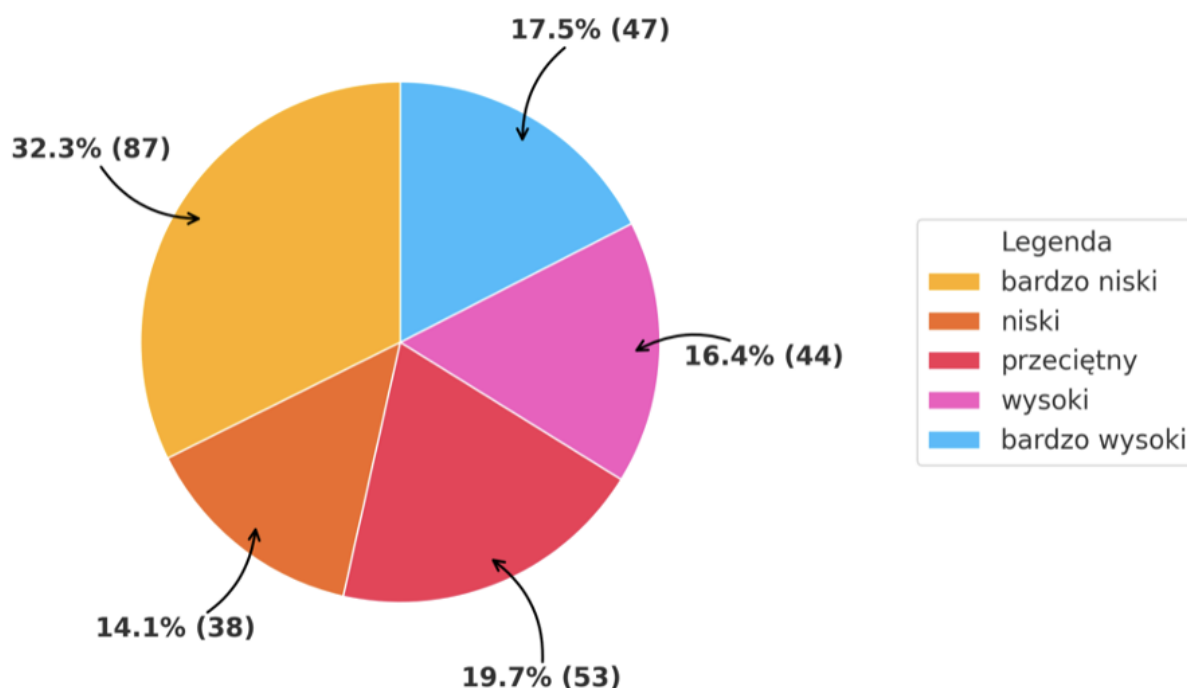
3.2.2.2. Potrzeby osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny

Innym ze wskaźników były potrzeby osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny. Źródłem danych w tym zakresie było spotkanie fokusowe dla mieszkańców reprezentujących różne grupy społeczne. W trakcie dyskusji, uczestnicy wskazali na następujące potrzeby:

- dostęp do usług całodobowej opieki nad członkiem rodziny;
- dostęp do usług psychologicznej;
- dostęp do opieki wytchnieniowej;
- psychoedukacja dotycząca właściwego postępowania z osobą chorą;
- uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej;
- dostęp do ośrodków wsparcia dziennego;
- możliwość korzystania ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

3.2.2.3. Potrzeby związane ze specjalistycznym wsparciem dla mieszkańców

W badaniu podjęto próbę identyfikacji potrzeb mieszkańców, związanych ze specjalistycznym wsparciem dla rodzin (nie tylko tych, w których pojawia się problem przemocy domowej). Dane do tego wskaźnika pozyskano w ramach sondażu diagnostycznego. Mieszkańców zapytano o zainteresowanie skorzystaniem ze wsparcia specjalistów (dla siebie lub członków rodziny). Pierwszym z ocenianych specjalistów był psycholog lub psychoterapeuta (ryc. 10). Z danych wynika, że nieco więcej niż co trzeci respondent (33,9%) zadeklarował wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie skorzystaniem z tego rodzaju usług. Około co piąty respondent wykazał umiarkowane zainteresowanie (19,7%). Niemal połowa badanych oceniła swoje zainteresowanie jako bardzo niskie lub niskie (46,4%).

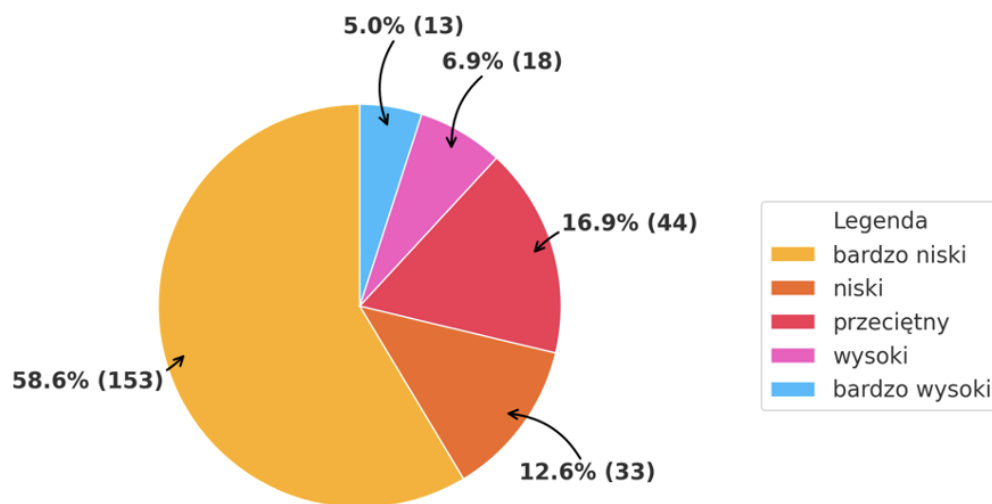

Ryc. 10. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologicznych i/lub psychoterapeutycznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 269.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W kolejnym pytaniu, zadaniem mieszkańców było określenie zainteresowania skorzystaniem ze wsparcia pracownika socjalnego (ryc. 11). Wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie zadeklarowało jedynie 11,9% badanych. Ponad połowa z nich określiła

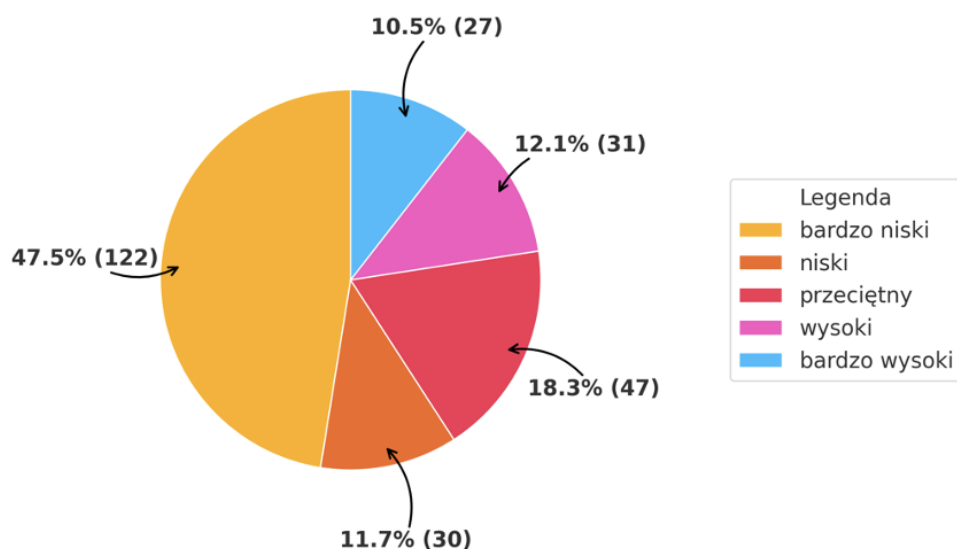
ten poziom jako bardzo niski (58,6%), zaś 12,6% - jako niski. Przeciętne zainteresowanie usługami pracownika socjalnego stało się udziałem 16,9% badanych.

Ryc. 11. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego. N = 261.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

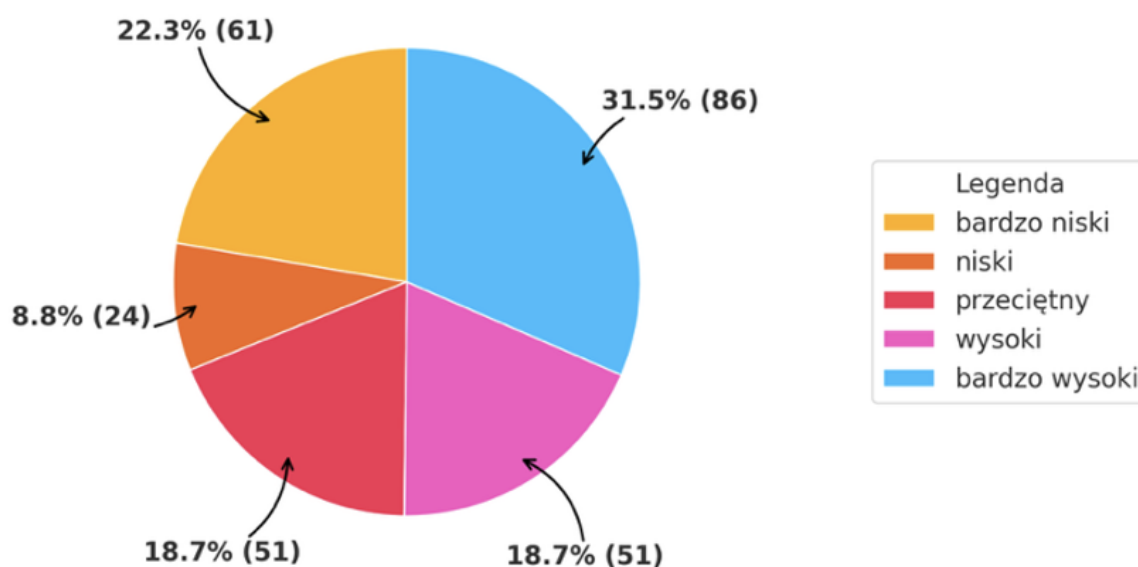
W przypadku usług terapeuty zajęciowego (ryc. 12) wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie wyraziła ponad jedna piąta badanych (22,6%). Blisko połowa przejawiała bardzo niskie zainteresowanie (47,5%), zaś 11,7% - niskie. Niemal co piąty respondent ocenił je jako przeciętne (18,3%).

Ryc. 12. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (dla siebie lub członka rodziny). N = 257.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

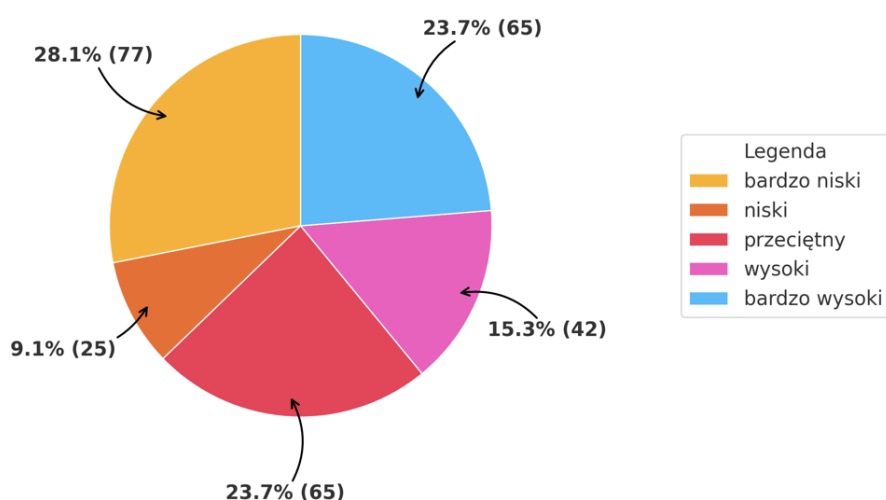
Następnie, mieszkańcy ocenili swoje zainteresowanie usługami realizowanymi przez fizjoterapeutę (ryc. 13). Ponad połowa badanych oceniła je wysoko lub bardzo wysoko (50,2%). Około trzech na dziesięciu respondentów (31,1%) wyraziło opinię przeciwną (31,1%). Około co piąty respondent ocenił swoje zainteresowanie jako przeciętne (18,7%).

Ryc. 13. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (dla siebie lub członka rodziny). N = 273.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

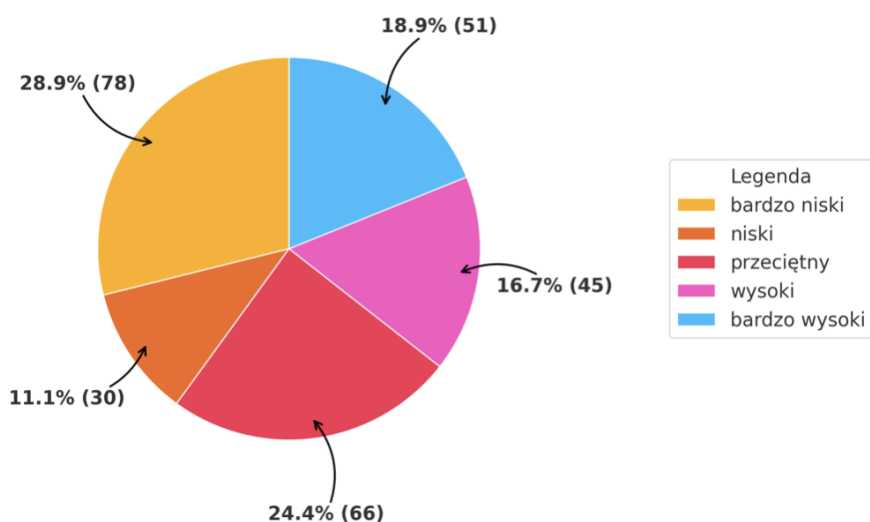
Respondenci ocenili również zainteresowanie usługami dietetycznymi (ryc. 14). Wysokie lub bardzo wysokie stało się udziałem niemal czterech na dziesięciu badanych (39,0%). Stanowisko przeciwnie zajął nieco mniejszy odsetek (37,2%). Umiarkowane zainteresowanie wyraziła prawie jedna czwarta mieszkańców (23,7%).

Ryc. 14. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (dla siebie lub członka rodziny). N = 274.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Ostatnim ze specjalistów, którego oceniono przez pryzmat potrzeb mieszkańców, był prawnik (ryc. 15). Ponad jedna trzecia respondentów wyraziła wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie (35,6%). Opinie przeciwne wyraziło łącznie 40,0% próby. Blisko jedna piąta oceniła poziom zainteresowania jako przeciętny (24,4%).

Ryc. 15. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnych (dla siebie lub członka rodziny). N = 270.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

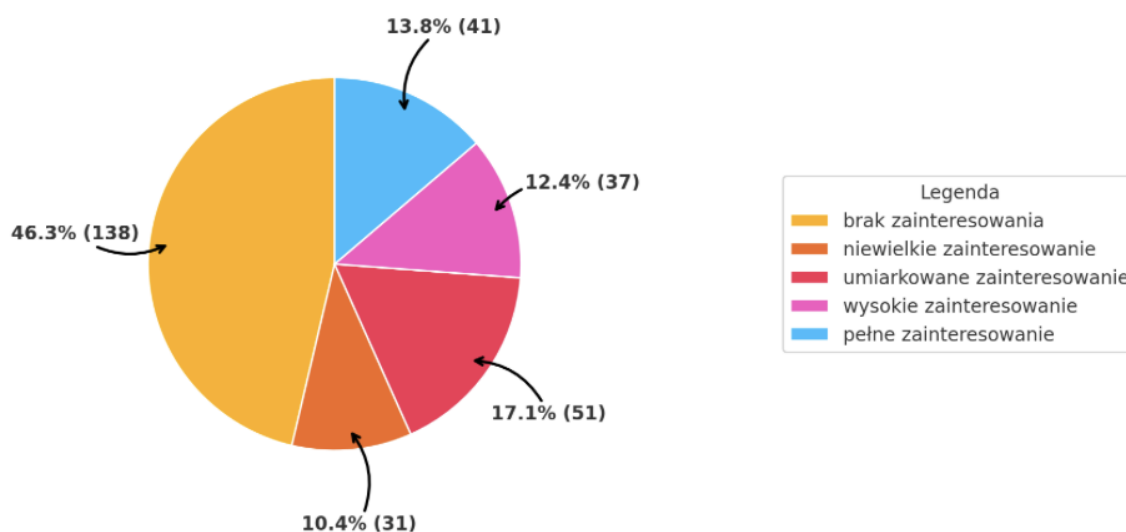
Mieszkańcy mieli również możliwość zgłoszenia swoich propozycji w zakresie specjalistycznego wsparcia dla rodzin. Wśród nich pojawiły się następujące:

psychogeriatra, mediator, dietetyk kliniczny, animator prowadzący zajęcia dla dzieci, pielęgniarka, osoba prowadząca zajęcia rozwijające umiejętności interpersonalne dla dzieci, specjalista prowadzący warsztaty dla rodziców, podolog, osoba prowadząca zajęcia sportowe i edukacyjne dla dzieci. Pojawiła się również odpowiedź wskazująca na „aktywnego dzielnicowego”.

Potrzeby związane ze wsparciem specjalistów, były również przedmiotem zainteresowania podczas spotkania fokusowego dla mieszkańców gminy Lubicz. Uczestnicy wskazali na takich specjalistów jak: psychoterapeuci, terapeuci uzależnień, specjaliści prowadzący grupy wsparcia, specjaliści pracujący w szkole dla rodziców, prawnicy, specjaliści ds. cyberbezpieczeństwa oraz specjaliści ds. pierwszej pomocy.

3.2.2.4. Potrzeby związane ze wsparciem sąsiedzkim

W ramach badania, rozpoznano opinie mieszkańców na temat usług sąsiedzkich. W sondażu poproszono respondentów o oszacowanie ich zainteresowania korzystaniem z takiej usługi (wyjaśniając jej charakter w treści pytania). Odpowiedzi mieszkańców zaprezentowano na ryc. 16. Ponad jedna czwarta mieszkańców wyraziła wysokie lub pełne zainteresowanie (26,2%). Niemal połowa wskazała na brak zainteresowania (46,3%), zaś około jedna dziesiąta – na niewielkie zainteresowanie (10,4%). Pozostałe 17,1% mieszkańców zadeklarowało umiarkowany poziom zainteresowania korzystaniem z usług sąsiedzkich.

Ryc. 16. Zainteresowanie korzystaniem z usług sąsiedzkich (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Źródłem wiedzy na temat tego wskaźnika, były także indywidualne wywiady pogłębione z mieszkańcami. Efektem ich przeprowadzenia były następujące wnioski:

- jedna z kobiet uznała usługi sąsiedzkie za bardzo dobry pomysł, który – w jej przekonaniu – już funkcjonuje w formie niesformalizowanej. Z poglądem tym zgodziła się większość badanych mieszkańców (choć niektórzy wskazali na potencjalne ograniczenia);
- jedna z kobiet wykazała zainteresowanie świadczeniem takich usług (adekwatnie do swoich możliwości psychofizycznych);
- inna z osób wskazała ograniczenia wywołane mentalnością i niskim poziomem zaufania sąsiedzkiego. Zdaniem tej osoby, usługa mogłaby funkcjonować skutecznie po odpowiedniej weryfikacji osób świadczących pomoc oraz stworzeniu przestrzeni do bliższego zapoznania się przez usługodawców i usługobiorców. Ograniczenie związane z nieufnością zostało zasygnalizowane także przez inną z osób, która wskazała na istnienie podziału na nowo przybyłych mieszkańców oraz autochtonów;
- inna z osób wyraziła wyraźnie ambiwalentny stosunek wobec usług sąsiedzkich; z jednej strony, dostrzegła w nim bardzo duży potencjał (zwłaszcza w kontekście wspierania osób starszych i niesamodzielnych), natomiast z drugiej strony – zasygnalizowała trudność związaną z ograniczeniem zaufania. Zdaniem mieszkanki, problem ten można by w dużej mierze rozwiązać poprzez wystawianie przez GOPS (CUS) rekomendacji osobom świadczącym tego rodzaju wsparcie. Autorytet GOPS powinien zachęcać osoby potrzebujące do skorzystania z usług;
- dwie osoby uznały, że choć same nie potrzebują tego rodzaju wsparcia, to ich zdaniem może być ono potrzebne mieszkańcom znajdującym się w trudniejszej sytuacji (zdrowotnej, społecznej czy finansowej).

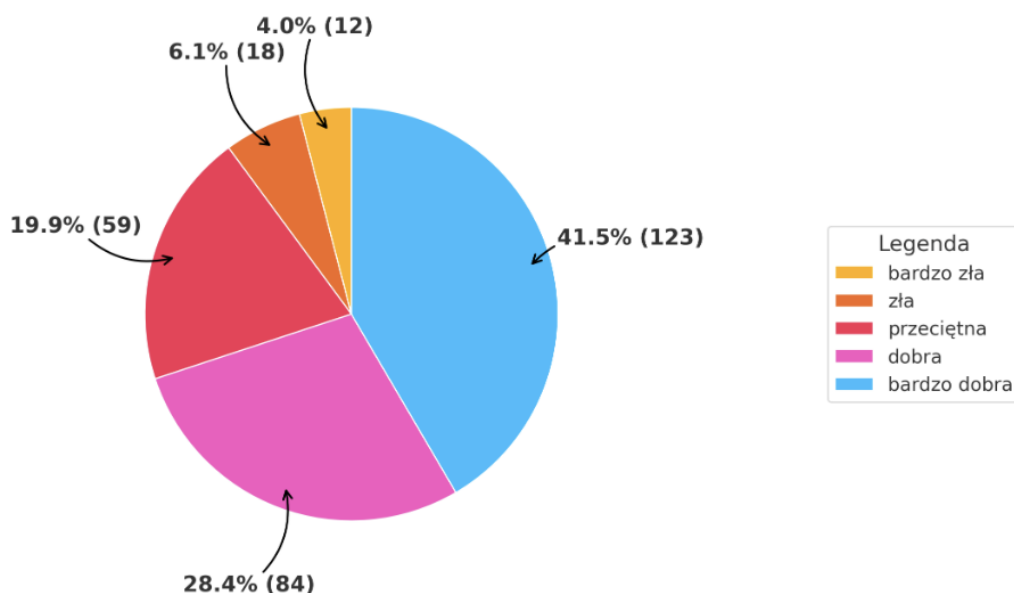
3.2.2.5. Możliwość korzystania z usług w formule zdalnej

Podczas spotkania fokusowego dla mieszkańców, ustalono z jakiego rodzaju wsparcia byliby oni skłonni skorzystać w formule zdalnej. Wskazali na porady prawne oraz dostęp do bazy instytucji świadczących różnorodne usługi dla różnych grup społecznych. Bariery utrudniające wprowadzenie takich rozwiązań, wiążą się przede wszystkim

z wykluczeniem cyfrowym (brak odpowiedniego sprzętu, brak dostępu do Internetu oraz brak umiejętności poruszania się w świecie cyfrowym).

3.2.2.6. Deklarowana zaradność w korzystaniu z usług ochrony zdrowia

Innym ze wskaźników był stopień zaradności mieszkańców w korzystaniu ze służby zdrowia. Zapytano ich o to w ramach sondażu (ryc. 17). Niemal 7 na 10 badanych zadeklarowało dobrą lub bardzo dobrą samodzielność w badanym zakresie. Odpowiedzi przeciwne stały się udziałem około co dziesiątego respondenta (10,1%). Co piąta osoba badana oceniła swoją zaradność na przeciętnym poziomie.

Ryc. 17. Samoocena samodzielności w korzystaniu z usług ochrony zdrowia. N=296.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Podczas spotkania fokusowego, mieszkańcy sygnalizowali problemy związane z dostępem do lekarzy specjalistów, co stanowi problem systemowy i znacznie wykraczający poza zakres kompetencji JST.

3.2.2.7. Potrzeby związane z informowaniem mieszkańców o ofercie w zakresie usług społecznych

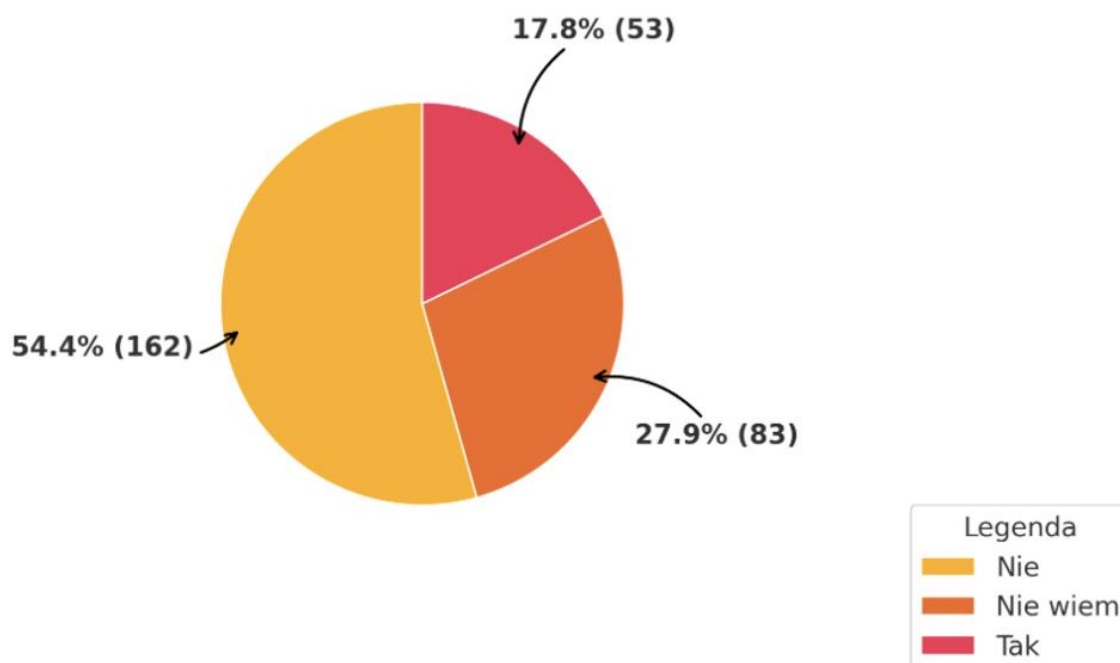
Działaniem komplementarnym wobec określenia działań odpowiadających na potrzeby mieszkańców gminy, było ustalenie kanałów informowania mieszkańców

o dostępnej ofercie w zakresie usług społecznych. Zagadnienie to było przedmiotem spotkania fokusowego dla mieszkańców. Wnioski były następujące:

- najbardziej właściwym kanałem komunikacji dla mieszkańców w wieku produkcyjnym, są media społecznościowe;
- w przypadku seniorów, należy korzystać z ulotek, broszur i gazet lokalnych;
- zasadne jest zaangażowanie⁶³ właścicieli lokalnych sklepów, przedstawicieli służby zdrowia oraz księży.

3.2.2.8. Potrzeba wprowadzenia usługi asystencji osobistej

Mieszkańców zapytano również o zasadność wprowadzenia usługi asystencji osobistej na terenie gminy⁶⁴. Niemal co piąty mieszkaniec (17,8%) zadeklarował chęć skorzystania z takiej usługi dla siebie lub członka rodziny. Brak zainteresowania stał się udziałem ponad połowy respondentów (54,4%). Więcej niż co czwarty ankietowany (27,9%) nie miał jednoznacznego stanowiska w tej sprawie.

Ryc. 18. Deklarowane zainteresowanie skorzystaniem z usługi asystencji osobistej (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

⁶³ W proces komunikowania mieszkańcom oferty w zakresie usług społecznych.

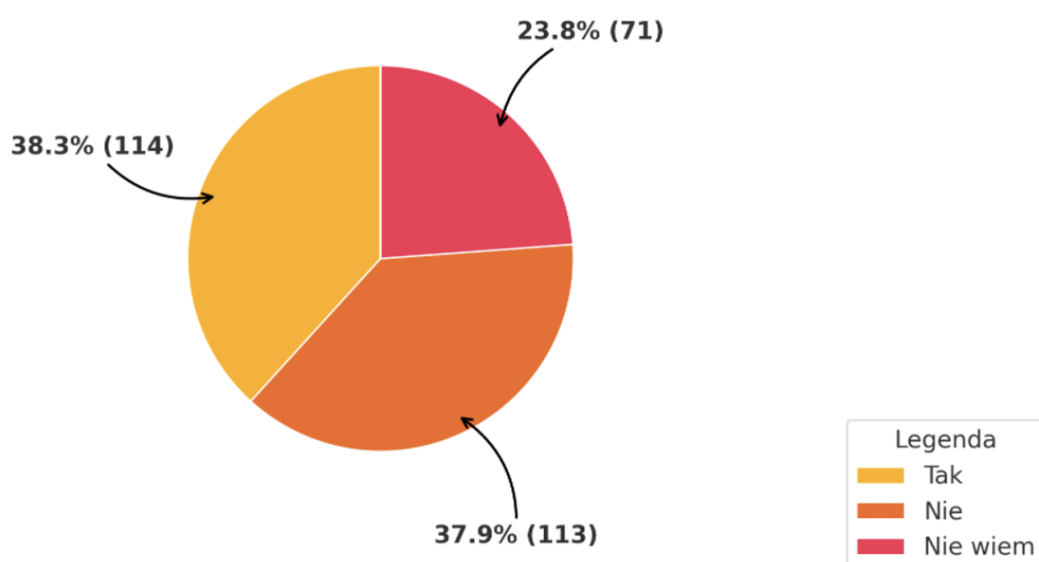
⁶⁴ W treści pytania dokładnie wyjaśniono, na czym polega na usługa.

Usługa ta spotkała się z pozytywnym zainteresowaniem uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych (obu płci, z różnych grup wiekowych). Mieszkańcy zwrócili uwagę na kilka ważnych dla nich aspektów, związanych z realizacją takiej usługi:

- rekrutowanie na asystentów osób z pasją do wykonywanej pracy;
- rekrutowanie osób cieszących się zaufaniem i zdolnych do budowania relacji opartych na zaufaniu;
- wprowadzenie możliwości korzystania z usługi z różną częstotliwością (np. raz w tygodniu).

3.2.2.9. Potrzeba wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji

Badanych zapytano⁶⁵ o zasadność wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji. Więcej niż jedna trzecia ankietowanych (38,3%) zadeklarowała chęć skorzystania z takiej usługi dla siebie lub członka rodziny. Zdanie przeciwne stało się udziałem nieco mniejszej liczby osób (37,9%). Niemal co czwarty respondent (23,8%) nie miał wyraźnego stanowiska w tej sprawie.

Ryc. 19. Deklarowana chęć skorzystania z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

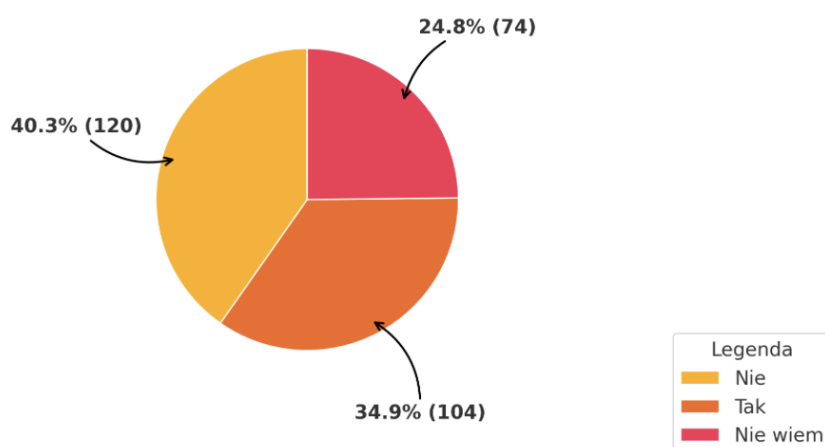
⁶⁵ W sondażu.

Usługa ta spotkała się z pozytywnym zainteresowaniem uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych (obu płci, z różnych grup wiekowych). Mieszkańcy zwrócili uwagę na kilka ważnych dla nich aspektów, związanych z realizacją takiej usługi:

- należy dokładnie określić czas wypożyczenia sprzętu, w celu zniwelowania ryzyka jego przetrzymywania;
- w ofercie wypożyczalni powinny znaleźć się m.in. aparaty tlenowe, wózki, kule, nebulizatory;
- należy stworzyć procedury sprzyjające zachęcaniu mieszkańców do troski o wypożyczony sprzęt (przykładowym rozwiązaniem może być wprowadzenie kaucji);
- jedna z uczestniczek podzieliła się swoim doświadczeniem, związanym z poszukiwaniem odpowiedniego łóżka na terenie niemal całej Polski (miejscowa wypożyczalnia sprzętu bardzo by jej wtedy pomogła).

3.2.2.10. Potrzeba wprowadzenia usługi transportowej door to door

Badanych zapytano również o zainteresowanie wprowadzeniem usługi door to door. Więcej niż jedna trzecia ankietowanych je wyraziła (34,9%). Brak zainteresowania stał się udziałem 40,3% próby. Prawie co czwarty respondent (24,8%) nie miał jednoznacznego stanowiska w tej sprawie.

Ryc. 20. Deklarowana chęć skorzystania z usługi *door to door* (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Usługa ta także spotkała się z pozytywnym zainteresowaniem uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych (obu płci, z różnych grup wiekowych). Mieszkańcy zwrócili uwagę na kilka ważnych dla nich aspektów, związanych z realizacją takiej usługi:

- usługa ta może być szczególnie wspierająca dla osób samotnych, które nie posiadają rodziny w swoim miejscu zamieszkania;
- należy opracować procedury ograniczające możliwość korzystania z usługi przez osoby, które nie są realnie potrzebujące;
- warte rozważenia jest wprowadzenie różnych stopni odpłatności, w zależności od sytuacji materialnej (niższe ceny dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej);
- rozwiązanie może być cennym narzędziem w walce z wykluczeniem transportowym mieszkańców mniejszych miejscowości;
- zdaniem jednej z osób, powinna powstać instytucja pracownika środowiskowego, którego zadaniem byłaby identyfikacja osób potrzebujących wsparcia w takim zakresie;
- samochód powinien być dostosowany do potrzeb osób starszych i/lub z niepełnosprawnościami.

3.2.2.11. Problemy wychowawcze występujące na terenie gminy i wynikające z nich potrzeby

Kolejny wskaźnik dotyczył występowania problemów wychowawczych na terenie gminy. Wiedzę na ten temat pozyskano w trakcie spotkania fokusowego dla przedstawicieli instytucji gminnych. Zdaniem uczestników, do najczęstszych problemów wychowawczych należą:

- uzależnienia (od substancji i behawioralne);
- występowanie przemocy rówieśniczej;
- trudności wychowawcze związane z neuroróżnorodnością dzieci i młodzieży;
- trudności w respektowaniu przez dzieci reguł życia społecznego;

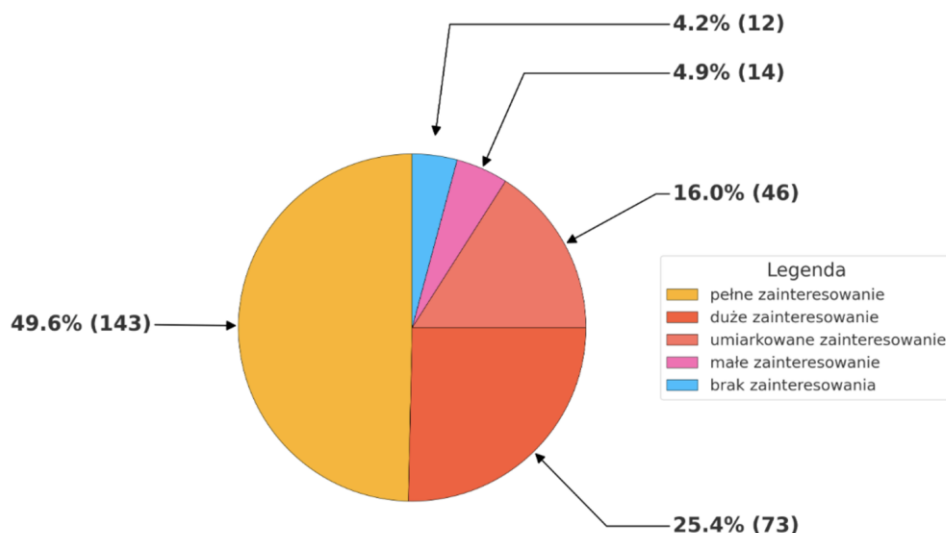
- niepokojący stan zdrowia psychicznego wielu przedstawicieli dzieci i młodzieży;
- niski poziom poczucia sprawczości i wiary we własne możliwości (zarówno u dzieci i młodzieży, jak i u rodziców);
- depresja;
- lękliwość;
- nadmierna liczba bodźców płynących z otoczenia.

Uczestnicy spotkania zgłosili możliwe propozycje rozwiązań wspierających rodziny w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Wskazali na:

- stworzenie szkół dla rodziców, oferujących treningi kompetencji rodzicielskich;
- realizację treningów umiejętności społecznych (dla dzieci i rodziców);
- wprowadzenie treningów umiejętności rodzicielskich jako rozwiązania systemowego, występującego jeszcze na etapie edukacji formalnej („kształcenie przyszłych rodziców”) – na przykład w ramach przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie”;
- intensyfikację działań z zakresu promocji zdrowia i aktywności fizycznej;
- wprowadzenie usługi mediacji na terenie gminy.

3.2.2.12. Preferencje kulturalne mieszkańców

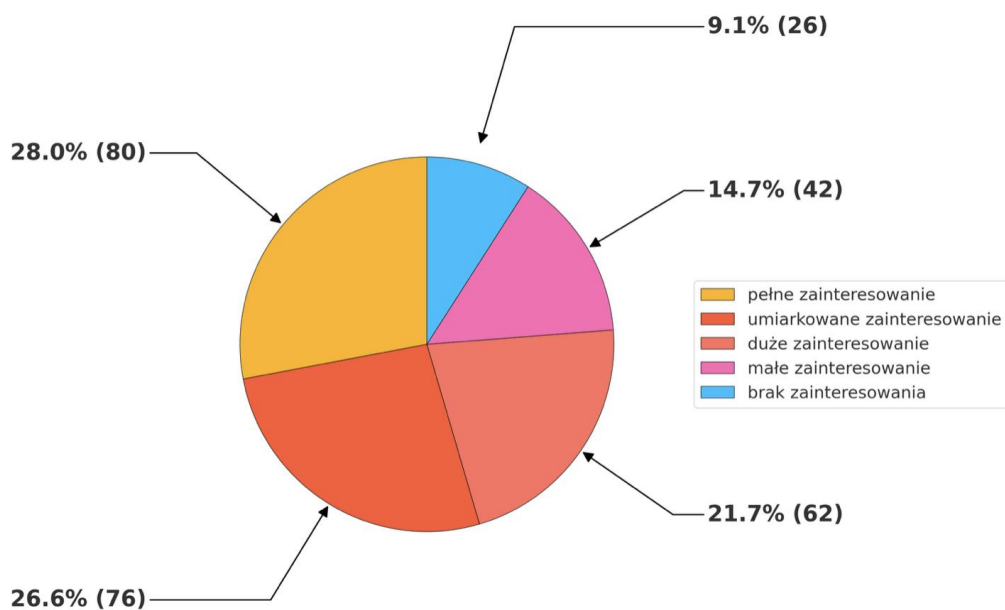
W badaniu sondażowym, mieszkańców poproszono o określenie swojego zainteresowania uczestnictwem w różnych wydarzeniach kulturalnych. Na początek, mieszkańcy ocenili swój poziom zainteresowania uczestnictwem w koncertach. Duże lub pełne zainteresowanie wyraziło trzy czwarte respondentów (75,0%). Umiarkowane zainteresowanie stało się udziałem 16,0%. Mniejszość stanowiły osoby wykazujące małe (4,9%) lub brak zainteresowania (4,2%).

Ryc. 21. Zainteresowanie mieszkańców udziałem w koncertach. N=288.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych

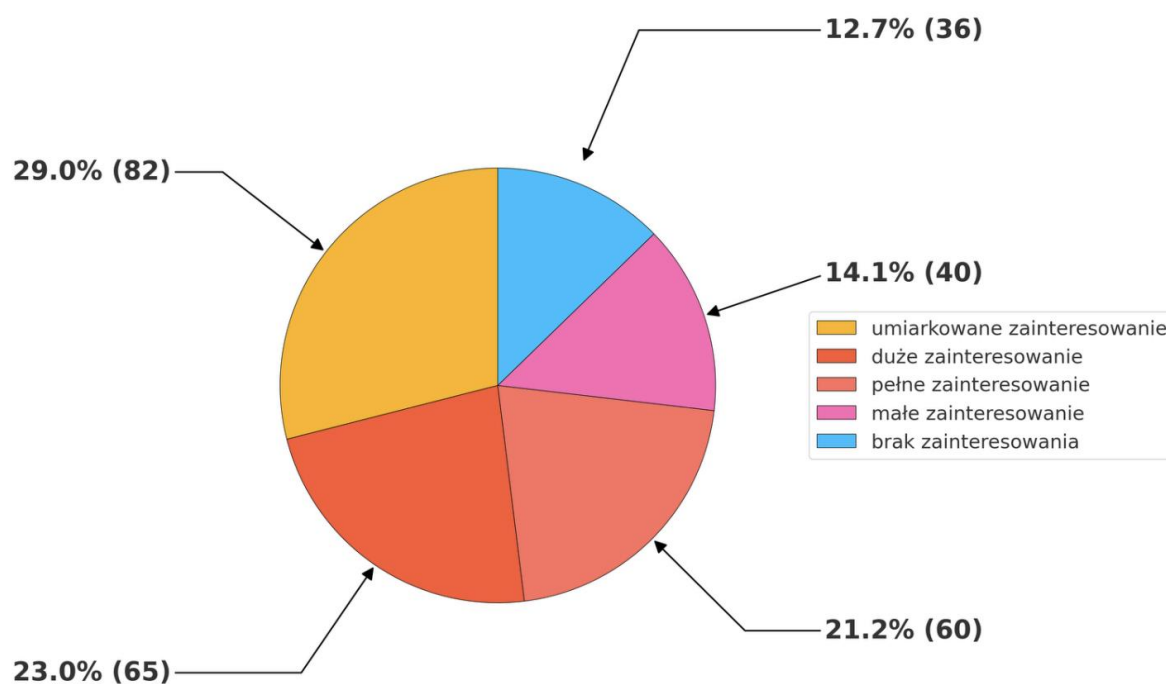
Kolejne pytanie dotyczyło zainteresowania warsztatami artystycznymi lub rękodzielniczymi. Blisko połowa respondentów (49,7%) wyraziła duże lub pełne zainteresowanie. Więcej niż co czwarty mieszkaniec (26,6%) ocenił je jako umiarkowane. Zainteresowanie małe lub jego brak, stały się udziałem prawie jednej czwartej badanej próby (23,8%).

Ryc. 22. Zainteresowanie uczestnictwem w warsztatach artystycznych lub rękodzielniczych. N=286.

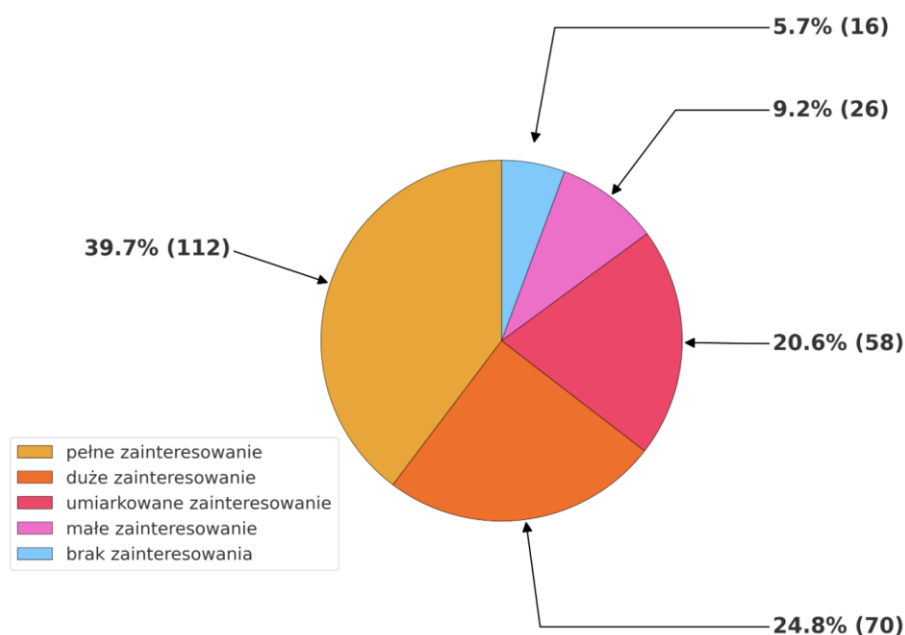
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Kolejne pytanie dotyczyło zainteresowania uczestnictwem w spotkaniach literackich i/lub klubach książki (ryc. 23). Ponad 40,0% respondentów (44,2%) wyraził duże lub pełne zainteresowanie. Preferencje przeciwne stały się udziałem więcej niż jednej czwartej próby (26,8%). Około trzech na dziesięciu respondentów zadeklarowało umiarkowany poziom zainteresowania wspomnianą aktywnością.

Ryc. 23. Zainteresowanie uczestnictwem w warsztatach literackich i/lub klubach książki. N=283.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

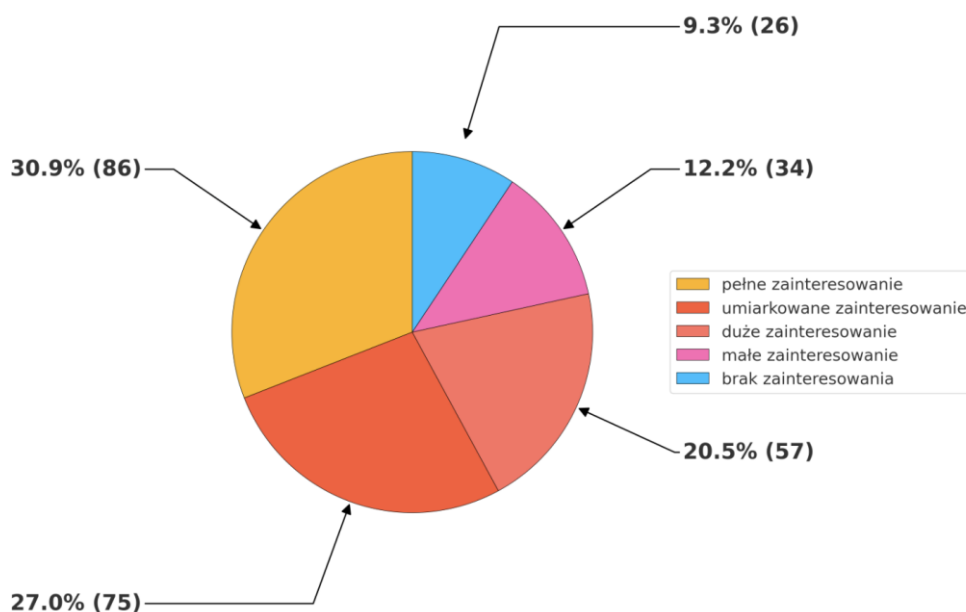
Badani ocenili również swój poziom zainteresowania uczestnictwem w jarmarkach i festiwalach lokalnych (ryc. 24). Niemal dwie trzecie respondentów wyraziło pełne lub duże zainteresowanie (64,5%). Małe zainteresowanie lub jego brak odnotowano w 14,9% przypadków. Około co piąty mieszkaniec preferował uczestnictwo w takich wydarzeniach w stopniu umiarkowanym.

Ryc. 24. Zainteresowanie uczestnictwem w jarmarkach i festiwalach lokalnych. N=282.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

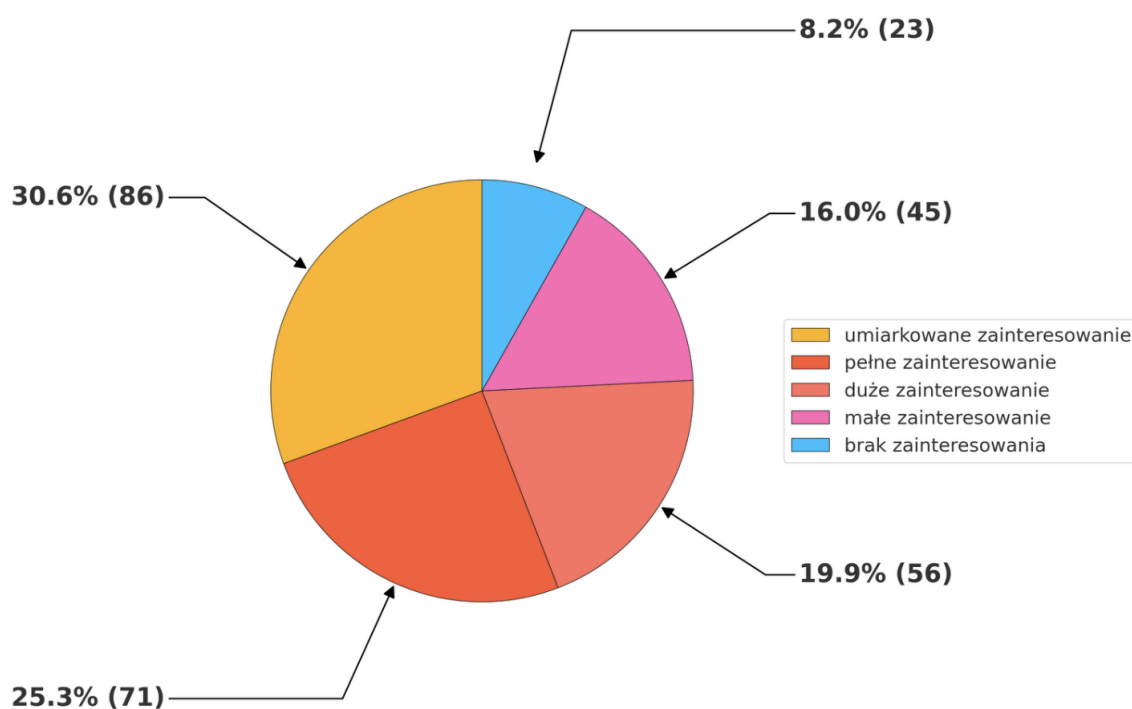
Mieszkańcy ocenili także swoje zainteresowanie uczestnictwem w klubach filmowych (ryc. 25). Pełne lub duże zainteresowanie okazała ponad połowa badanej próby (51,4%). Brak lub małe zainteresowanie stały się udziałem około co piątego respondenta (21,5%). Umiarkowaną zgodność z preferencjami odnotowano w przypadku więcej niż co czwartej osoby badanej (27,0%).

Ryc. 25. Zainteresowanie uczestnictwem w klubach filmowych. N=278.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

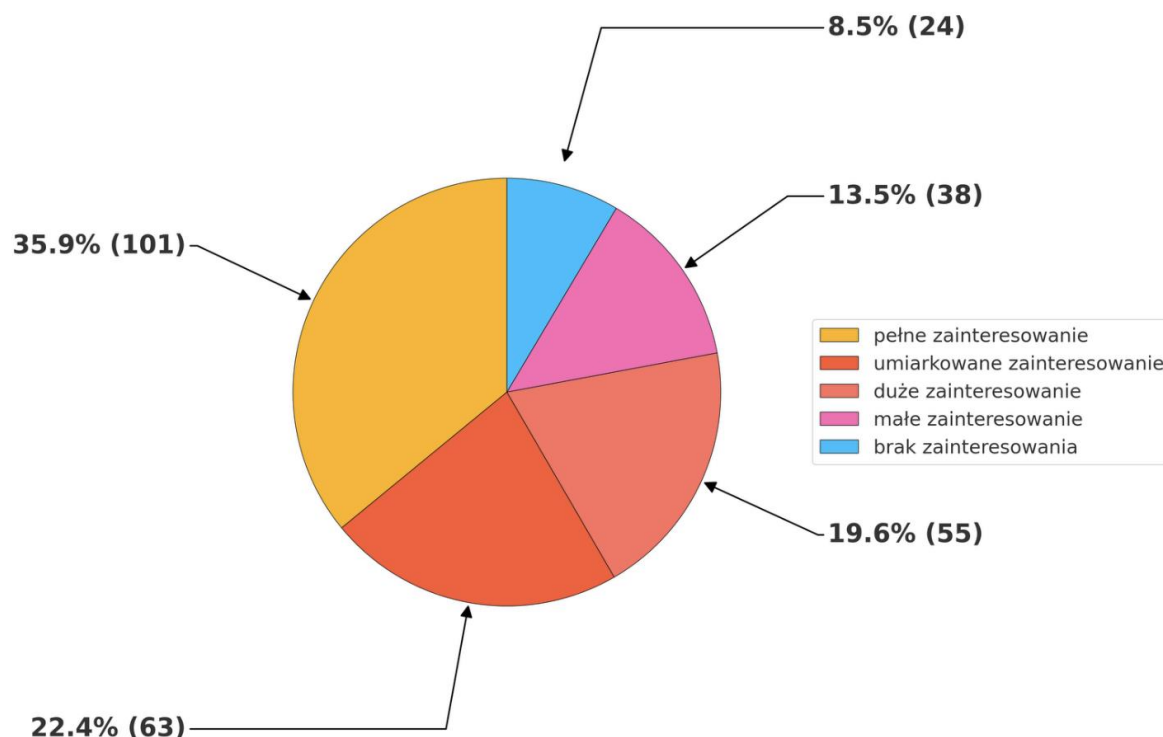
Przedmiotem kolejnego pytania było zainteresowanie uczestnictwem w wystawach i/lub wernisażach (ryc. 26). Pełne lub duże zainteresowanie wyraziła niemal połowa respondentów (45,2%). Stanowisko przeciwne (małe zainteresowanie lub jego brak) stało się udziałem prawie jednej czwartej próby (24,2%). Około trzy na dziesięć osób badanych wyraziły zainteresowanie umiarkowane (30,6%).

Ryc. 26. Zainteresowanie uczestnictwem w wystawach i/lub wernisażach. N=281.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Ostatnie pytanie z tej serii dotyczyło uczestnictwa w sztukach teatralnych (ryc. 27). Ponad połowa respondentów (55,5%) wykazała zainteresowanie duże lub pełne. Opcje przeciwne wybrała ponad jedna piąta próby (22,0%). Więcej niż co piąty respondent zadeklarował umiarkowane zainteresowanie uczestnictwem w sztukach teatralnych (22,4%).

Ryc. 27. Zainteresowanie uczestnictwem w sztukach teatralnych. N=281.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Zaprezentowane informacje zostały uzupełnione o propozycje pozyskane podczas spotkania fokusowego dla mieszkańców. Z największym zainteresowaniem badanych spotkały się koncerty (muzyka na żywo) oraz spotkania integrujące pokolenia, powiązane z aktywnościami tanecznymi.

3.2.2.13. Potrzeby związane z kulturą fizyczną i turystyką

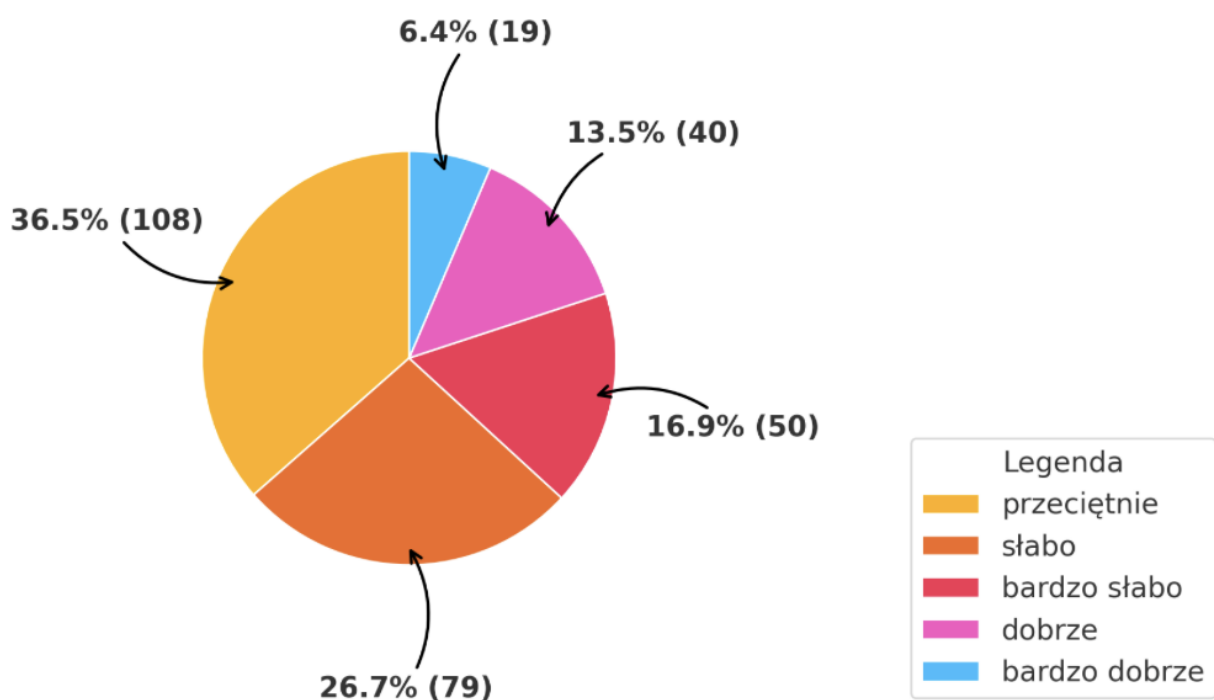
Zagadnienie to było przedmiotem spotkania fokusowego dla mieszkańców. Zwrócili oni uwagę na konieczność:

- tworzenia warunków rozwoju dla miejscowych klubów piłkarskich;
- stworzenia większych możliwości dla osób zainteresowanych tenisem stołowym;
- tworzenia infrastruktury przyjaznej amatorom kolarstwa (zwiększenie liczby ścieżek rowerowych);
- usprawnienie systemu promocji sportu na terenie gminy i zachęcanie mieszkańców do aktywności fizycznej;
- tworzenie filii większych klubów sportowych na terenie gminy;

- niwelowanie ryzyk związanych z wykluczeniem transportowym (w kontekście dostępu do infrastruktury sportowej dla mieszkańców mniejszych miejscowości);
- powstanie większej liczby przystanków kajakowych i żeglarskich;
- powstanie większej liczby pól biwakowych;
- stworzenie ścieżek turystycznych promujących unikalność gminy;
- organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalno-sportowo-turystycznym.

3.2.2.14. Potrzeby w zakresie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży

Uczestnicy sondażu dokonali oceny dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy (ryc. 28). Wyniki zdominowały oceny przeciętne (36,5%). Oceny słabej lub bardzo słabej dokonało 43,6% mieszkańców. Około co piąty badany wskazał na ocenę dobrą lub bardzo dobrą (19,9%).

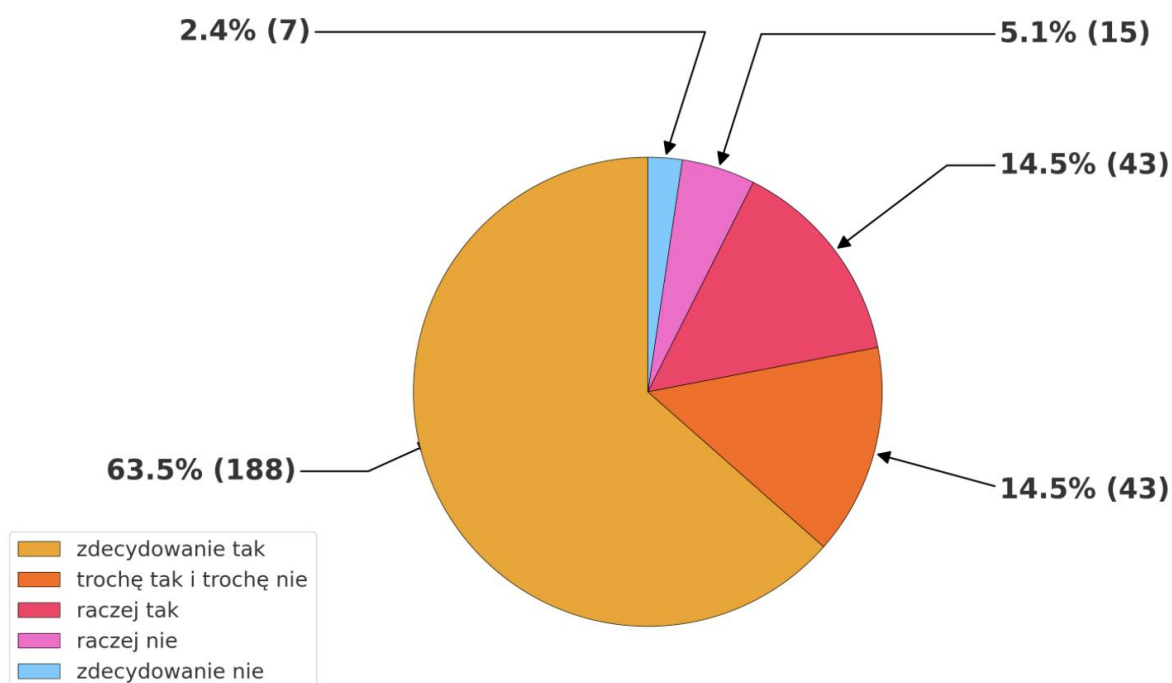

Ryc. 28. Ocena dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N = 296.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego.

W celu głębszego zbadania problemu, mieszkańców zapytano⁶⁶, które zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży powinny stać się bardziej dostępne na terenie gminy (ryc. 29). Pytania służyły diagnozie potrzeb związanych z zajęciami sportowymi, językowymi, rozwijającymi umiejętności społeczne (np. współpracę), terapeutycznych (np. radzenie sobie ze stresem), artystycznych oraz dotyczących doradztwa zawodowego.

Niemal 80,0% mieszkańców uznało za konieczne (lub zdecydowanie konieczne) zwiększenie liczby zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy (78,0%). Stanowisko przeciwnie zajęło niespełna 7,5% respondentów. Pogląd umiarkowany stał się udziałem 14,5% badanej próby.

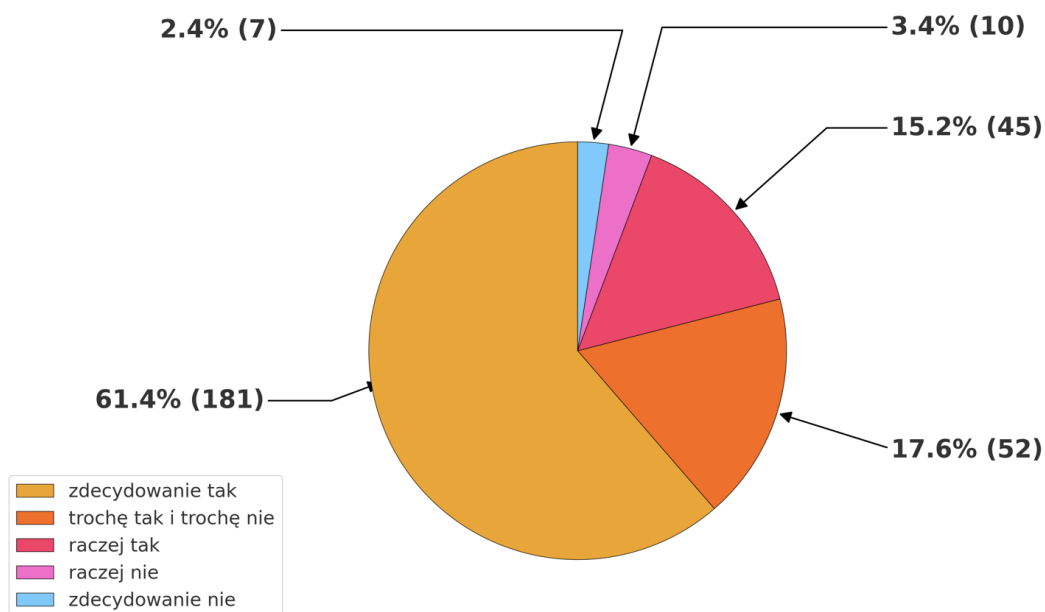

Ryc. 29. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=296.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

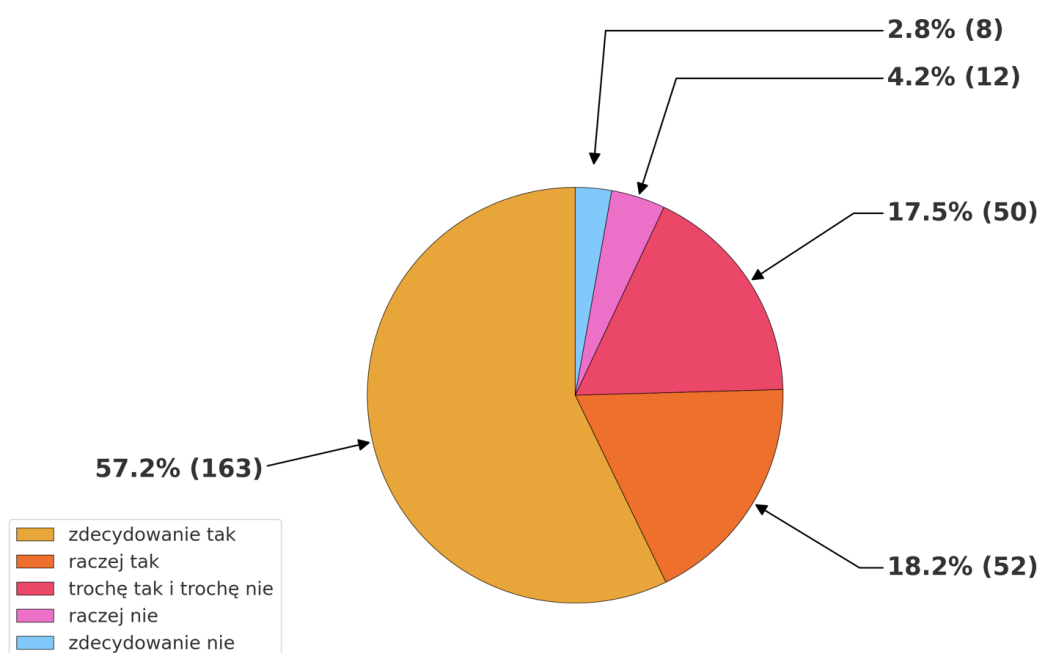
Kolejne pytanie dotyczyło spostrzeganej konieczności zwiększenia liczby zajęć językowych dla dzieci i młodzieży (ryc. 30). Ponad trzy czwarte próby wskazało na tę konieczność w stopniu raczej dużym lub zdecydowanym (76,6%). Zdanie przeciwnie wyraziło jedynie 5,8% respondentów. Pogląd umiarkowany (mieszany) stał się udziałem mniej niż jednej piątej badanej próby (17,6%).

⁶⁶ W sondażu.

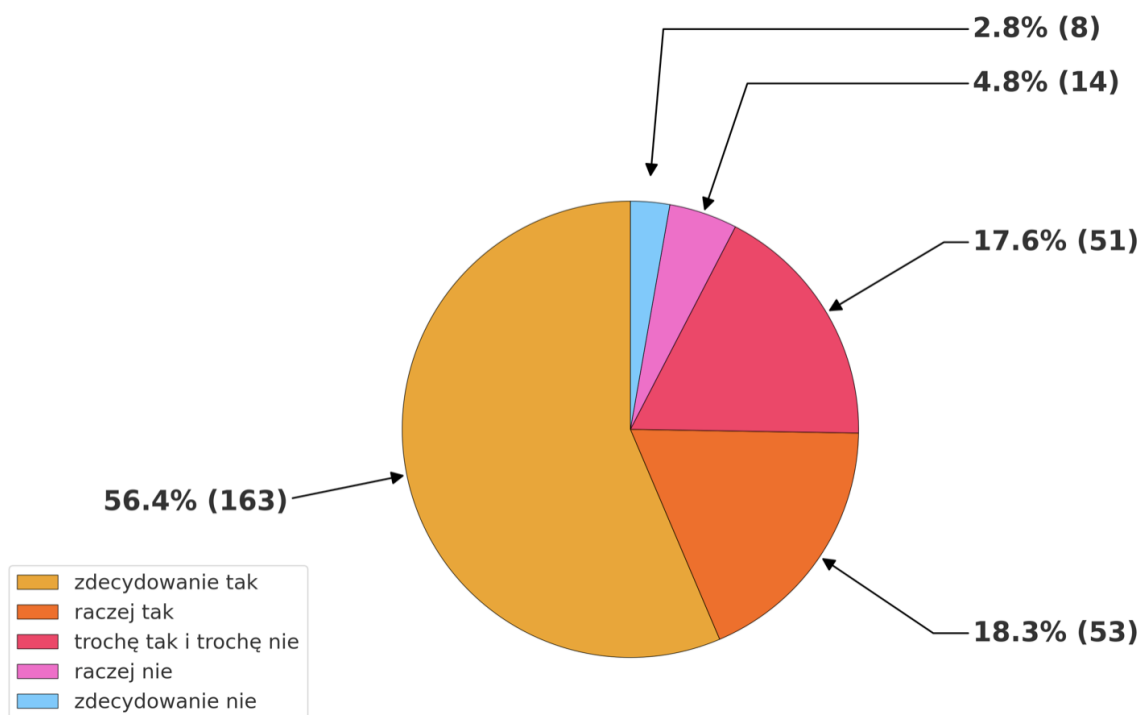
Ryc. 30. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć językowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=295.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Kolejne pytanie pozwoliło na diagnozę potrzeb związanych ze zwiększeniem liczby zajęć rozwijających umiejętności społeczne dzieci i młodzieży (ryc. 31). Ponad trzy czwarte mieszkańców uznało to za zasadne lub raczej zasadne (75,4%). Zdanie przeciwne wyraziło 7,0% respondentów. Zdanie mieszane stało się udziałem mniej niż jednej piątej badanej próby (17,5%).

Ryc. 31. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć rozwijających umiejętności społeczne dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=285.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

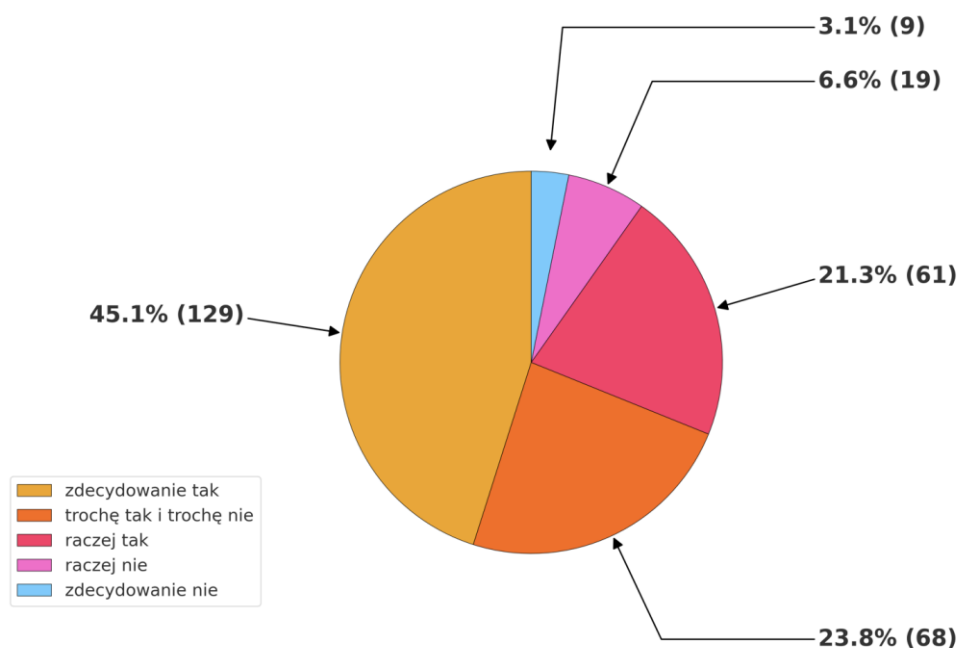
W kolejnym pytaniu, respondenci ocenili potrzebę zwiększenia liczby zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy (ryc. 32). Blisko trzy czwarte respondentów uznało to za w pełni lub raczej zasadne (74,7%). Opinie przeciwne wyraziło łącznie 7,6% respondentów). Zdanie mieszane zadeklarowało 17,6% badanych mieszkańców.

Ryc. 32. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy.
N=289.

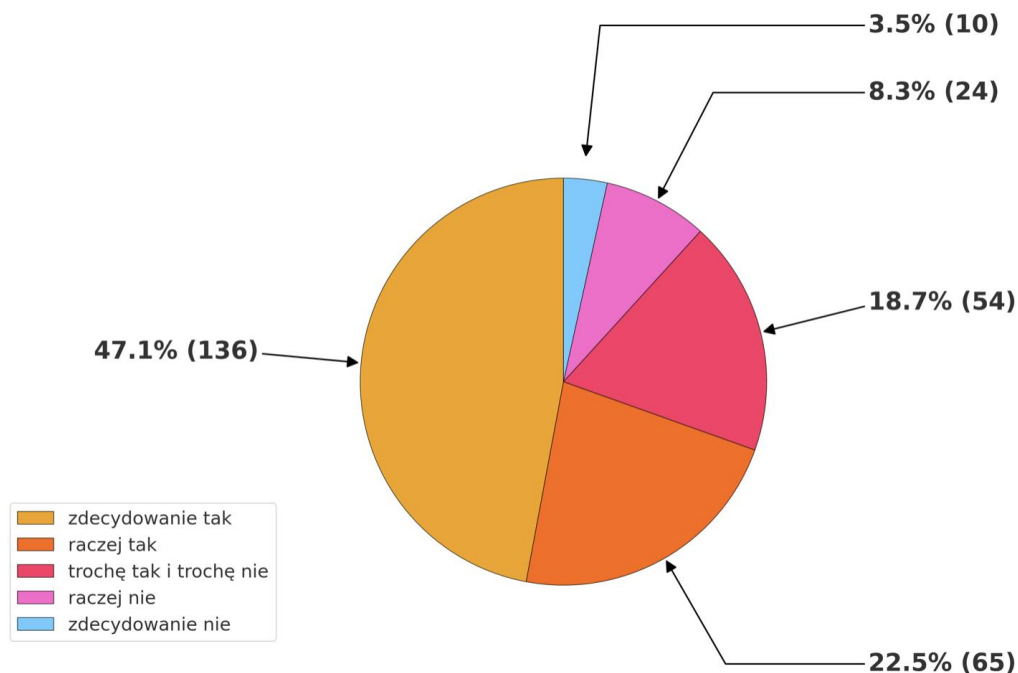
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Kolejne pytanie dotyczyło zasadności zwiększenia liczby zajęć artystycznych dla dzieci i młodzieży (ryc. 33). Na istnienie takiej potrzeby wskazało (w różnym stopniu) łącznie 68,9% badanej próby. Zdanie przeciwne wyraził około co dziesiąty respondent (9,7%). Opinię mieszaną zadeklarowała więcej niż co piąta osoba (21,3%).

Ryc. 33. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć artystycznych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=286.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Ostatnie z pytań z tej serii, dotyczyło zajęć z zakresu doradztwa zawodowego (ryc. 34). Zdaniem prawie 70,0% respondentów, dostępność takich zajęć powinna być zwiększona lub raczej zwiększona (69,6%). Zdanie przeciwne wyraziło nieco ponad 10,0% ankietowanych (11,8%), zaś zdanie mieszane – 18,7% całej próby.

Ryc. 34. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć z doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=289.
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

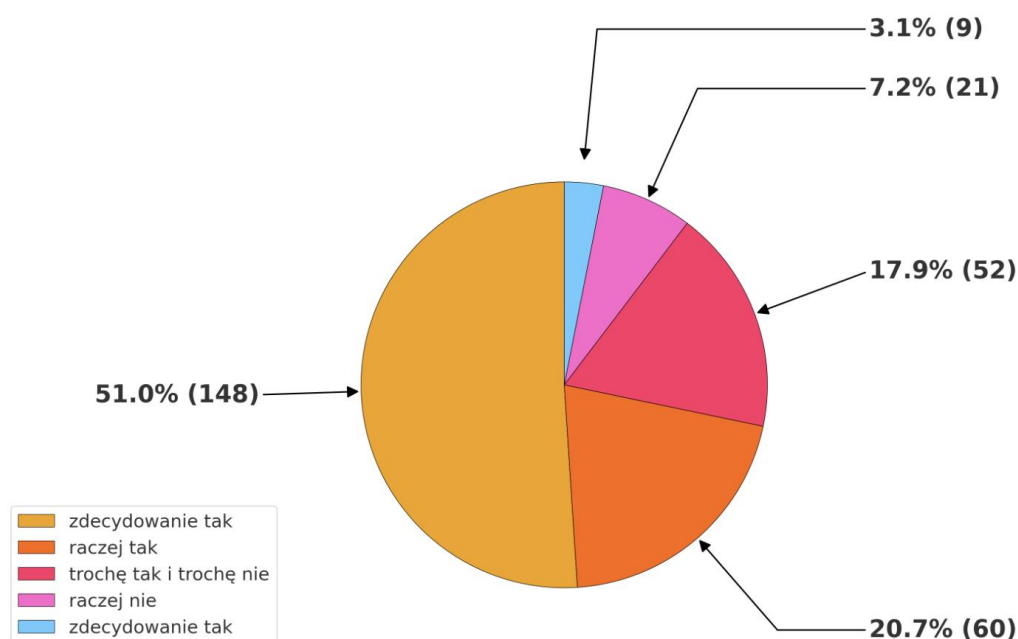
Zagadnienie potrzeb związanych ze zwiększeniem oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, było również przedmiotem spotkania fokusowego dla mieszkańców. Wskazali oni na następujące elementy:

- wzbogacenie oferty zajęć realizowanych na specjalistycznym poziomie (m.in. zajęcia tenisowe);
- zwiększenie liczby zajęć w świetlicach wiejskich;
- zwiększenie dostępu do zajęć z psychologiem;
- zwiększenie dostępu do bezpłatnych korepetycji;
- zwiększenie dostępu do bezpłatnych zajęć sportowych;
- zwiększenie oferty w zakresie kół zainteresowań w szkołach;
- zwiększenie liczby wyjazdów na basen;
- organizacja większej liczby turniejów sportowych.

3.2.2.15. Potrzeby w zakresie oferty zajęć dodatkowych dla osób dorosłych

Zbliżona treściowo seria pytań⁶⁷ dotyczyła oferty zajęć dodatkowych dla osób dorosłych (ryc. 35). W pierwszym z nich, respondenci ocenili zasadność zwiększenia liczby zajęć sportowych dla tej grupy docelowej. Na taką potrzebę wskazało (w różnym stopniu) ponad 70,0% respondentów (71,7%). Opinie przeciwne stały się udziałem około co dziesiątej osoby badanej (10,3%). Stanowisko mieszane odnotowano u 17,9% spośród badanych mieszkańców.

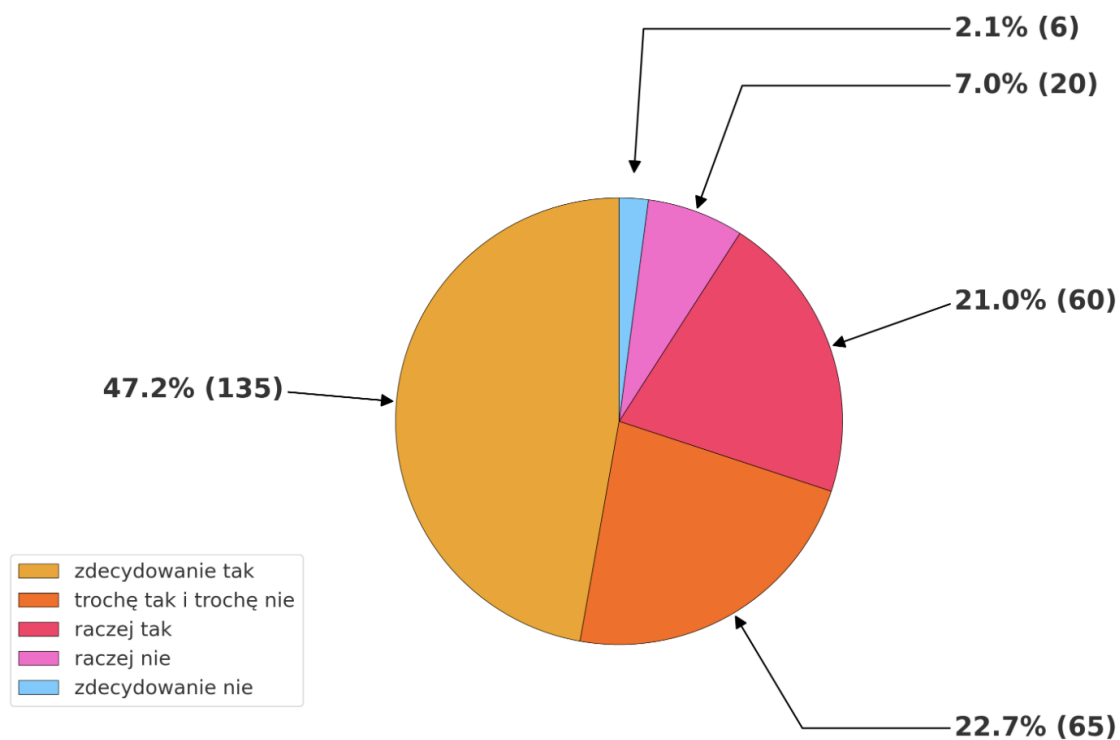
⁶⁷ W sondażu.

Ryc. 35. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć sportowych dla osób dorosłych. N=290.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

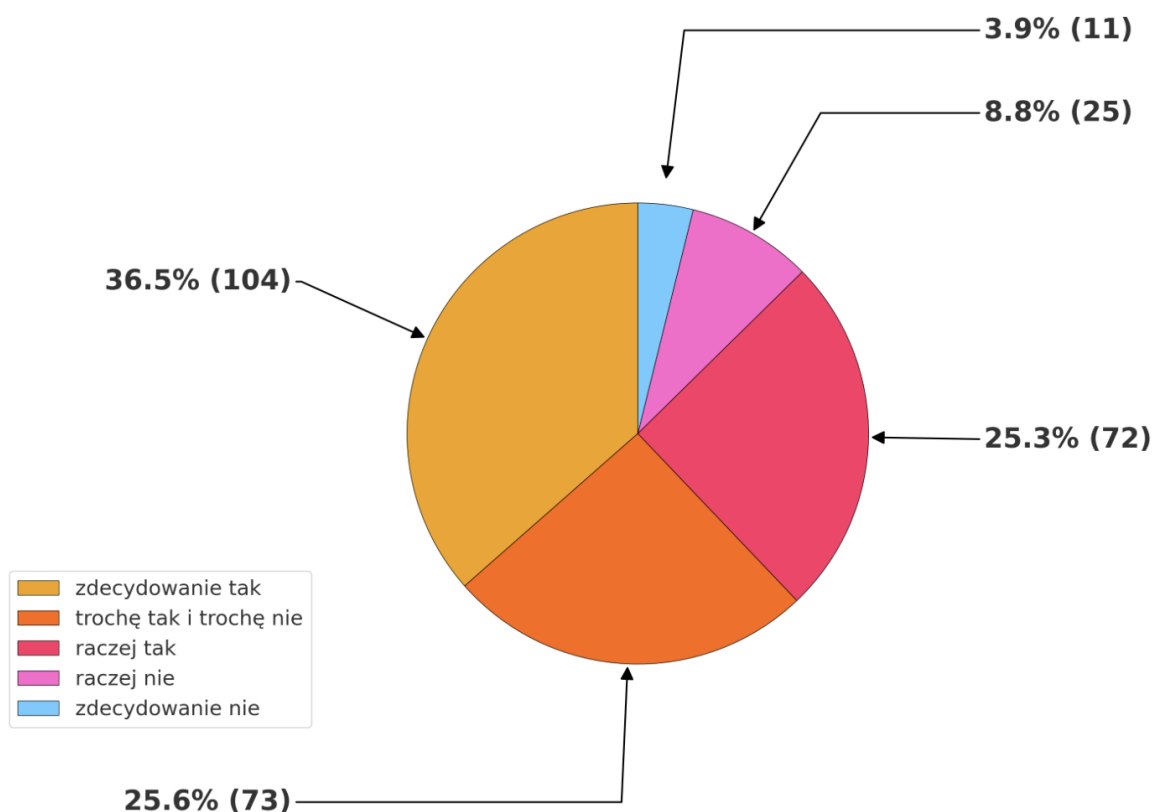
Kolejne pytanie dotyczyło zwiększenia liczby zajęć językowych dla osób dorosłych (ryc. 36). Na istnienie takiej potrzeby wskazało (w różnym stopniu) niemal 7 na 10 respondentów (68,2%). Opinie przeciwnie stały się udziałem około co jedenastej osoby (9,1%). Stanowisko mieszane w tej sprawie zajął więcej niż co piąty respondent (22,7%).

Ryc. 36. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć językowych dla osób dorosłych. N=286.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

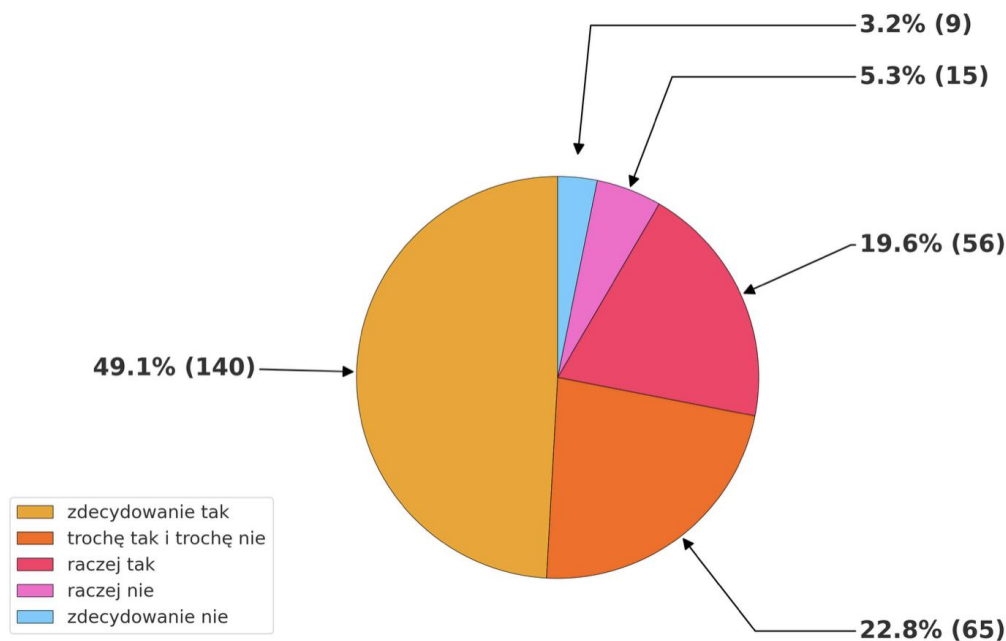
Zbadano również potrzeby mieszkańców związane z dostępnością zajęć rozwijających umiejętności społeczne osób dorosłych (ryc. 37). Istnienie takiej potrzeby zasygnalizowało (w różnym stopniu) łącznie 61,8% ankietowanych. Opinie przeciwne zadeklarowało 12,7% z nich. Opinię mieszaną wyraziła nieco ponad jedna czwarta próby (25,6%).

Ryc. 37. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć rozwijających umiejętności społeczne dla osób dorosłych.
N=285.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

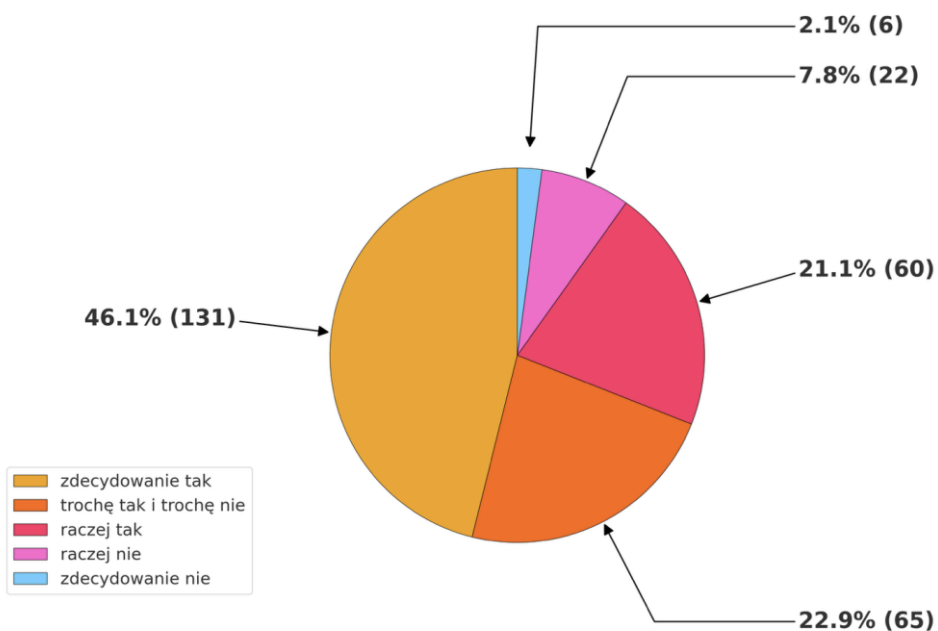
Zbadano również podejście mieszkańców do zwiększenia dostępności zajęć terapeutycznych dla osób dorosłych (ryc. 38). Na istnienie takiej potrzeby wskazało (w różnym stopniu) 68,7% ankietowanych. Zdania przeciwne stały się udziałem 8,5% próby. Więcej niż co piąty respondent wyraził opinię mieszaną.

Ryc. 38. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć terapeutycznych dla osób dorosłych. N=285.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Ostatnie pytanie z tej serii dotyczyło potrzeby zwiększenia dostępności zajęć wzmacniających kompetencje rodzicielskie (ryc. 39). Na taką potrzebę wskazało (w różnym stopniu) ponad dwie trzecie ankietowanych (67,2%), przy udziale opinii przeciwnych na poziomie niespełna 10,0% procent (9,9%). Co piąty respondent wyraził zdanie mieszane (22,9%).

Ryc. 39. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć wzmacniających kompetencje rodzicielskie. N=284.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Potrzeby osób dorosłych w zakresie zajęć dodatkowych, były także przedmiotem spotkania fokusowego dla mieszkańców. Jego konkluzje były następujące:

- oferta w tym zakresie jest bardzo niewielka;
- zasadne byłaby realizacja zajęć z zakresu cyberbezpieczeństwa;
- zajęcia takie powinny odbywać się w bibliotekach i świetlicach;
- pomysłem wartym rozważenia jest realizacja tematycznych warsztatów artystycznych (np. poświęconym przygotowaniom ozdób świątecznych);
- badani zgłosili pomysł organizacji szkoleń z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej.

3.2.2.16. Bariery wsparcia

W badaniu podjęto próbę ustalenia czynników blokujących współpracę pomiędzy osobami potrzebującymi a instytucjami zapewniającymi wsparcie w zakresie usług społecznych. Źródłem danych na ten temat były indywidualne wywiady pogłębione z mieszkańcami. Pozwoliły one na sformułowanie następującej listy barier:

- brak wiedzy na temat dostępnych usług;
- opór spowodowany niechęcią do przyznania się do *słabości*;
- opór spowodowany niechęcią do *zabierania pomocy* osobom znajdującym się w trudniejszej sytuacji życiowej;
- dyskomfort wynikający z konieczności udzielenia odpowiedzi na bardzo osobiste pytania (jako warunku otrzymania pomocy);
- procedury biurokratyczne (w tym: nadmiernie skomplikowane regulacje prawne) prowadzące do zbyt długiego czasu oczekiwania na otrzymanie wsparcia;
- wykluczenie transportowe (trudności w dostaniu się do miejsc takich jak ośrodki zdrowia czy urzędy);
- trudności w dostępie do opieki lekarskiej;
- niewystarczające wsparcie dla młodych dorosłych w zakresie znalezienia zatrudnienia;
- problemy związane z otrzymaniem mieszkania socjalnego;
- brak dostępu do bezpłatnych lub niskopłatnych usług opiekuńczych (dla dzieci oraz niesamodzielných członków rodziny).

3.3. Jak prezentuje się aktywność obywatelska oraz zaangażowanie mieszkańców w działania wspólnotowe, związane z integracją społeczną?

3.3.1. Analiza danych zastanych

O poziomie aktywności obywatelskiej oraz zaangażowaniu mieszkańców w działania wspólnotowe świadczy między innymi prezentowana przez nich frekwencja wyborcza. W pierwszej turze wyborów w 2023 roku na Wójta, Burmistrza i Prezydenta Miasta osób uprawnionych do głosowania w gminie Lubicz było 15 634. Z tej populacji prawie połowa, bo 7 638 osób, pobrała karty do głosowania, a ostatecznie 7 637 osób oddało ważny głos, co stanowi 48,85% osób uprawnionych do głosowania. Z kolei w drugiej turze tego głosowania wzięły udział 6 594 osoby, przy czym wszystkie oddały ważny głos, co stanowiło 42,02 % uprawnionej do głosowania populacji tejże gminy⁶⁸.

Dodatkowo na terenie gminy Lubicz funkcjonują 54 organizacje pozarządowe⁶⁹, a gmina liczy 19 886 mieszkańców⁷⁰, co oznacza, że na 1 000 mieszkańców gminy przypada 2,7 organizacji pozarządowych. Na terenie gminy prężnie działają też Koła Gospodyń Wiejskich oraz oddziały Ochotniczej Straży Pożarnej.

Ponadto, w ostatnich latach na terenie gminy Lubicz odbyły się liczne wydarzenia angażujące wolontariuszy na potrzeby konkretnych wydarzeń, ale także zreszające wolontariuszy do długoterminowej pomocy w ramach fundacji czy szkół np. Fundacja Pomocy Społecznej „Okruszek Szczęścia”⁷¹ bądź Szkolne Koło Wolontariatu „poMOCnik” w Szkole Podstawowej w Lubiczu Dolnym⁷².

3.3.2. Badania własne

Innym ze wskaźników dostarczających odpowiedzi na postawione pytanie, była przynależność mieszkańców do organizacji pozarządowych, funkcjonujących na terenie gminy Lubicz. Pomijając dane zastane (przedstawione w podrozdziale dotyczącym potencjału lokalnego), warto przywołać dane z przeprowadzonego sondażu (ryc. 40).

⁶⁸ Państwowa Komisja Wyborcza
<https://samorząd2024.pkw.gov.pl/samorząd2024/pl/2/frekwencja/Koniec/gm/41504> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:47]

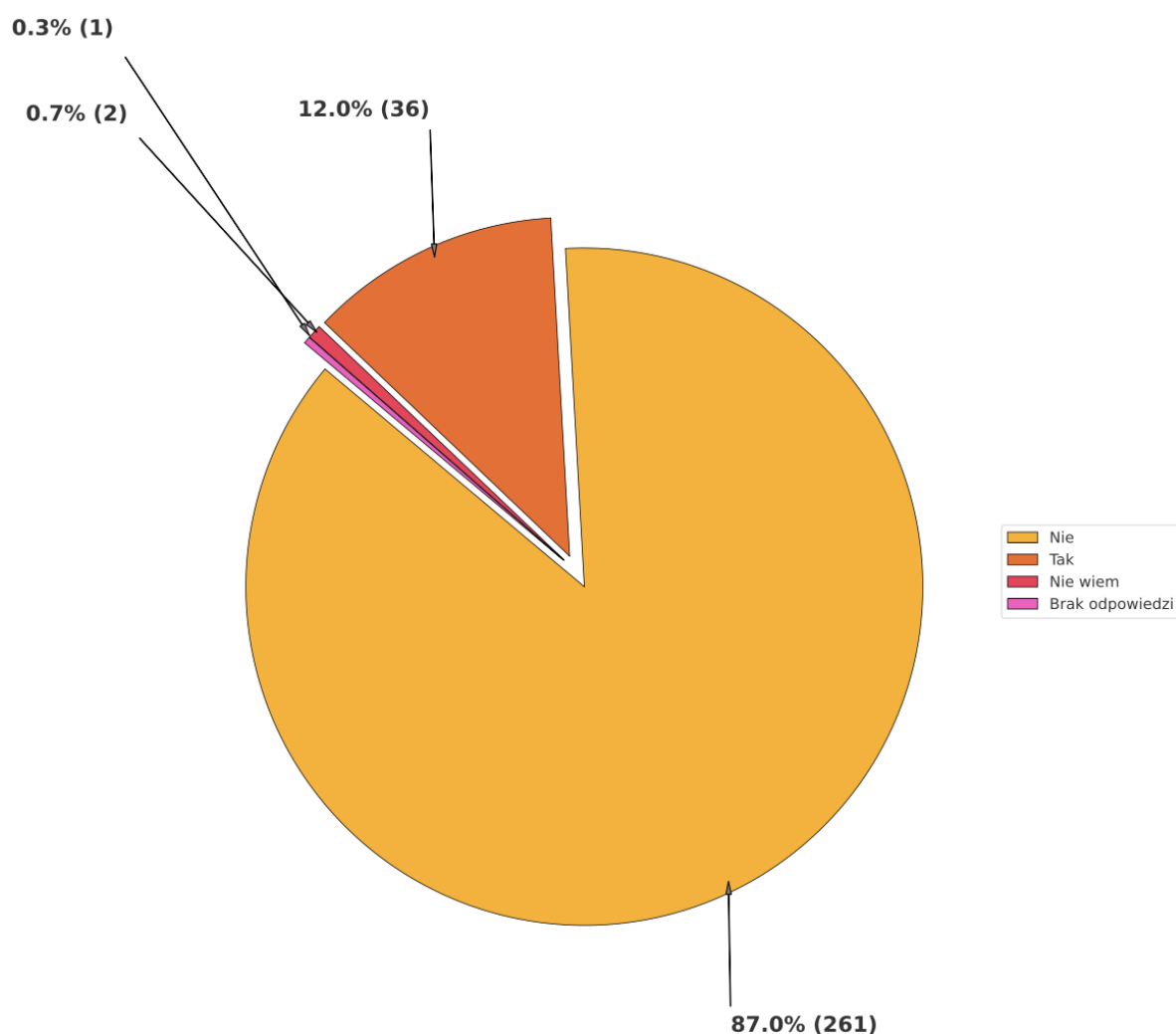
⁶⁹ <https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/> [dostęp: 27.09.2024, godz. 14:49]

⁷⁰ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34303,szczegoly.pdf> [dostęp: 11.09.2024, godz. 12:52]

⁷¹ <http://www.okruszekszczescia.pl/> [dostęp: 12.09.2024, godz. 12:47]

⁷² <https://splubiczdolny.szkolnastrona.pl/p,105,wolontariat> [dostęp: 12.09.2024, godz. 12:47]

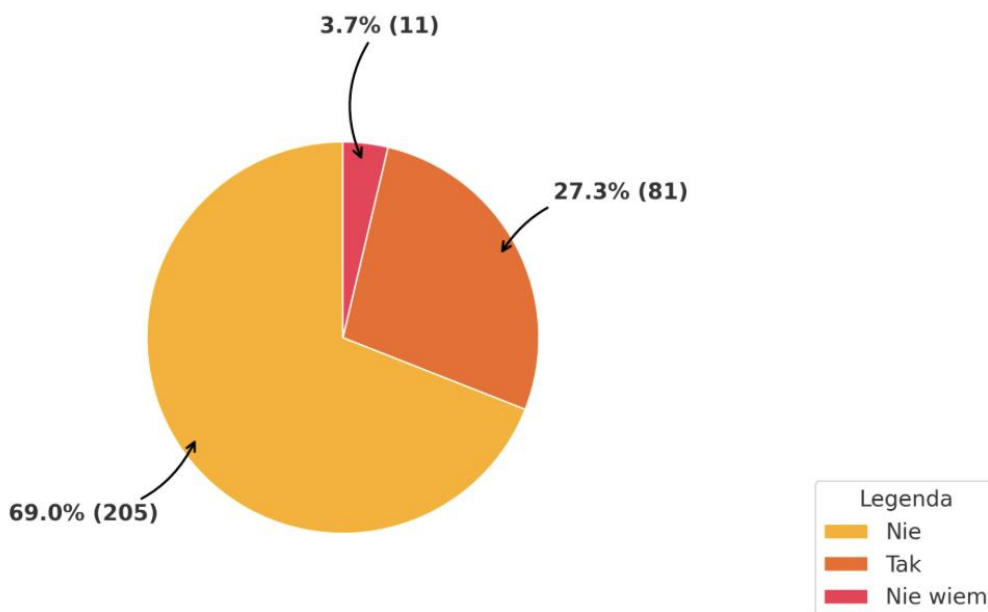
Więcej niż co dziewiąty ankietowany zadeklarował przynależność do takiej organizacji (12,0%). Deklarację przeciwną przedstawiło 87,0% respondentów.

Ryc. 40. Przynależność do organizacji pozarządowych na terenie gminy Lubicz. N = 300.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

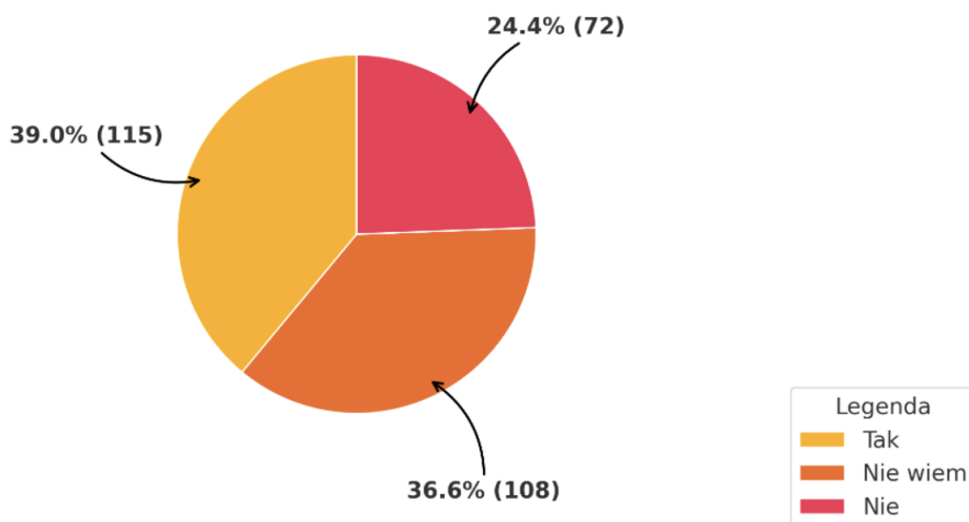
Mieszkańców zapytano również o to, czy na przestrzeni ostatniego roku włączyli się w działania o charakterze wolontariatu (ryc. 41). Taką aktywność prospołeczną zadeklarowała więcej niż jedna czwarta mieszkańców (27,3%). Ponad dwie trzecie próby stanowiły osoby, które nie przejawily takich aktywności (69,0%). Pozostałe 3,7% respondentów nie było w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Ryc. 41. Deklarowana aktywność w formie wolontariatu na przestrzeni roku poprzedzającego badanie. N = 295.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Mieszkańców określili również swoją gotowość do włączenia się w wolontariat w ciągu najbliższego roku (ryc. 42). Blisko cztery na dziesięć osób badanych wyraziło taką chęć (39,0%). Odpowiedź odmowna stała się udziałem niespełna co czwartego respondenta (24,4%). Zwraca uwagę wysoki odsetek odpowiedzi sugerującej niezdecydowanie w przedmiocie pytania (odpowiedź „nie wiem”); wskazała ją więcej, niż jedna trzecia mieszkańców (36,6%).

Ryc. 42. Deklarowana gotowość do zaangażowania się w działania wolontaryjne w ciągu najbliższego roku. N = 295.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Kolejny wskaźnik zmierzono na skali ilościowej. Zadaniem respondentów było dokonanie oceny swojego przywiązania do miejsca zamieszkania w skali 10-stopniowej, gdzie 1 oznaczało „bardzo słabe”, a 10 – „bardzo silne”. Bardziej szczegółowe kryteria interpretacji prezentowały się następująco:

- **1-2: bardzo słabe przywiązanie;**
- **3-4: słabe przywiązanie;**
- **5-6: umiarkowane przywiązanie;**
- **7-8: silne przywiązanie;**
- **9-10: bardzo silne przywiązanie.**

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 7, zakres ocen dokonanych przez badanych mieścił się w przedziale od 1,0 do 10,0. Średni poziom przywiązania osiągnął wartość 7,5, przy odchyleniu standardowym równym 2,5. Na podstawie wartości mediany stwierdzono, że połowa mieszkańców wybrała odpowiedź 8,0 lub wyższą, zaś druga połowa – odpowiedź 8 lub niższą. Najczęściej występującą odpowiedzią, okazała się „10”.

Tabela 8. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – statystyki opisowe.

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
297	1,0	10,0	7,5	8,0	10,0	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Poza zbadaniem poziomu przywiązania do miejsca zamieszkania, zweryfikowano także poziom poczucia wspólnoty. Obie zmienne odwołują się do kategorii przywiązania. Natomiast o ile pierwsza z nich w większym stopniu dotyczy samego miejsca, to druga wiąże się raczej z przywiązaniem do osób zamieszkujących gminę (lub miejscowość). Poczucie wspólnoty informuje nas o tym, na ile obywatele czują się członkami większej społeczności. Mieszkańcy ocenili swoje poczucie wspólnoty na identycznych warunkach, jak przywiązanie do miejsca zamieszkania. Wyniki zaprezentowano w tabeli 8. Zakres odpowiedzi respondentów mieścił się w przedziale od 1 do 10. Średni wynik osiągnął wartość 6,1, przy odchyleniu standardowym równym 2,5. Połowa badanych wybrała

odpowiedź 6,0 lub wyższą, zaś druga połowa – odpowiedź 6,0 lub niższą. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią było 5,0⁷³.

Tabela 9. Poczucie wspólnoty – statystyki opisowe.

N	Min	Max	M	Med	Mo	SD
296	1	10	6,1	6,0	5,0	2,5

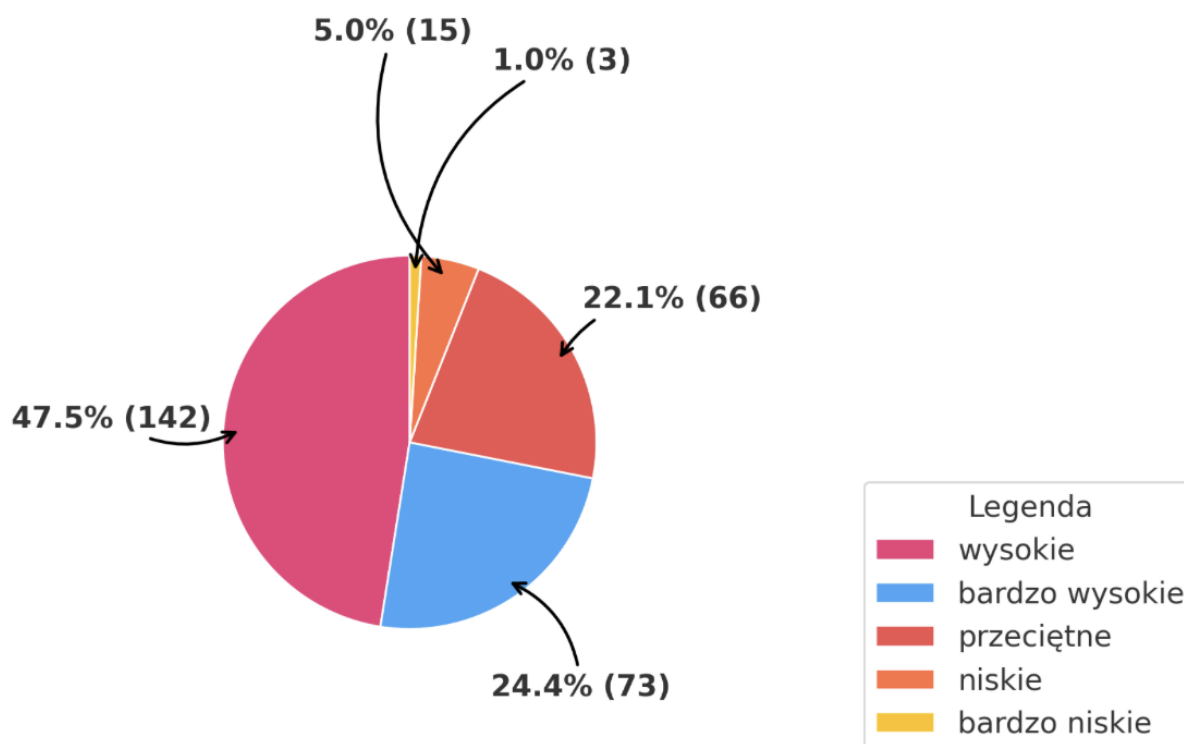
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

3.4. Jakie zasoby społeczności lokalnej może wykorzystać CUS do zaspokajania potrzeb mieszkańców?

Odpowiedź na to pytanie wiązała się z wyłączeniem wykorzystaniem wyników badań własnych. Warto jednak nadmienić, że dodatkowym źródłem wiedzy na ten temat są dane przedstawione w podrozdziale dotyczącym potencjału społeczności lokalnej, a w szczególności – fragmenty dotyczące funkcjonowania grup (formalnych i nieformalnych) działających na terenie gminy.

Pierwszym ze wskaźników w badaniach własnych, było zadowolenie z życia. Uczestnicy sondażu oceniali je na 5-stopniowej skali Likerta. Wyniki zaprezentowano na ryc. 43. Blisko trzy czwarte mieszkańców oceniło swoje zadowolenie jako wysokie lub bardzo wysokie (71,9%). Odpowiedź wskazująca na umiarkowane zadowolenie, stała się udziałem więcej niż co piątego respondenta (22,1%). Odsetek osób, których zadowolenie było niskie lub bardzo niskie, wyniósł jedynie 6,0%.

⁷³ Dalsza analiza wykazała, że równie często badani wybrali odpowiedź „8,0”.

Ryc. 43. Ocena zadowolenia z życia. N = 299.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Innym z zasobów społeczności lokalnej, które może wykorzystać CUS, jest odsetek mieszkańców gotowych do zaangażowania się w wolontariat. Jak zasygnalizowano w poprzednim podrozdziale, taką gotowość zadeklarowało 39,0% respondentów. Jednocześnie, aż 36,6% badanych wybrało odpowiedź „nie wiem”, która może sugerować gotowość do zaangażowania się w działania prospołeczne w przypadku przedstawienia propozycji w sposób wystarczająco atrakcyjny lub uzależnienie gotowości do wolontariatu od grupy docelowej, na rzecz której miałyby być świadczone wsparcie.

Ze względu na uzyskane wyniki, do zasobów społeczności lokalnej włączono również przywiązanie do miejsca zamieszkania oraz poczucie wspólnoty. W celu bardziej precyzyjnego określenia potencjału w tym zakresie, przygotowano zestawienia tabelaryczne dla odpowiedzi wszystkich mieszkańców.

Z danych przedstawionych w tabeli 9 wynika, że 41,5% respondentów wybrało odpowiedzi zakwalifikowane do bardzo silnego przywiązania do miejsca zamieszkania (tj. 9 i 10). Odsetek odpowiedzi z drugiego bieguna (tj. 1 i 2) jest relatywnie niewielki i wynosi łącznie 4,4%.

Tabela 10. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – zestawienie odpowiedzi respondentów.

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
bardzo słabe				słabe				umiarkowane				silne				bardzo silne			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
5	2,0	7	2,4	15	5,1	14	4,7	27	9,1	17	5,7	30	10,1	58	19,5	34	11,5	89	30,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W przypadku poczucia wspólnoty, odsetek mieszkańców określających je jako bardzo silne (odpowiedzi 9 i 10) wyniósł łącznie 18,9%. Taka postawa dotyczy zatem niemal co piątego respondenta. Stanowisko skrajnie przeciwne (odpowiedzi 1 i 2) zajęło łącznie 9,1% badanej próby.

Tabela 11. Poczucie wspólnoty – zestawienie odpowiedzi respondentów.

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
bardzo słabe				Słabe				umiarkowane				silne				bardzo silne			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
19	6,4	8	2,7	28	9,5	26	8,8	42	14,2	35	11,8	40	13,5	42	14,2	29	9,8	27	9,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

3.5. Jakie nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych powinny zostać wprowadzone, aby zaspokoić potrzeby społeczności?

Próba odpowiedzi na to pytanie wiązała się z wyłączeniem wykorzystaniem wyników badań własnych. Indywidualne wywiady pogłębione z lokalnymi liderami, pozwoliły na sformułowanie następujących pomysłów na nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych:

- większa specjalizacja usług oferowanych na terenie gminy (m.in. psychoterapia uzależnień i współuzależnień, psychoedukacja w zakresie efektywnego wspierania osób starszych przez członków rodziny, cykle zajęć socjoterapeutycznych dla osób zmagających się z dysfunkcjami systemu rodzinnego);

- zwiększenie liczby inicjatyw związanych z realizacją zajęć rozwojowych dla dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem osób pochodzących ze środowisk wykluczonych lub narażonych na wykluczenie społeczne;
- zwiększenie liczby klubów seniora na terenie gminy;
- wzbogacenie oferty kulturalnej dla osób dorosłych (m.in. kluby rodzica, zajęcia artystyczne);
- profesjonalizacja i indywidualizacja wsparcia dla samotnych rodziców w formie niematerialnej;
- zwiększenie liczby świetlic na terenie gminy oraz rozszerzenie oferty usługowej w świetlicach już istniejących (jako wzór funkcjonowania świetlicy, wskazano świetlicę w Złotorii);
- rozwijanie programów z zakresu opieki wytchnieniowej;
- organizacja jarmarków integrujących społeczność lokalną oraz stwarzających przestrzeń do wymiany usług pomiędzy mieszkańcami;
- powstanie kompleksowego programu ograniczania liczby dzieci trafiających do systemu pieczy zastępczej;
- wzbogacenie oferty zajęć sportowych dla mieszkańców;
- powstanie kampanii afirmującej zachowania prozdrowotne, realizowanej w bibliotekach i świetlicach (m.in. prelekcje ze specjalistami);
- wprowadzenie specjalistycznego wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami;
- realizacja usług z zakresu doradztwa zawodowego i/lub coachingu kariery dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- organizacja większej liczby wyjazdów do teatrów i oper;
- powstanie pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej na terenie gminy;
- cykle spotkań dzieci i młodzieży z seniorami, służące wzmacnianiu współpracy międzypokoleniowej;
- realizacja programów chroniących środowisko poprzez redukcję liczby „kopciuchów” na terenie gminy.

Źródłem pomysłów na nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych, było również spotkanie fokusowe dla przedstawicieli instytucji gminnych. Pojawiły się na nim następujące propozycje:

- wprowadzenie usługi bajkoterapii dla dzieci;
- powstanie inkubatora NGO na terenie gminy, w celu stymulowania aktywności obywatelskiej mieszkańców;
- rozwijanie inicjatyw i projektów nastawionych na współpracę wielopokoleniową i przełamywanie stereotypów;
- stworzenie szkół dla rodziców, oferujących treningi kompetencji rodzicielskich;
- realizacja treningów umiejętności społecznych (dla dzieci i rodziców);
- wprowadzenie treningów umiejętności rodzicielskich jako rozwiązania systemowego, występującego jeszcze na etapie edukacji formalnej („kształcenie przyszłych rodziców”) – na przykład w ramach przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie”;
- intensyfikacja działań z zakresu promocji zdrowia i aktywności fizycznej;
- wprowadzenie usługi mediacji na terenie gminy;
- rozwinięcie potencjału transportowego na terenie gminy (większa liczba przystanków, zapewnienie transportu mieszkańcom na wydarzenia kulturalne, organizacja transportu dla osób potrzebujących, inwestycja w gminnego busa).

Podczas spotkania dla przedstawicieli instytucji gminnych, szczegółowo omówiono konkretne pomysły na usługi społeczne, uwzględniając szanse i ryzyka wynikające z ich wprowadzenia. Najważniejsze wnioski przedstawiono poniżej:

- **wprowadzenie usług sąsiedzkich na terenie gminy:** warto uwzględnić różnicę pomiędzy usługami sąsiedzkimi a opiekuńczymi (i wyraźnie zaakcentować to w kampanii informacyjnej). Główne ryzyko wiąże się z brakiem zainteresowania realizacją usług, natomiast główna szansa – ze wsparciem dla rodzin i/lub osób potrzebujących w popołudnia i weekendy;
- **wprowadzenie centrum socjoterapii i wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą domową:** szansą jest możliwość uzyskania specjalistycznego

(i bezpłatnego) wsparcia dla przedstawicieli tej grupy docelowej oraz stworzenie możliwości do uzyskania poprawy w zakresie funkcjonowania psychofizycznego. Główne ryzyka wiążą się z okresem po zakończeniu uczestnictwa w socjoterapii (tj. na ile możliwe będzie wypracowanie długotrwałych efektów terapeutycznych). Ważnym elementem będzie zatrudnienie wysoko wykwalifikowanych specjalistów, co może wymagać poniesienia znacznych kosztów finansowych;

- **wprowadzenie usługi door to door:** główną korzyścią jest skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (w tym: zdrowotnej). Należy uwzględnić potrzeby osób, którzy nie mają zapewnionej opieki – istotna byłaby tu rola asystenta/pomocnika, który pomógłby w dostaniu się do środka transportu. Potencjalne ryzyko wiąże się ze zbyt dużą liczbą chętnych (w stosunku do możliwości realizowania usługi);
- **wprowadzenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania:** najważniejszym zadaniem będzie przeprowadzenie wielotorowej kampanii informacyjnej (zaangażowanie środowisk sąsiedzkich, sąsiadów, księży, radnych, kół gospodyń wiejskich, OSP) oraz trafne rozpoznawanie potrzeb każdego beneficjenta wsparcia (np. w formie wywiadu);
- **wprowadzenie usługi warsztatów i szkoleń dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych oraz innych osób świadczących usługi w środowisku:** wśród szans wymieniono indywidualne dostosowanie tematyki warsztatów do potrzeb beneficjentów wsparcia, wzmacnianie kompetencji opiekuńczych, wzrost świadomości opiekunów na temat potrzeb ich podopiecznych, nauka umiejętności technicznych (związanych m.in. z obsługą aparatury medycznej) oraz potencjalną możliwość utworzenia grupy wsparcia dla opiekunów (w przypadku dużej liczby osób – z możliwością segmentacji ze względu na występowanie określonych schorzeń, chorób i zaburzeń). Potencjalne ryzyka wiążą się z transportem (lokalizacja i możliwości dojazdu) oraz koniecznością zapewnienia opieki osobie zależnej podczas trwania szkolenia;

- **wprowadzenie usługi asystencji osobistej:** wśród potencjalnych szans wymieniono indywidualizację procesu wsparcia, konkretne wsparcie dla osób niesamodzielnych oraz ich rodzin, podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami, zmniejszenie skali standardowej pomocy instytucjonalnej (np. zasiłki, korzystanie z DPS), stymulowanie samodzielności dostosowanej do możliwości psychofizycznych podopiecznych, stworzenie możliwości odpoczynku dla opiekunów faktycznych. Wśród potencjalnych ryzyk wymieniono: trudności ze znalezieniem kompetentnych pracowników oraz wysoką rotację kadry, wynikającą ze specyfiki wykonywanej pracy (wysokie obciążenie emocjonalne połączenie z narażeniem na wypalenie zawodowe);
- **wprowadzenie usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji:** szansą jest zwiększenie dostępności drogiego sprzętu dla potrzebujących mieszkańców. Ryzyka wiążą się z potencjalnymi uszkodzeniami sprzętu. Bardzo ważnym elementem tej usługi powinno być przeszkolenie osoby decydującej się na wypożyczenie z zakresu obsługi sprzętu (tak, aby minimalizować ryzyka związane z uszkodzeniem).

3.6. Jaki jest potencjał gminy w zakresie usług społecznych?

3.6.1. Podmioty wchodzące w skład potencjału gminy w zakresie usług społecznych

3.6.1.1. Dane zastane

POLITYKA PRORODZINNA, WSPIERANIE RODZIN, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ ORAZ POMOC SPOŁECZNA

W skład potencjału Gminy Lubicz w zakresie usług społecznych w takich obszarach, jak polityka prorodzinna, wspieranie rodzin, system pieczy zastępczej oraz pomoc społeczna wchodzi następujące podmioty:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS),
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA),
- Zespół Interdyscyplinarny i Grupy Robocze (ZI, GR),

- Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych w Lubiczu Dolnym (PIK),
- Grupa Anonimowych Alkoholików „Dolina” w Lubiczu Dolnym,
- Komisariat Policji, Rewir Dzielnicowych,
- Placówki Oświatowe (szkoły, przedszkola i żłobki),
- Świetlice Środowiskowe: Grębocin, Gronowo, Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Kopanino, Grabowiec, Rogówko, Jedwabno, Krobia, Rogowo, Młyniec Pierwszy, Brzezinko, Młyniec Drugi, Złotoria,
- Organizacje Pozarządowe (np. TPD Oddział Okręgowy w Toruniu, TPD Gminne Koło w Lubiczu, Koła Caritas, Fundacja Trybik, Fundacja Pomocy Społecznej „Okruszek Szczęścia”, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Lubicz, Stowarzyszenie One Passion One Love WP, Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej Rzeczypospolitej Polskiej w Złotorii),
- Instytucje i placówki prowadzone przez starostwo powiatu toruńskiego: instytucje pieczy zastępczej (zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego, specjalistycznej rodziny zastępczej, zawodowej rodziny zastępczej; rodzinne domy dziecka).⁷⁴

W kontekście polityki prorodzinnej należy zwrócić uwagę na dostępność opieki nad najmłodszymi dziećmi. Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Lubicz w sprawie uchwalenia budżetu na 2024 rok, na terenie gminy w 2024 r. funkcjonować będzie 7 żłobków, utrzymujących 319 miejsc. Wg danych na 2023 rok dla dzieci w wieku przedszkolnym na terenie Gminy funkcjonuje jedno Przedszkole Publiczne „Chatka Puchatka” w Lubiczu Górnym, obejmujące opieką wychowawczą 142 dzieci oraz 14 oddziałów przedszkolnych, działających przy szkołach, obejmujących opieką łącznie 293 dzieci. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje 7 przedszkoli niepublicznych oraz pięć szkół podstawowych (SP nr 2 w Lubiczu Górnym, SP nr 1 w Lubiczu Dolnym, SP w Grębocinie, SP w Złotorii, SP w Młyńcu Pierwszym).⁷⁵

⁷⁴ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,33090,uchwala-nr-l-657-22.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 10:05]

⁷⁵ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34042,uchwala-nr-lxv-810-23.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 10:30]

W obszarze wspierania rodzin gmina pomaga tym, którzy doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzinom takim przyznane zostaje wsparcie wspomnianego już wcześniej asystenta rodziny, którego rolą jest m.in. analiza sytuacji rodziny i przyczyn kryzysu w rodzinie, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej. W 2023 roku wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 56 rodzin, w tym 103 dzieci⁷⁶. Należy podkreślić, iż GOPS realizuje projekty na rzecz wsparcia relacji rodzic-dziecko. W 2023 roku realizowano projekt socjalny „Chodź, pomaluj mój świat”, którego działania polegały m.in. na organizacji gier i zabaw o charakterze sportowym, plastycznym i interaktywnym dla dzieci i młodzieży oraz zachęcania rodziców dzieci do wzmacniania więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Zajęcia odbywały się na świeżym powietrzu, obok miejsca zamieszkania uczestników projektu. W 2023 w działaniach tych uczestniczyło około 130 mieszkańców całej gminy⁷⁷. Gmina Lubicz podejmuje ponadto działania na rzecz wsparcia dużych rodzin. W 2023 roku przyznano 1139 świadczeń rodzinnych z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej⁷⁸.

W zakresie wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej gmina czuwa także nad dziećmi, których rodzice z różnych względów nie mogą się nimi opiekować. W 2023 roku GOPS opłacał pobyt 4 dzieciom w placówce opiekuńczo-wychowawczej oraz dla 33 dzieci w rodzinach zastępczych.⁷⁹

Analizując potencjał gminy w zakresie pomocy społecznej zwrócić należy uwagę na problematykę bezdomności. Na terenie gminy nie funkcjonują schroniska dla osób bezdomnych (mimo ogłoszenia naboru ofert na udzielenie wsparcia osobom bezdomnym w zakresie ogrzewalni i noclegowni nie zlecono zadania ze względu na brak ofert). W 2023 roku zawarto porozumienia o współpracy w zakresie udzielania schronienia osobom bezdomnym ze Stowarzyszeniem MONAR Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Toruniu, Brodnickim Centrum Caritas im. bpa Jana Chrapka oraz Stowarzyszeniem Jesień w Nowym Jasińcu, które prowadzi Schronisko dla osób bezdomnych z usługami

⁷⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁷⁷ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁷⁸ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁷⁹ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34443,uchwala-nr-ii-11-24.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 11:09]

opiekuńczymi⁸⁰. W tym samym roku udzielono schronienia 7 osobom bezdomnym, które korzystały ze wsparcia w wyżej wymienionych ośrodkach⁸¹.

Pomocą społeczną w gminie objęte są także osoby starsze. W 2023 roku 56 seniorów korzystało z usług Dziennego Domu „Senior+” w Gronowie. Na terenie gminy funkcjonowały wtedy także Kluby Seniora: „Złota Jesień”, „Dolina Drwęc”, „Lubiczanie”, „Arka”; Klub Wsparcia Seniora „Nad Drwęcą”, Klub Wsparcia Seniora w Lubiczu Górnym; Stowarzyszenie Klubu Seniora Lubiczanie, Stowarzyszenie Kulturalne „Pokolenia”⁸².

Osobie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest takiego wsparcia pozbawiona, przysługuje pomoc w postaci usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. W 2023 r. usługami opiekuńczymi było objętych 60 mieszkańców gminy, w tym 4 osoby specjalistycznymi usługami opiekuńczymi. Ponadto osoba wymagająca stałej, całodobowej opieki, której to osobie nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, ma prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opłacał w 2023 roku pobyt w domach pomocy społecznej dla 29 mieszkańców gminy Lubicz.⁸³

PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA ORAZ WSPIERANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

O potencjalne Gminy Lubicz w obszarze promocji i ochrony zdrowia oraz w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami świadczą wyniki analizy poniższych danych zastanych.

Według sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu⁸⁴ w 2023 roku aż 513 rodzin (1100 osób) skorzystało z różnego rodzaju form pomocy społecznej. Do 3 najczęstszych powodów przyznawania takiej pomocy (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) należały długotrwała lub ciężka choroba (183 rodziny),

⁸⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu

⁸¹ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

⁸² <https://www.bip.lubicz.pl/plik,33090,uchwala-nr-l-657-22.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 10:05]

⁸³ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

⁸⁴ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

ubóstwo (123 rodziny) oraz niepełnosprawność (121 rodzin). Liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS z powodu alkoholizmu w 2023 roku wynosiła 12, a narkomanii 4. Ponadto realizowane były również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z których skorzystało aż 41 osób. Działania te obejmowały łącznie 3361 godzin rehabilitacji fizjoterapeutycznej, logopedycznej oraz treningów umiejętności społecznych.

Do podmiotów wchodzących w skład potencjału społeczności lokalnej w zakresie promocji i ochrony zdrowia zaliczyć można dostępne na terenie Gminy placówki służby zdrowia, jak NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Tomasz Ołtarzewski w Grębocinie, NZOZ „Moja Przychodnia” w Grębocinie, Lecznica CITOMED Lubicz Górny, NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego K. Kusz w Złotorii, Gabinet rehabilitacji Grębocin, NZOZ Poradnia Rehabilitacyjna ReVITA w Lubiczu Górnym, Gabinet Rehabilitacji SalVita w Złotorii, czy MedicalClinic Babiarz w Krobi. Warto wspomnieć tu również o podejmowanych na terenie Gminy Lubicz oddziaływaniach dla osób uzależnionych i współuzależnionych, jak Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych w Lubiczu Dolnym oraz Grupach Anonimowych Alkoholików i Anonimowych Narkomanów⁸⁵. Rolę ośrodków promujących zdrowie mogą przyjmować również placówki oświatowe dostępne na terenie Gminy Lubicz.

Z kolei podmioty stanowiące potencjał społeczności lokalnej ukierunkowany na wspieranie osób z niepełnosprawnościami to przede wszystkim Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu, realizujący projekty takie jak: „Kujawsko-Pomorska Teleopieka”; „Asystent Osobisty Osób Niepełnosprawnych”; „Opieka Wytchnieniowa” oraz Dzienny Dom „Senior+” w Gronowie i Klub „Senior+”, realizujący projekt Klub Wsparcia Seniora „Nad Drwęcą” w Lubiczu Górnym⁸⁶, czy Ośrodek Opiekuńczo-Mieszkalny w Gronowie. Według danych zawartych w ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2023⁸⁷ osoby korzystające z usług z tytułu niepełnosprawności uzyskały w 2023 roku aż 7291 świadczeń, w tym 6495 świadczeń niepieniężnych oraz 796 świadczeń pieniężnych.

⁸⁵ <https://www.lubicz.pl/7599,pomoc-dla-uzalezniionych-i-wspoluzalezniionych> [dostęp: 19.09.2024, godz. 9:00]

⁸⁶ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023.

⁸⁷ Ocena zasobów Pomocy Społecznej za rok 2023. Opracowana przez GOPS w Lubiczu

Ponadto w oparciu o art. 14 w zw. z art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022r. poz. 2240) ustalono plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Gminie Lubicz na lata 2022 – 2025⁸⁸. Plan ten obejmuje zadania, których realizacja ma zapewnić zwiększenie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom o szczególnych potrzebach.

EDUKACJA PUBLICZNA

Na terenie Gminy Lubicz znajdują się placówki oświatowe o zróżnicowanej ofercie edukacyjnej – są to Przedszkole Publiczne „Chatka Puchatka” w Lubiczu Górnym (pozostałe oddziały przedszkolne na terenie gminy są placówkami niepublicznymi: Przedszkole Niepubliczne „Tęczowa Kraina” w Lubiczu Dolnym; Prywatne Przedszkole Anglojęzyczne i Żłobek „Mały Miś” w Grębocinie; Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Żyrafa” w Lubiczu Dolnym; Niepubliczne Przedszkole „Niezapominajka” w Lubiczu Górnym; Prywatne Przedszkole „Ślimaczek” w Krobi; Niepubliczny Żłobek i Przedszkole „ABeeC” w Złotorii), szkoły podstawowe⁸⁹ (Szkola Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Lubiczu Górnym; Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Grębocinie; Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Władysława Bukowińskiego w Lubiczu Dolnym; Szkoła Podstawowa w Złotorii; Szkoła Podstawowa w Młyńcu Pierwszym im. pilota Ryszarda Witkowskiego) oraz Zespół Szkół, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Gronowie, na który składa się Technikum, Liceum Ogólnokształcące, Branżowa Szkoła I i II stopnia, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych oraz Szkoła Policealna dla Dorosłych⁹⁰.

Działalność kulturalno-edukacyjną oferują również biblioteki zlokalizowane na terenie Gminy Lubicz: Biblioteka Główna w Lubiczu Dolnym i jej filie w Gronowie, Grębocinie, Lubiczu Górnym i Złotorii. W 2023 roku 144 osób brało udział w lekcjach bibliotecznych organizowanych w Złotorii, 1185 osób wzięło udział w zajęciach czytelniczych dla przedszkoli w Lubiczu Górnym i Dolnym, Gronowie oraz Złotorii, a 371

⁸⁸ Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Gminie Lubicz na lata 2022-2025: <https://www.bip.lubicz.pl/plik,33143,plan-dzialania-pdf.pdf> [dostęp: 19.09.2024, godz. 9:50]

⁸⁹ <https://www.lubicz.pl/7411,szkoly> [dostęp 23.09.2024, godz. 8:20]

⁹⁰ <https://zs-gronowo.edupage.org/> [dostęp 23.09.2024, godz. 8:40]

osób w analogicznych zajęciach dla szkół (Lubicz Górny i Dolny, Złotoria). Łącznie 590 osób wzięło udział w spotkaniach autorskich (łącznie we wszystkich placówkach), a dodatkowo 32 osoby wzięły udział w warsztatach twórczych w Gronowie i Grębocinie. Filia biblioteki w Grębocinie zorganizowała też zajęcia z języka angielskiego, z których skorzystało 126 osób⁹¹.

Osoby w okresie późnej dorosłości (tu 50+) mogą ponadto zdobywać wiedzę oraz rozwijać swoje zainteresowania poprzez uczestnictwo w zajęciach oferowanych przez lokalne Kluby Seniora (m.in. Klub Wsparcia Seniora „Nad Drwęcą” w Lubiczu, Dzienny Dom „Senior+” w Gronowie)⁹².

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 2019 roku⁹³ uczniowie już od najwcześniejszych lat mają być objęci oddziaływaniami z zakresu doradztwa zawodowego. Tym samym wszelkiego rodzaju placówki edukacyjne będą stanowiły istotny wkład dla potencjału społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.

Kolejnym podmiotem o istotnym, dla Gminy Lubicz, znaczeniu we wspomnianym obszarze jest spółdzielnia socjalna „Lubiczanka”. Jej głównym celem jest reintegracja społeczno-zawodowa mieszkańców⁹⁴. Zatrudniani przez nią pracownicy świadczą głównie usługi porządkowe, gospodarcze i opiekuńcze. Spółdzielnia cały czas poszerza swoją ofertę w odpowiedzi na bieżące zapotrzebowanie.

Szereg działań w zakresie profilaktyki przeciwdziałania bezrobociu oferuje Powiatowy Urząd Pracy w Toruniu. Mieszkańcy Gminy Lubicz mogą skorzystać z usług

⁹¹ Raport o stanie Gminy za rok 2023: <https://www.lubicz.pl> [dostęp 23.09.2024, godz. 9:20]

⁹² Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu za rok 2023

⁹³ Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190000325/O/D20190325.pdf> [dostęp 23.09.2024, godz. 10:30]

⁹⁴ <https://lubiczanka.pl/o-nas> [dostęp 22.09.2024, godz. 15:45]

poradnictwa zawodowego, różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji (np. staże, szkolenia) czy finansowania kosztów wybranych egzaminów i licencji⁹⁵.

KULTURA

Na terenie gminy Lubicz nie działa Gminny Ośrodek Kultury, mimo to zarówno na poziomie gminy, jak i sołectw podejmowane są różnego rodzaju przedsięwzięcia kulturalne. Główne podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w zakresie kultury, to:

- Sieć bibliotek publicznych: Gminna Biblioteka Publiczna w Lubiczu Dolnym, filie biblioteczne w Lubiczu Górnym, Grębocinie, Gronowie i Złotorii oraz punkt biblioteczny w Krobi.
- Świetlice wiejskie w każdym z sołectw (środowiskowe lub OSP), które wykorzystywane są na spotkania i imprezy integracyjne społeczności lokalnych.
- Interaktywne Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa w Grębocinie⁹⁶.

Wszystkie biblioteki prowadzą szeroko rozumianą działalność kulturalno-edukacyjną. W roku 2023 przeprowadzono w bibliotekach łącznie 403 zajęcia dla 5491 uczestników. W poniższej tabeli zestawiono szczegółową liczbę i rodzaj zrealizowanych zajęć w bibliotekach⁹⁷.

⁹⁵ <https://torun.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy> [dostęp 23.09.2024, godz. 10:15]

⁹⁶ <https://www.lubicz.pl/7633,kultura> [dostęp: 23.09.2024, godz. 14:20]

⁹⁷ Raport o stanie gminy za rok 2023 <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 11:32]

Tabela 12. Zestawienie zajęć w bibliotekach w Gminie Lubicz w 2023 r.

Typ zajęć	Biblioteka Główna w Lubiczu		Filia w Gronowie		Filia w Grębocinie		Filia w Lubiczu Górnym		Filia z Złotorii	
	Liczba zajęć	Liczba uczest.	Liczba zajęć	Liczba uczest.	Liczba zajęć	Liczba uczest.	Liczba zajęć	Liczba uczest.	Liczba zajęć	Liczba uczest.
Lekcje biblioteczne	-	-	-	-	-	-	-	-	7	144
Zajęcia czytelnicze dla przedszkoli	7	79	9	181	-	-	38	686	12	239
Zajęcia czytelnicze dla szkół	4	73	-	-	-	-	10	204	5	94
Bajkoteria	27	165	-	-	-	-	-	-	-	-
Głośne czytanie	2	20	31	380	2	17	-	-	-	-
Spotkania autorskie	2	76	3	79	3	51	6	141	5	243
Warsztaty twórcze	-	-	1	2	4	30	-	-	-	-
Konkursy	3	62	-	-	-	-	-	-	2	25
Imprezy plenerowe	2	191	-	-	1	5	1	50	-	-
Szkolenia dla bibliotekarzy	-	-	9	10	-	-	-	-	11	11
Dokształcanie pracowników	-	-	6	7	-	-	-	-	1	1
DKK	8	70	14	94	19	282	-	-	11	101
Angielski dla dzieci	-	-	-	-	16	126	-	-	-	-
Inne	17	791	3	43	67	417	5	25	29	276
SUMA	72	1527	76	796	112	928	60	1106	83	1134

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2023

W 2023 roku w gminnych bibliotekach Gminy Lubicz zarejestrowano 2375 użytkowników. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku od 25 do 44 lat – 578 osób, natomiast na drugim miejscu pod względem liczby znajdują się dzieci w wieku od 6 do 12 lat – 562 osoby⁹⁸.

Na terenie gminy działa siedemnaście świetlic wiejskich, w których organizowane są zajęcia dla dzieci, m.in.: zajęcia taneczne, fitness, sportowe, fotograficzne, artystyczne oraz okazjonalne warsztaty. Należy podkreślić, że ze świetlic na terenie gminy korzystają zarówno jej mieszkańcy (w ramach zajęć otwartych), jak również koła gospodyń wiejskich,

⁹⁸ Raport o stanie gminy za rok 2023 <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 12:02]

kluby seniora, stowarzyszenia, terapeuci, psychologowie, grupy AA, organizacje nieformalne. Nadzór nad świetlicami pełnią sołtysi lub osoby przez nich wyznaczone⁹⁹.

Na terenie gminy organizowane są także imprezy kulturalne o charakterze centralnym. W roku 2023 były to m.in. Gminny finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Gminny Dzień Kobiet koncert Jacka Stachurskiego w Lubiczu Górnym, Gminny Konkurs interpretacji poezji dziecięcej w Bibliotece w Lubiczu Dolnym, Dzień Strażaka w Gminie, Apele pamięci, Gminne Zawody Sportowo – Pożarnicze w Lubiczu Górnym, konkursy gminne, Uroczysta gala podsumowująca rok 2023 w gminie Lubicz. W sołectwach zorganizowano m.in. Dzień Babci, Dzień Dziadka, festyny integracyjne, warsztaty wielkanocne, warsztaty fotograficzne, festyny rodzinne, Dzień Dziecka, „Zaproś Sąsiada”, Dzień Niepodległości, Mikołajki, spotkania wigilijne, wieczory poezji, konkursy, spotkania autorskie. Łącznie w 2023 roku zorganizowano ponad 100 imprez¹⁰⁰.

KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA

Na obszarze gminy Lubicz działają następujące obiekty infrastruktury sportowej:

- kompleks boisk sportowych „Orlik” i hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Grębocinie,
- kompleks boisk sportowych „Orlik” i hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Lubiczu Górnym,
- kompleks boisk sportowych i sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Lubiczu Dolnym,
- kompleks boisk sportowych oraz hala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Złotorii,
- wielofunkcyjne boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Młyńcu Pierwszym,
- otwarty kompleks sportowo-rekreacyjny w Grabowcu.

Dodatkowo dzieci i młodzież mogą uczestniczyć w zajęciach w ramach klubów sportowych. Obecnie na terenie gminy aktywnie działa 7 klubów sportowych: UKS

⁹⁹ <https://www.lubicz.pl/7633,kultura> [dostęp: 22.09.2024, godz. 13:12]

¹⁰⁰ Raport o stanie gminy za rok 2023 <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 12:02]

„Drwęca Novar” Lubicz, KS „Flisak” Złotoria, KS Krobia, KS „Orlik” Lubicz, KS „Sprint” Grębocin, KS „Gwiazda: Toruń, Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej RP w Złotorii. Wspomniane kluby w roku 2021 zrzeszały łącznie 370 członków¹⁰¹. Gmina Lubicz wspiera lokalne Kluby Sportowe, przyznając corocznie dotacje na realizację zadań związanych z rozwojem sportu na jej terenie. Wsparcie finansowe otrzymują wszystkie aktywne kluby sportowe, które promują aktywność fizyczną wśród mieszkańców, organizując szkolenia, treningi, zawody i wydarzenia sportowe.

Mieszkańcy gminy Lubicz mają możliwość korzystać z ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych. Do dyspozycji dzieci oddane jest 26 placów zabaw. W Lubiczu Górnym oprócz wspomnianych wcześniej boisk i hali sportowej, dostępny jest pumptrack ze skateparkiem. Tamtejszy kompleks sportowo-rekreacyjny wyposażony jest także w m.in. street workout i parkour park. Na terenie gminy znajduje się także kąpielisko w Józefowie oraz 21 siłowni zewnętrznych (m.in. w Młyńcu Drugim, Krobi, Rogówku, Grabowcu, Grębocinie, Gronowie, Rogowie, Kopaninie, Nowej Wsi, Złotorii czy Lubiczu Dolnym).

Na terenie gminy Lubicz odbywają się zawody i wydarzenia sportowe. W roku 2023 były to m. in. takie wydarzenia, jak Noworoczne Morsowanie, Bieg dla WOŚP, Liga Futsalu CFM LEAGUE 2023, I Ogólnopolski Turniej Masters w piłce ręcznej kobiet i mężczyzn o puchar wójta gminy Lubicz, Rodzinny Turniej Tenisa Stołowego w Złotorii, Eliminacje i Mistrzostw Polski osób bezdomnych i środowisk trzeźwościowych w Lubiczu Górnym, Turniej siatkówki plażowej w Józefowie, Międzygminny Rajd Rowerowy, spływy kajakowe, Gminny turniej tenisa stołowego KGW – Mierzynek¹⁰².

POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Na terenie gminy Lubicz działa ok. 54 zarejestrowanych organizacji pozarządowych¹⁰³. Wśród tej grupy znajdują się również oddziały Ochotniczej Straży Pożarnej (Gronowo, Rogówko, Złotoria, Grębocin, Lubicz Dolny, Rogowo, Brzezinko), ale też organizacje takie, jak Stowarzyszenie Miłośników Pszczelarstwa, Fundacja Ośrodek

¹⁰¹ Strategia rozwoju Gminy Lubicz na lata 2021-2028

¹⁰² Raport o stanie gminy za rok 2023 <https://www.bip.lubicz.pl/plik,34429,szczegoly.pdf> [dostęp: 22.09.2024, godz. 12:02]

¹⁰³ <https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/> [dostęp: 27.09.2024, godz. 14:49]

Inicjatyw Społecznych ANRO, KOD, Stowarzyszenie Absolwentów i Sympatyków Zespołu Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego w Gronowie, Stowarzyszenie Integracji Europejskiej „Europejski Czwartek”. W Gminie Lubicz działają także OSP Młyniec oraz OSP Mierzynek, które są zarejestrowane jako organizacje pozarządowe.

Na terenie Gminy Lubicz działa ponadto 16 zarejestrowanych Kół Gospodyń Wiejskich w których działa łącznie 266 osób¹⁰⁴.

MIESZKALNICTWO

W roku 2023 Gmina Lubicz posiadała 12 budynków będących w całości jej władaniu, w których znajdowały się 34 lokale komunalne. Budynki położone są w miejscowościach:

- Brzeźno (3 lokale),
- Grabowiec (7 lokali),
- Lubicz Dolny (4 lokale),
- Lubicz Górny (6 lokali),
- Młyniec Pierwszy (3 lokale),
- Nowa Wieś (1 lokal),
- Złotoria (3 lokale),
- Grębocin (5 lokali),
- Mierzynek (2 lokale).

Na prawach współwłasności z kolei Gmina posiada 13 budynków, w których jest właścicielem 32 lokali komunalnych¹⁰⁵. Dotyczy to budynków położonych w takich miejscowościach, jak Grabowiec, Gronowo, Grębocin, Jedwabno, Krobia, Lubicz Dolny, Lubicz Górny, Mierzynek, Rogówko, Złotoria. Wnioski o przyznanie mieszkań komunalnych rozpatruje Komisja Mieszkaniowa powołana przez Wójta i działająca w Urzędzie Gminy Lubicz.

¹⁰⁴ <https://krkgw.arimr.gov.pl/> [dostęp: 23.09.2024, godz. 13:16]

¹⁰⁵ https://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_KP/2023/7904/ogl/pol/pdf [dostęp: 22.09.2024, godz. 15:10]

OCHRONA ŚRODOWISKA

Procesy energetycznego spalania paliw oraz procesy technologiczne są wskazywane jako główne czynniki zorganizowanej emisji substancji w Gminie Lubicz. Według danych z 2021 roku węgiel kamienny jest najczęściej stosowanym paliwem w Gminie Lubicz. Skupiska źródeł niskiej emisji gazów i pyłów pochodzą z ruchu drogowego, lokalnych kotłowni i z używanych w gospodarstwach domowych pieców węglowych. Emitowane z tych źródeł poziomy stężenie są trudne do policzenia. Ich nasilenie wzrasta wraz z następowaniem sezonu grzewczego. Istotnym problemem jest przeznaczanie do spalania nieprzeznaczonych do tego materiałów bądź materiałów słabej jakości m.in. koks, miat, węgiel czy odpady komunalne, które generują emisję dioksyn. Ponadto, w wielu gospodarstwach domowych piece są przestarzałe, gdzie nie ma nadzoru spalania ani urządzeń odpylających¹⁰⁶.

Gmina Lubicz wdraża strategie mające na celu wydajne wykorzystanie energii i ochronę jakości powietrza, poprzez inwestycje umożliwiające obniżkę kosztów energii i paliw w budynkach użyteczności publicznej oraz obiektach mieszkaniowych. Ponadto Gmina Lubicz podejmuje działania w kierunku ograniczenia emisji zanieczyszczeń. Związane są one przede wszystkim z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej, dofinansowaniem wymiany systemu ogrzewania węglowego na ekologiczne źródło ciepła, działaniami edukacyjnymi wśród mieszkańców, budową ścieżek rowerowych, nasadzeniami drzew.

Jeśli chodzi o tereny zielone, ogólna powierzchnia lasów w gminie Lubicz wynosi 2 044,07 ha, z czego 1 552,07 ha jest powierzchnią lasów publicznych¹⁰⁷. Lesistość Gminy Lubicz plasuje się na poziomie 19,3%. Lasy znajdują się głównie w południowej części gminy, w okolicach Grabowca, Kopanina i Nowej Wsi oraz w części północnej, w okolicach Gronowa, Gronówka, które w przeważającej części są lasami państwowymi¹⁰⁸. Przez Gminę przepływa rzeka Drwęca, która jako jedyna rzeka w Polsce stanowi rezerwat

¹⁰⁶ <https://www.bip.lubicz.pl/plik,32193,program-ochrony-srodowiska.pdf> [dostęp: 24.09.2024, godz. 12:05]

¹⁰⁷ <https://svs.stat.gov.pl/877/9/195> [dostęp: 14.09.2024, godz. 09:00]

¹⁰⁸ <https://www.lubicz.pl/7648,parki-lasy> [dostęp: 24.09.2024, godz. 13:08]

przyrody na całej długości¹⁰⁹. Urząd Gminy proponuje kilka tras rowerowych oraz pieszych, które prowadzą przez tereny zielone¹¹⁰. Warto również wspomnieć, iż Gmina posiada parki podworskie oraz pomniki przyrody.

REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA

Od 2008 roku działa w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu Klub Integracji Społecznej „Nad Drwęcą”, którego zadaniem jest wsparcie osób długotrwale bezrobotnych. Na przełomie 2019/2020 zrealizowano w Gminie Lubicz projekt „Komputer na świat”, którego celem było podniesienie kompetencji cyfrowo-internetowych 144 mieszkańców oraz wyrównanie nierówności min. 6 osób 65+ oraz min. 2 osób z niepełnosprawnością¹¹¹. Ponadto realizowano projekt „Aktywizacja w Klubie Integracji Społecznej „Nad Drwęcą””, który zakładał powrót do aktywnego funkcjonowania społecznego i zawodowego 14 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkujących na terenie Gminy Lubicz.

Jeśli chodzi o reintegrację społeczną, na terenie powiatu toruńskiego, do którego należy Gmina Lubicz, działa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Ponadto, w 2020 roku w Gminie Lubicz opracowano „Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubicz na lata 2021-2026”, w której zwrócono uwagę, iż na terenie Gminy nie ma żadnej organizacji lub instytucji, która zajmowałaby się stricte wsparciem i aktywizacją osób z niepełnosprawnością. W 2024 roku otwarto w Gronowie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne, które przeznaczone jest dla mieszkańców Gminy z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności¹¹². Jest to jedno z nielicznych takich miejsc w kraju, które umożliwia pobyt dzienny lub całodobowy. Jego celem jest aktywizacja osób z niepełnosprawnością i umożliwienie im rozwijania kompetencji społecznych we wspierającym otoczeniu.

¹⁰⁹ <https://www.lubicz.pl/7450,przyroda> [dostęp: 24.09.2024, godz. 13:10]

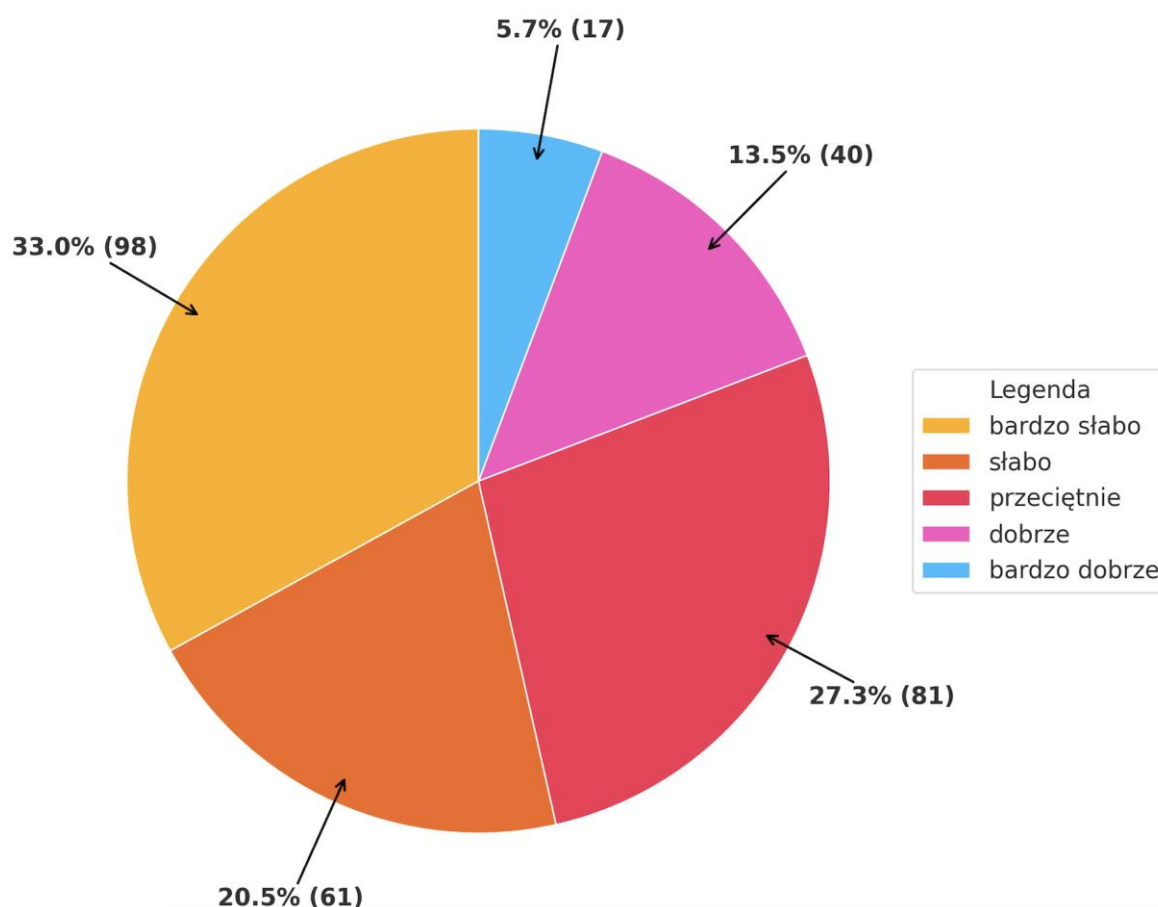
¹¹⁰ <https://www.lubicz.pl/7688,trasy-turystyczne?tresc=68642> [dostęp: 24.09.2024, godz. 13:20]

¹¹¹ <https://www.bip.lubicz.pl/7703,komputer-na-swiat-efrr> [dostęp: 24.09.2024, godz. 15:08]

¹¹² <https://www.lubicz.pl/7950,aktualnosci-rok-2024?tresc=72829> [dostęp: 24.09.2024, godz. 14:52]

3.6.1.2. Badania własne

Ważnym elementem badania było zbadanie samooceny wiedzy mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia dla rodzin za pośrednictwem GOPS-u w Lubiczu (ryc. 44). Niemal co piąty respondent ocenił swoją wiedzę w tym zakresie jako dobrą lub bardzo dobrą (19,2%). Stanowiska przeciwne (oceny „bardzo słabo” i „słabo”) stały się udziałem ponad połowy respondentów (53,5%). Więcej niż co czwarty badany ocenił swój stan wiedzy przeciętnie (27,3%).

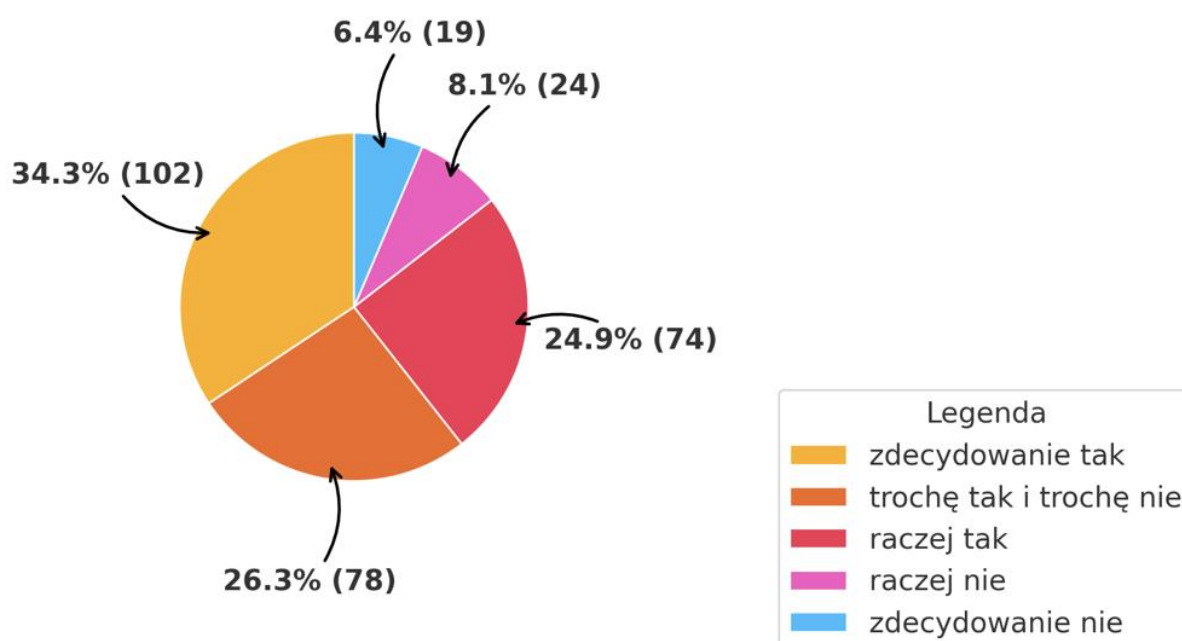

Ryc. 44. Samoocena wiedzy na temat wsparcia rodzin przez GOPS w Lubiczu. N = 297.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania własnego

Mieszkańców zapytano o opinię na temat zasadności zwiększenia liczby ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne na terenie gminy. Wyniki przedstawiono na ryc. 45. Niemal sześć na każde dziesięć osób badanych wyraziło pogląd, że takie miejsca powinny powstać (suma odpowiedzi „zdecydowanie tak”

i „raczej tak” wyniosła 59,2%). Zdanie przeciwne stało się udziałem 14,5% próby. Więcej niż co czwarty mieszkaniec miał mieszane zdanie w tej kwestii (26,3%).

Ryc. 45. Spostrzegana konieczność powstania większej liczby ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne na terenie gminy. N = 297.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Innym z istotnych wskaźników w omawianym obszarze, były potrzeby rozwojowe pracowników realizujących usługi społeczne. Zidentyfikowano je podczas spotkania fokusowego dla przedstawicieli instytucji gminnych. W przypadku pracowników OPS, są one następujące:

- wsparcie w radzeniu sobie z wypaleniem zawodowym w formie indywidualnej i grupowej;
- rozwój kompetencji społecznych pozwalających na skuteczne radzenie sobie z trudnym klientem (ze szczególnym uwzględnieniem rodziców i podopiecznych);
- rozwój umiejętności z zakresu komunikacji interpersonalnej (ze szczególnym uwzględnieniem prowadzenia rozmów z osobami zmagającymi się z zaburzeniami psychicznymi);
- rozwój umiejętności z zakresu prowadzenia mediacji;
- rozwój umiejętności z zakresu współpracy w zespole;
- rozwój umiejętności związanych ze stosowaniem metody Montessori Senior;

- rozwój wiedzy na temat działania substancji psychoaktywnych, połączony z identyfikacją i radzeniem sobie z zagrożeniami wynikającymi z ich stosowania przez beneficjentów wsparcia;
- wsparcie superwizyjne.

Zidentyfikowano także potrzeby rozwojowe przedstawicieli lokalnych instytucji edukacyjnych. Są to:

- wsparcie w radzeniu sobie z wypaleniem zawodowym w formie indywidualnej i grupowej;
- umiejętności pozwalające na realizację działań profilaktycznych związanych z higieną cyfrową;
- rozwój umiejętności z zakresu komunikacji interpersonalnej;
- umiejętności pozwalające na realizację działań z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy rówieśniczej;
- działania zmierzające do wzrostu kompetencji wychowawczych nauczycieli;
- regularne spotkania superwizyjne w formie indywidualnej dla kadry pedagogicznej.

Z kolei potrzeby rozwojowe przedstawicieli instytucji związanych z kulturą, prezentują się następująco:

- warsztaty rozwojowe ze specjalistami, pozwalające na zadbanie o higienę zdrowia psychicznego;
- wsparcie superwizyjne;
- rozwój umiejętności pozwalających na generowanie kreatywnych pomysłów związanych z ochroną środowiska.

Podczas spotkania fokusowego zidentyfikowano również potrzeby rozwojowe przedstawicieli systemu ochrony zdrowia:

- wsparcie w radzeniu sobie z wypaleniem zawodowym w formie indywidualnej i grupowej;

- wzrost wiedzy na temat różnic międzypokoleniowych, mający na celu zwiększenie stopnia indywidualizacji wsparcia;
- wzrost umiejętności pozwalających na pracę z trudnym pacjentem;
- wzrost umiejętności pozwalających na realizację usług w sposób zgodny z podmiotowością pacjenta;
- wzrost umiejętności motywowania pacjentów do podejmowania aktywności prozdrowotnych;
- wzrost umiejętności związanych ze wsparciem pacjentów w warunkach podejmowania decyzji (m.in. dotyczących leczenia i zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu).

3.6.2. Bariery rozwoju usług społecznych i propozycje działań zaradczych

Źródłami danych do wskaźników odnoszących się do barier rozwoju usług społecznych na terenie gminy Lubicz, były trzy indywidualne wywiady pogłębione z lokalnymi liderami i dwa spotkania fokusowe (dla przedstawicieli instytucji gminnych oraz organizacji samorządowych, podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorców oraz grup nieformalnych). Pozyskane wnioski zostały uzupełnione o przemyślenia, które pojawiły się podczas warsztatów rekomendacyjnych.

Lokalni liderzy wskazali na następujące bariery rozwoju usług społecznych na terenie gminy:

- ograniczenia finansowe;
- niewystarczające myślenie perspektywiczne ze strony rodziców i środowiska nauczycielskiego, prowadzące do położenia niewielkiego nacisku na zachęcanie uczniów do rozwoju umiejętności przydatnych w życiu dorosłym;
- opór rodziców w reakcji na sygnały sugerujące występowanie nieprawidłowości w rodzinie ze strony szkół (co przekłada się na zmniejszoną otwartość na skorzystanie z usług wspierających, np. warsztatów i konsultacji służące wzmacnianiu kompetencji wychowawczych);

- problem *cwaniactwa*, związanego z otrzymywaniem wsparcia socjalnego przez rodziny, które realnie tego wsparcia nie potrzebują (natomiast spełniają formalne kryteria), co przekłada się na nieoptymalnie wydatkowanie środków;
- niski poziom świadomości społecznej i instytucjonalnej na temat nowych zagrożeń psychospołecznych (m.in. wypalenia rodzicielskiego), co z jednej strony prowadzi do ograniczonych możliwości w zakresie autodiagnozy problemu (po stronie rodziców), zaś z drugiej strony – braku oferty odpowiadającej na takie nowe wyzwania ze strony instytucji świadczących usługi społeczne;
- ograniczony dostęp do wysoko wykwalifikowanych specjalistów, zdolnych do podejmowania działań ukierunkowanych na ograniczenie liczby dzieci trafiających do systemu pieczy zastępczej;
- brak wystarczającej świadomości społecznej w zakresie konieczności wsparcia osób opiekujących się niesamodzielnym członkiem rodziny (np. w formie specjalistycznych warsztatów dla opiekunów faktycznych);
- niewystarczająca liczba specjalistów z zakresu zdrowia psychicznego (psychologów i psychiatrów) na terenie gminy;
- niechęć do zgłaszania się po pomoc przez mieszkańców z trudnościami (zarówno dzieci, jak i dorosłych);
- trudności w szacowaniu realnej liczby osób potrzebujących wsparcia (m.in. zmagających się z zaburzeniami psychicznymi) z powodu niechęci części osób do zgłoszenia się po pomoc;
- niewystarczająca wiedza na temat motywów blokujących potencjalnych beneficjentów wsparcia przed zgłoszeniem się po pomoc oraz brak adekwatnych działań przełamujących bariery pomagania;
- niewystarczające wykorzystanie potencjału współpracy pomiędzy różnymi organizacjami funkcjonującymi na terenie gminy (co skutkuje utratą możliwości osiągnięcia efektu synergii);
- brak lub niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych w niektórych sołectwach;

- problem z dostępnością gruntów w większych miejscowościach na terenie gminy;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Zagadnienia związane z barierami rozwoju usług społecznych były jednym z elementów spotkania fokusowego dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorców oraz grup nieformalnych realizujących usługi społeczne na terenie gminy. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na następujące kwestie:

- ograniczona dostępność miejsc użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami (niewystarczająca liczba wind i podjazdów);
- niewystarczająco efektywna komunikacja z mieszkańcami z niepełnosprawnością w zakresie dostępnej oferty wsparcia;
- niewystarczająco rozwinięte możliwości transportowe dla osób starszych i/lub z niepełnosprawnościami;
- niewielkie możliwości w zakresie rozbudowy szkół na terenie gminy;
- brak pływalni dla uczniów na terenie gminy;
- ograniczona oferta zajęć dodatkowych;
- brak specjalistycznych pracowni;
- brak bezpłatnych zajęć dodatkowych dla dzieci (nauka języków obcych);
- niewystarczające wsparcie w nauce dla dzieci potrzebujących pomocy (m.in. uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych);
- brak wystarczającego wsparcia dla osób bezrobotnych (m.in. w zakresie bezpłatnych lub niskopłatnych szkoleń umożliwiających nabycie cennych kwalifikacji); w tym miejscu uczestnicy zgłosili pomysł „patriotyzmu rekrutacyjnego”, mającego polegać na preferowaniu przez lokalnych przedsiębiorców zatrudniania mieszkańców gminy;
- brak ośrodka (domu) kultury na terenie gminy;
- brak świetlic środowiskowych (np. w Lubiczu Dolnym);
- niewystarczająca oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży;
- ograniczony dostęp do boisk wielofunkcyjnych;

- ograniczony dostęp do sal gimnastycznych;
- brak oferty dodatkowej dla dzieci i młodzieży w zakresie zajęć sportowych;
- niewystarczające wykorzystanie zasobów gminnych związanych z kulturą fizyczną i rekreacją;
- niewystarczająca integracja mieszkańców pochodzących z różnych środowisk;
- istnienie wąskich grup odbiorców pomocy społecznej;
- ograniczenia związane z infrastrukturą transportową, dostępną na terenie gminy (jednym z rozwiązań mogłoby być postawienie przystanku bliżej marketu Dino w Gronowie); bariera ta dotyczy w szczególności sytuacji osób starszych i z niepełnosprawnością;
- niewielki poziom aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży (możliwym rozwiązaniem mogłoby być wprowadzenie paszportów wakacyjnych połączonych z aktywnością sportową);
- niewystarczająca liczba osób chętnych do sprawowania funkcji rodziny zastępczej, co stanowi czynnik zniechęcający do skorzystania ze wsparcia;
- występowanie stereotypowego myślenia na temat klientów pomocy społecznej;
- brak programów resocjalizujących dla sprawców przemocy w rodzinie;
- brak specjalistycznego wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- brak grup wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- ograniczony dostęp do lekarzy i psychologów;
- niski poziom motywacji mieszkańców do zaangażowania obywatelskiego;
- tworzenie się zamkniętych społeczności, szczególnie w odniesieniu do nowo przybyłych mieszkańców; pojawiły się sygnały świadczące o przejawach wrogości pomiędzy wieloletnimi i nowymi mieszkańcami;
- niewystarczająca przychylność decydentów samorządowych w zakresie inicjatyw zgłaszanych przez społeczność;
- niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządami;
- niewielki poziom zainteresowania urzędników kwestiami związanymi z ochroną środowiska na terenie gminy;

- nieefektywne wydatkowanie funduszy związanych z ochroną środowiska;
- brak jednej instytucji (jednostki) samorządowej, która koncentrowałaby się na analizowaniu pomysłów społeczności lokalnej;
- niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych;
- brak placówek wyspecjalizowanych w reintegracji społeczno-zawodowej (np. warsztatów terapii zajęciowej).

Uczestnicy spotkania fokusowego dla przedstawicieli instytucji gminnych, poddali wnikliwej analizie bariery rozwoju usług społecznych dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej. Wśród głównych barier wsparcia wyodrębnili:

- niereagowanie na akty przemocy, wynikające z braku pewności co do skuteczności interwencji;
- lęk doświadczany po wszczęciu procedury Niebieskiej Karty;
- problem z odpowiedzialnością następujący po wszczęciu procedury Niebieskiej Karty;
- brak poczucia intymności podczas zgłaszania problemu – brak miejsca w GOPS na prowadzenie trudnych rozmów;
- niewystarczająca dostępność informacji na temat narzędzi pomocy;
- uczucie wstydu, połączone z niechęcią do podjęcia rozmowy na temat doświadczanych problemów;
- trudności w wyjściu z roli ofiary;
- obawy przed stygmatyzacją ze strony społeczności;
- wysoka presja na pracowników zajmujących się rodzinami z problemem przemocy, połączona z zagrożeniem odpowiedzialnością karną.

Zdaniem uczestników spotkania, niwelacja wspomnianych barier może odbywać się w oparciu o następujące działania:

- kampanie edukacyjne zwiększające poziom wiedzy na temat mechanizmów i konsekwencji przemocy, a także możliwości poszukiwania wsparcia;
- organizowanie bezpiecznych miejsc, w których osoby zagrożone przemocą mogłyby znaleźć bezpieczną przystań;

- opracowanie możliwości odseparowania sprawcy, a nie ofiary;
- przygotowanie ulotek informacyjnych, zawierających kompleksowe informacje na temat możliwości wsparcia;
- rozwijanie zdolności do zachowań asertywnych u przedstawicieli rodzin dotkniętych przemocą;
- organizacja spotkań tematycznych oraz superwizji dla pracowników OPS, w celu skutecznego zarządzania napięciami emocjonalnymi związanymi z pracą, tworzenia przestrzeni do wymiany wiedzy i doświadczeń oraz budowanie sieci wsparcia społecznego w sferze zawodowej.

3.6.3. Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny

Wywiady z lokalnymi liderami pozwoliły na wyodrębnienie następujących pomysłów związanych ze współpracą międzyorganizacyjną w zakresie usług społecznych:

- współpraca GOPS (CUS) z placówkami oświatowymi (np. w zakresie realizacji zajęć psychoedukacyjnych dla dzieci i młodzieży);
- współpraca kół gospodyń wiejskich z instytucjami edukacyjnymi (np. organizacja warsztatów z zakresu gotowania dla uczniów);
- organizowanie spotkań dla osób wykluczonych społecznie, z jednoczesnym zaangażowaniem kilku instytucji (np. wigilia angażująca przedstawienie w wykonaniu uczniów szkół, catering zapewniony przez koła gospodyń wiejskich oraz paczki dla osób potrzebujących zapewnione przez GOPS);
- inicjatywy promujące współpracę międzypokoleniową (m.in. wspólne działania klubów seniora i placówek edukacyjnych);
- współpraca instytucji edukacyjnych ze specjalistami w celu dostarczania uczniom wiedzy i umiejętności praktycznych;
- współpraca instytucji edukacyjnych z praktykami zajmującymi się różnymi dziedzinami nauki, w celu pokazywania praktycznych zastosowań wiedzy przyswajanej w szkole (np. matematyki, chemii);
- współpraca instytucji edukacyjnych z ekologami, leśnikami i ichtiologami, w celu rozwijania postaw proekologicznych wśród uczniów;

- współpraca instytucji edukacyjnych z organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w celu rozwijania u uczniów empatii, zaangażowania obywatelskiego i poczucia odpowiedzialności społecznej;
- współpraca lokalnych organizacji z artystami (m.in. lokalnymi chórami) w celu realizacji wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność;
- współpraca w zakresie prowadzenia wielokanałowych kampanii informacyjnych na temat możliwości związanych z usługami społecznymi na terenie gminy.

Źródłem wiedzy na temat wskaźników dotyczących przestrzeni współpracy międzyorganizacyjnej w zakresie usług społecznych, było także spotkanie fokusowe dla przedstawicieli instytucji gminnych. Pojawiły się na nim następujące pomysły:

- nawiązanie bliższej współpracy OPS (CUS) z przedstawicielami systemu ochrony zdrowia, m.in. w zakresie kampanii informacyjnych działających na rzecz zdrowia mieszkańców;
- współpraca OPS z lokalnymi bibliotekami, w celu organizacji wydarzeń promujących czytelnictwo oraz łączących pokolenia na terenie gminy (pomysł pod roboczą nazwą „Międzypokoleniowe czytanie”); uczestnicy jednocześnie zaznaczyli, że realizacja tego pomysłu wymaga zapewnienia odpowiedniej usługi transportowej;
- współpraca OPS ze środowiskiem harcerskim;
- współpraca szkół z klubami seniora, w celu wymiany wiedzy pomiędzy dziećmi i osobami w okresie późnej dorosłości;
- współpraca organizacji samorządowych z OSP;
- pojawił się postulat organizacji regularnych spotkań w grupach roboczych, zrzeszających przedstawicieli różnych instytucji gminnych. Celem takich spotkań miałyby być bieżące analizowanie potrzeb mieszkańców oraz udoskonalanie jakości usług społecznych oferowanych na terenie gminy Lubicz.

Pomysły dotyczące współpracy międzyorganizacyjnej pojawiły się także podczas spotkania dla przedstawicieli organizacji samorządowych, podmiotów ekonomii

społecznej, przedsiębiorców oraz innych grup realizujących usługi społeczne na terenie gminy. Wśród nich odnotowano:

- współpracę kół gospodyń wiejskich z placówkami oświatowymi (np. wyjazdy organizowane; wyjazdy tematyczne);
- współpracę szkół z klubami seniora (integracja międzypokoleniowa);
- współpraca z instytucjami reprezentującymi środowiska miejskie (np. wymiana doświadczeń związanych ze świadczeniem usług społecznych).

3.7. Jaki jest poziom zadowolenia mieszkańców z jakości usług społecznych świadczonych na terenie gminy?

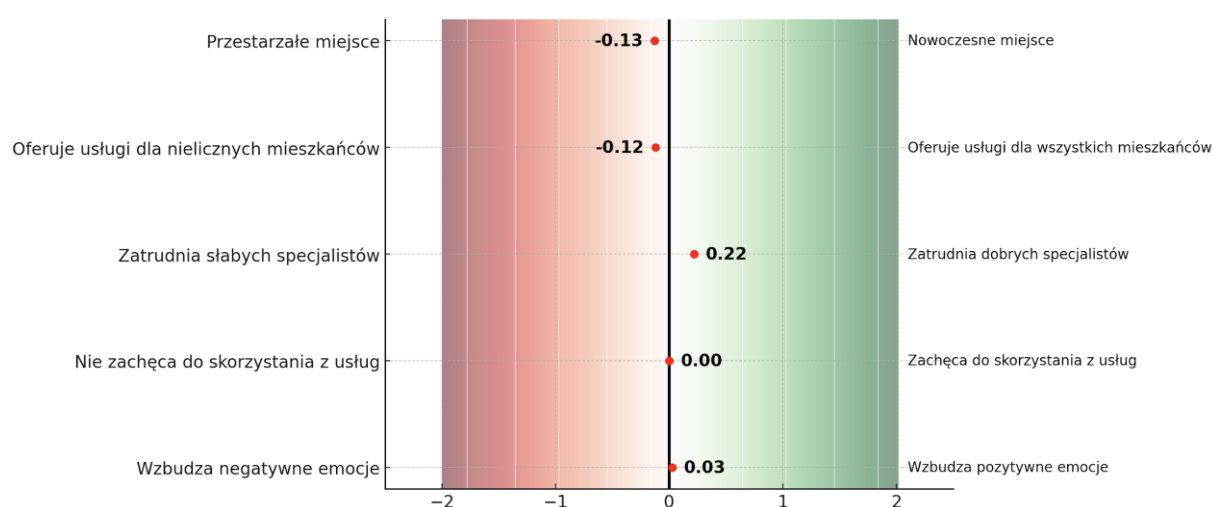
Jednym z czynników decydujących o zadowoleniu mieszkańców z usług społecznych jest spostrzegany obraz podmiotów realizujących te usługi. Marka Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu może być jednym z czynników kształtujących ocenę jakości otrzymywanego wsparcia, jak również decydującym o podjęciu decyzji o zgłoszeniu się po pomoc (rola marketingu szeptanego). Z drugiej strony, spostrzegany profil marki można analizować jako wskaźnik ocenianej jakości oferowanych usług społecznych.

W związku z tym, zbadano wizerunek marki OPS (sondaż diagnostyczny), wykorzystując do tego matrycę dyferencjału semantycznego. Respondenci ocenili GOPS w Lubiczu w pięciu wymiarach, tworzonych przez pięć par przeciwstawnych cech. Skala odpowiedzi mieściła się w przedziale od -2 do 2, gdzie -2 oznaczało ocenę skrajnie negatywną, zaś 2 – ocenę skrajnie pozytywną. Na ryc. 46 przedstawiono wyniki średnie uzyskane w każdym z badanych wymiarów. Na potrzeby interpretacji, wyłoniono kilka przestrzeni wynikowych:

- przestrzeń negatywna: wartości od -2 do -1 (włącznie z -2, bez -1);
- przestrzeń negatywno-neutralna: wartości od -1 do 0 (włącznie z -1, bez 0);
- przestrzeń neutralno-pozytywna: wartości od 0 do 1 (bez 0 i włącznie z 1);
- przestrzeń pozytywna: wartości większe od 1 i wynoszące maksymalnie 2.

Jak wynika z danych przedstawionych na ryc. 46, średnia ocena instytucji ułożyła się w przestrzeni negatywno-neutralnej w przypadku dwóch wymiarów: „przestarzałe

miejsce vs nowoczesne miejsce” (-0,13) oraz „oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców vs oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców” (-0,12). Warto jednak odnotować, że wartości te są bardzo bliskie ocenie neutralnej, która dotyczy wymiaru „nie zachęca do skorzystania z usług vs zachęca do skorzystania z usług” (0,00). Dwa pozostałe wymiary ułożyły się w przestrzeni neutralno-pozytywnej: „wzbudza negatywne emocje vs wzbudza pozytywne emocje (0,03) oraz „zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów” (0,22). Obie wartości znalazły się blisko granicy oceny neutralnej.

Ryc. 46. Marka GOPS w Lubiczu w percepcji mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W celu głębszego zrozumienia wyników, przygotowano zestawienie odpowiedzi respondentów w poniższej tabeli. Najwięcej ocen pozytywnych (1 i 2) uzyskano w wymiarze dotyczącym kompetencji zatrudnionego personelu (odpowiednio: 19,8% i 16,4%). Najwięcej ocen negatywnych (-2 i -1) uzyskano w wymiarze dotyczącym liczby mieszkańców, którzy mogą skorzystać z usług GOPS (odpowiednio: 14,6% i 21,0%). We wszystkich pięciu wymiarach dominowały odpowiedzi neutralne.

Tabela 13. Spostrzegana marka GOPS w Lubiczu – szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.

-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Przestarzałe miejsce ¹¹³	51	17,3	31	10,5	144	48,8	42	14,2	27	9,2	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców ¹¹⁴	43	14,6	62	21,0	117	39,7	34	11,5	39	13,2	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów ¹¹⁵	32	10,7	28	9,4	130	43,6	59	19,8	49	16,4	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług ¹¹⁶	39	13,1	40	13,5	138	46,5	42	14,1	38	12,8	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje ¹¹⁷	39	13,1	34	11,4	143	48,0	42	14,1	40	13,4	Wzbudza pozytywne emocje

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W związku z pracami zmierzającymi do przekształcenia OPS w CUS, badanych poproszono również o dokonanie oceny spostrzeganej marki Centrum Usług Społecznych. Wyniki te nie są bezpośrednią miarą zadowolenia z usług społecznych, jednak mogą stanowić cenne dane kontekstowe w odniesieniu do marki OPS w percepcji mieszkańców gminy. Respondenci ocenili CUS w sposób analogiczny do GOPS. Wyniki przedstawiono na ryc. 47. Wszystkie wyniki znalazły się w przestrzeni neutralno-pozytywnej. Najwyższy wynik uzyskano dla wymiaru „zatrudnia słabych specjalistów vs zatrudnia dobrych specjalistów” (0,41).

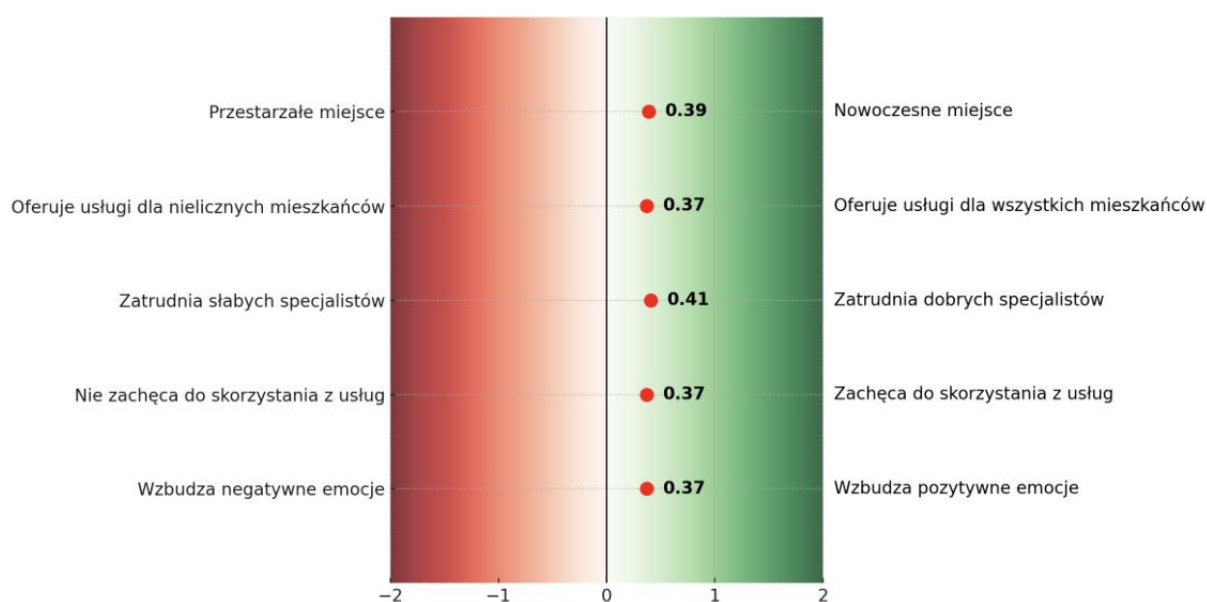
¹¹³ N = 295.

¹¹⁴ N = 295.

¹¹⁵ N = 298.

¹¹⁶ N = 297.

¹¹⁷ N = 298.

Ryc. 47. Marka CUS w percepcji mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W celu głębszego zrozumienia wyników, przygotowano zestawienie odpowiedzi respondentów w poniższej tabeli. Warto zauważyć, że odsetek respondentów, który wskazał na ocenę pozytywną (1) lub skrajnie pozytywną (2) przekroczył 40,0% we wszystkich pięciu wymiarach. Rozpatrując każdą z ocen oddzielnie, najwięcej wskazań otrzymały oceny neutralne; prawidłowość ta dotyczy wszystkich badanych wymiarów.

Tabela 14. Spostrzegana marka Centrum Usług Społecznych – szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.

-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Przestarzałe miejsce ¹¹⁸	31	10,5	26	8,8	104	35,4	68	23,1	65	22,1	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców ¹¹⁹	32	10,9	28	9,5	102	34,6	64	21,7	69	23,4	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów ¹²⁰	28	9,4	26	8,8	107	36,0	68	22,9	68	22,9	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług ¹²¹	30	10,2	24	8,1	116	39,3	58	19,7	67	22,7	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje ¹²²	29	9,8	24	8,1	114	38,5	62	21,0	67	22,6	Wzbudza pozytywne emocje

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Wskaźnikiem pośrednim, na podstawie którego możliwe jest wnioskowanie o poziomie zadowolenia z jakości usług społecznych, jest wizerunek gminy w oczach mieszkańców (ryc. 48). W celu jego zbadania, również wykorzystano matrycę dyferencjału semantycznego. Przyjęto identyczne kryteria interpretacyjne jak w przypadku pytań dotyczących marki GOPS i CUS, tj.:

- przestrzeń negatywna: wartości od -2 do -1 (włącznie z -2, bez -1);
- przestrzeń negatywno-neutralna: wartości od -1 do 0 (włącznie z -1, bez 0);
- przestrzeń neutralno-pozytywna: wartości od 0 do 1 (bez 0 i włącznie z 1);
- przestrzeń pozytywna: wartości większe od 1 i wynoszące maksymalnie 2.

W przypadku trzech wymiarów, wartości średnie ułożyły się w przestrzeni negatywno-neutralnej. Były to wymiary dotyczące stwarzania możliwości zawodowych (-0,40), możliwości edukacyjnych (-0,08) oraz atrakcyjności turystycznej (-0,01). Średnie oceny pozostałych wymiarów znalazły się w przestrzeni neutralno-pozytywnej, przy czym

¹¹⁸ N = 294.

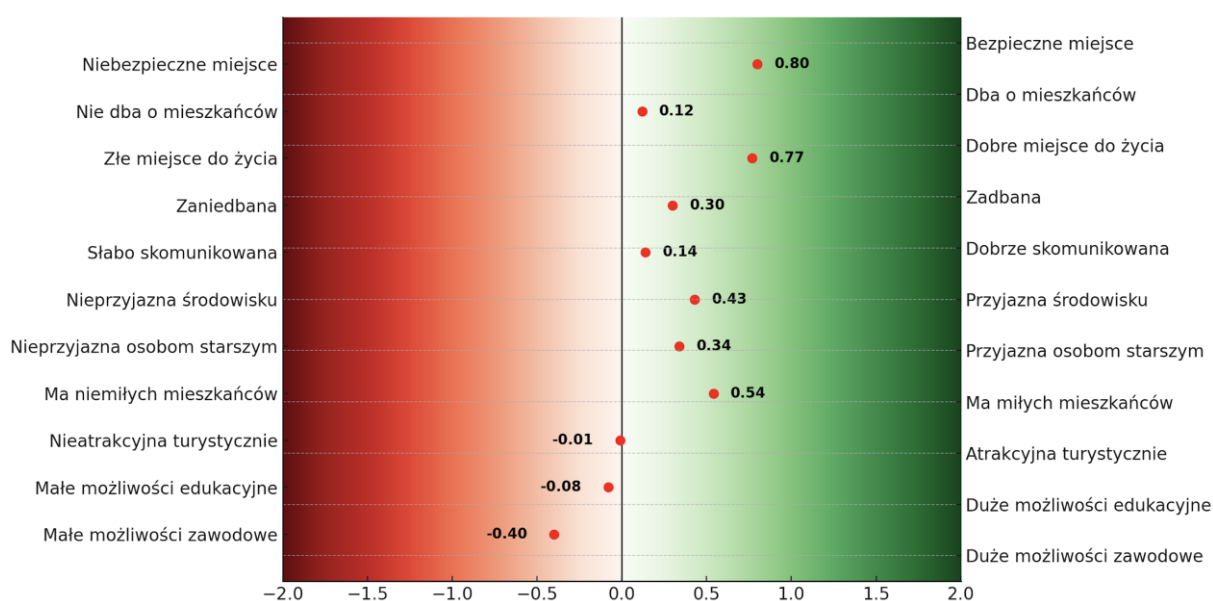
¹¹⁹ N = 295.

¹²⁰ N = 297.

¹²¹ N = 295.

¹²² N = 296.

trzy najlepiej oceniane wymiary dotyczyły bezpieczeństwa (0,80), traktowania gminy jako dobrego miejsca do życia (0,77) oraz posiadania miłych mieszkańców (0,54).

Ryc. 48. Wizerunek gminy Lubicz w percepcji mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

W celu przeprowadzenia głębszej analizy wizerunku gminy w oczach mieszkańców, przygotowano zestawienie odpowiedzi w dyferencjale semantycznym (tabela 15). Najwięcej skrajnie pozytywnych odpowiedzi odnotowano w wymiarach dotyczących oceny gminy jako dobrego miejsca do życia (31,1%) oraz w wymiarze bezpieczeństwa (29,8%). Najwięcej ocen skrajnie negatywnych odnotowano w wymiarze dotyczącym możliwości zawodowych na terenie gminy; na taką ocenę zdecydował się niemal co czwarty respondent (23,0%).

Tabela 15. Gmina Lubicz w oczach mieszkańców – zestawienie odpowiedzi w dyferencjale semantycznym.

-	Ocena										+
	-2		-1		0		1		2		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Niebezpieczne miejsce do życia ¹²³	11	3,7	24	8,1	65	22,0	107	36,3	88	29,8	Bezpieczne miejsce do życia
Nie dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej ¹²⁴	28	9,6	41	14,1	117	40,2	77	26,5	28	9,6	Dbą o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej
Złe miejsce do życia ¹²⁵	16	5,5	19	6,5	72	24,6	95	32,4	91	31,1	Dobre miejsce do życia
Zaniedbana ¹²⁶	30	10,5	44	15,3	71	24,7	93	32,4	49	17,1	Zadbana
Słabo skomunikowana ¹²⁷	49	16,9	43	14,8	62	21,4	89	30,7	47	16,2	Dobrze skomunikowana
Nieprzyjazna środowisku ¹²⁸	23	7,9	25	8,6	92	31,7	103	35,5	47	16,2	Przyjazna środowisku
Nieprzyjazna osobom starszym ¹²⁹	22	7,5	34	11,6	103	35,3	89	30,5	44	15,1	Przyjazna osobom starszym
Ma niemiłych mieszkańców ¹³⁰	11	3,8	28	9,6	94	32,3	108	37,1	50	17,2	Ma miłych mieszkańców
Nieatrakcyjna turystycznie ¹³¹	41	14,1	53	18,2	104	35,7	53	18,2	40	13,8	Atrakcyjna turystycznie
Stwarza małe możliwości edukacyjne ¹³²	46	15,8	48	16,5	107	36,8	62	21,3	28	9,6	Stwarza duże możliwości edukacyjne
Stwarza małe możliwości zawodowe ¹³³	67	23,0	70	24,0	88	30,1	47	16,1	20	6,9	Stwarza duże możliwości zawodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania własnego

Sondaż umożliwił również mieszkańcom wyrażenie opinii na temat atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy (ryc. 49). Ocenę pozytywną lub bardzo pozytywną wyraziło łącznie 30,3% respondentów. Stanowiska przeciwne zajęł zbliżony odsetek (łącznie 31,9%). Najczęściej wskazaną odpowiedzią była ocena neutralna (37,8%).

¹²³ N = 295.

¹²⁴ N = 291.

¹²⁵ N = 293.

¹²⁶ N = 287.

¹²⁷ N = 290.

¹²⁸ N = 290.

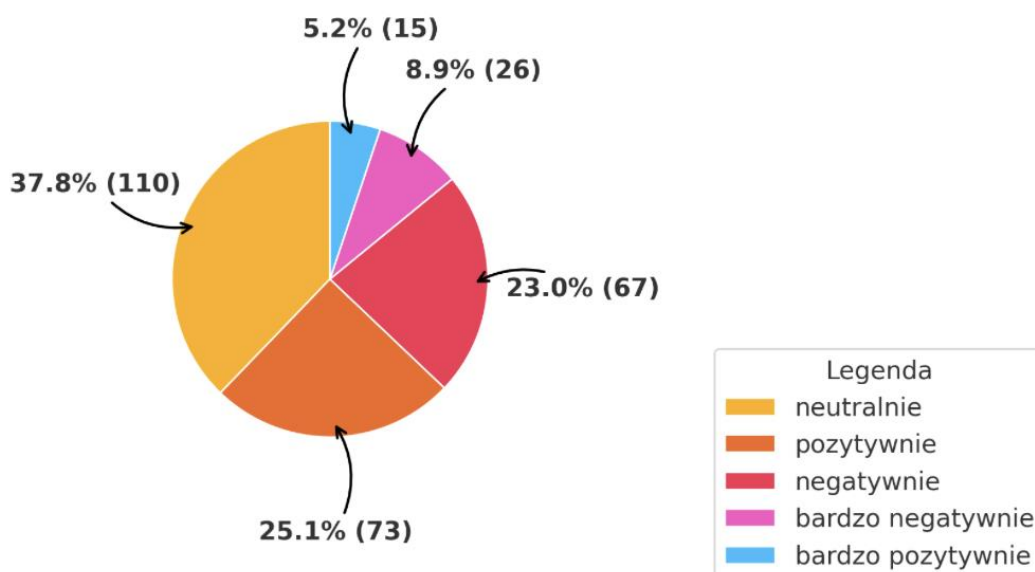
¹²⁹ N = 292.

¹³⁰ N = 291.

¹³¹ N = 291.

¹³² N = 291.

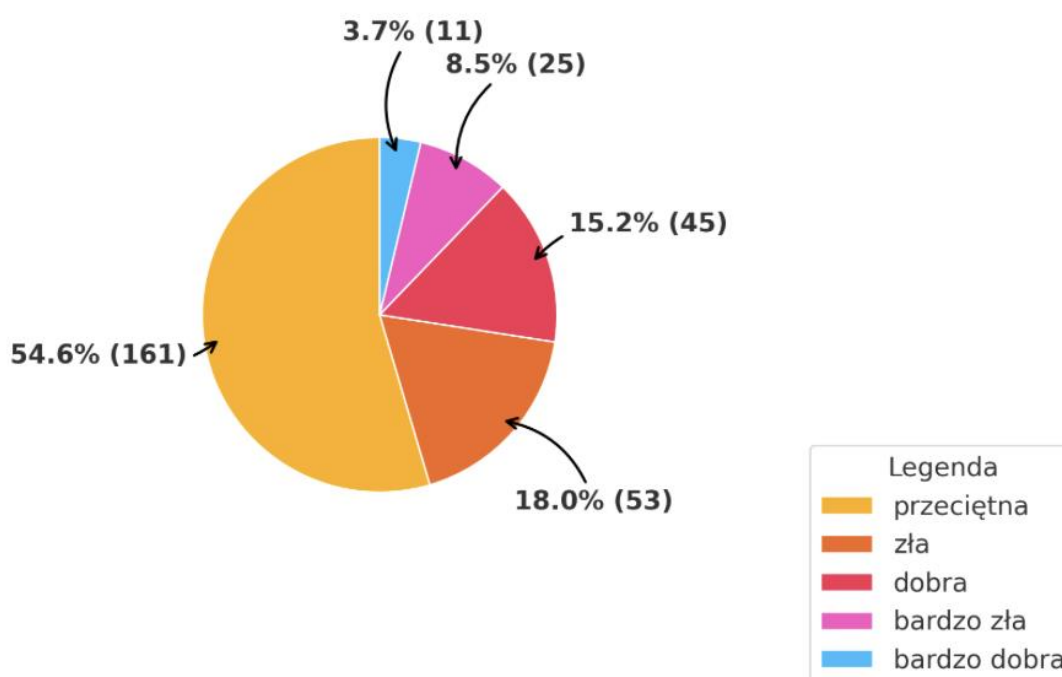
¹³³ N = 292.

Ryc. 49. Ocena atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy. N = 291.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Badanych poproszono o ocenę skuteczności wsparcia przez gminę osób starszych i z niepełnosprawnościami (ryc. 50). Niemal co piąty respondent uznał ją za dobrą lub bardzo dobrą (18,9%). Zdanie przeciwne wyraziła więcej niż jedna czwarta mieszkańców (26,5%). Najwięcej wskazań uzyskała ocena przeciętna (54,6%).

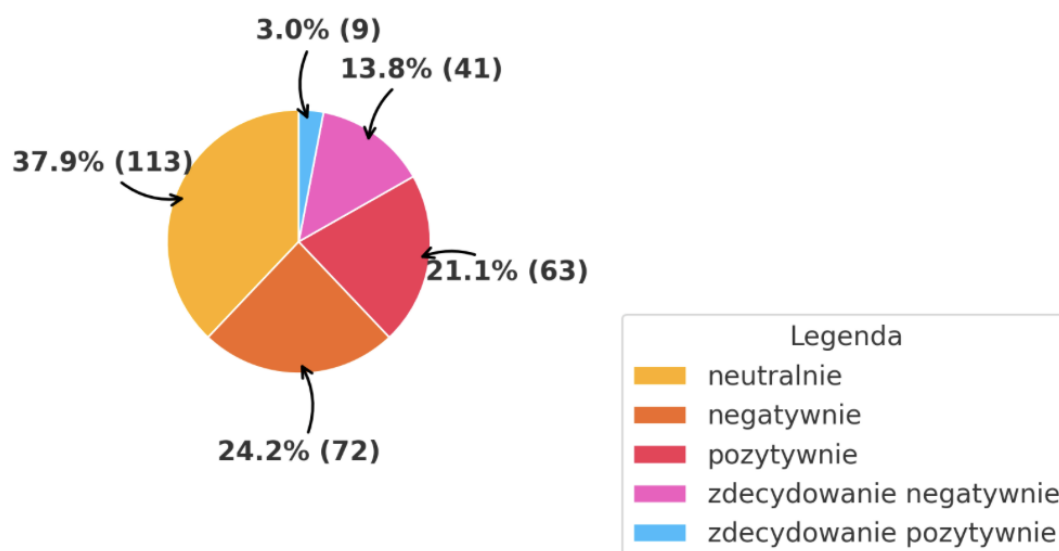
Ryc. 50. Ocena jakości wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy. N = 295.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Ewaluacja jakości wsparcia osób starszych i/lub z niepełnosprawnościami, była również przedmiotem spotkania fokusowego dla mieszkańców. Wnioski ze spotkania były następujące:

- jakość wsparcia oceniono na poziomie dostatecznym;
- wskazano na konieczność intensyfikacji działań w tym zakresie (zwiększenie liczby dostępnych usług z uwzględnieniem wzrostu specjalizacji wsparcia);
- zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologicznego;
- zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych;
- zwiększenie oferty w zakresie usług opiekuńczych;
- za atut uznano zapewnienie transportu uczestnikom klubu seniora;
- zasygnalizowano problem niedostępności usług opiekuńczych w weekendy i wieczorami.

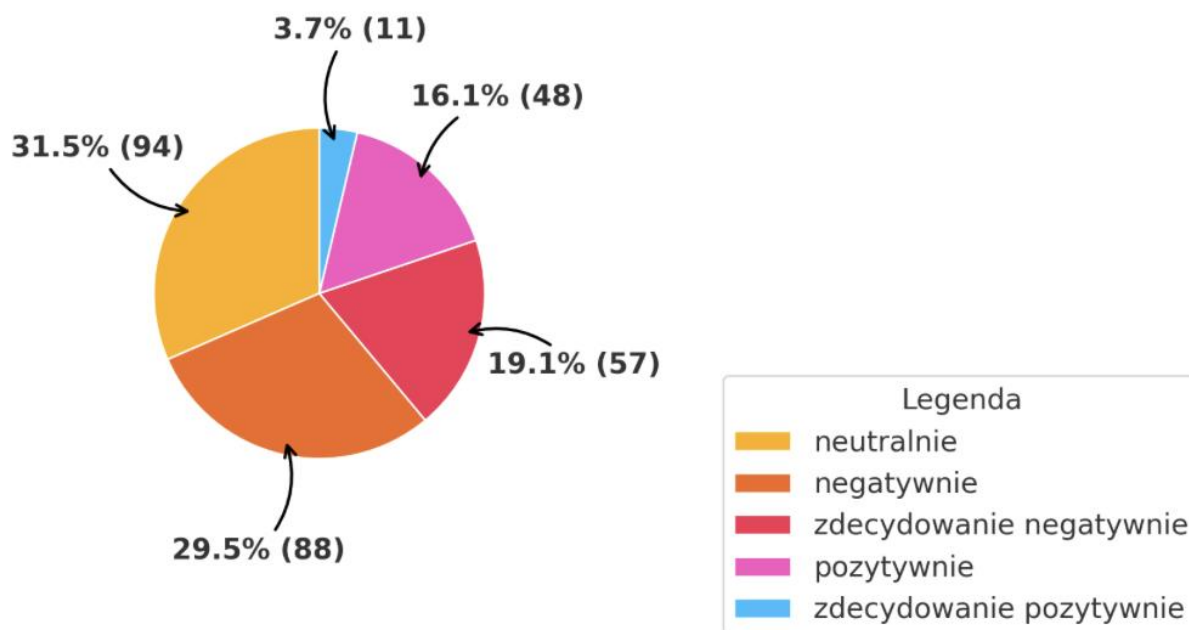
Badani ocenili również jakość terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież na terenie gminy (ryc. 51). Zdanie pozytywne lub zdecydowanie pozytywne wyraziła łącznie niespełna jedna czwarta respondentów (24,1%). Niemal cztery na każde dziesięć osób badanych wyraziło nieprzychylną lub bardzo nieprzychylną opinię w tym zakresie. Ich liczba była równa liczbie osób, które zadeklarowały stanowisko neutralne (37,9%).

Ryc. 51. Ocena jakości terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież. N = 298.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Mieszkańcy mieli także możliwość podzielenia się opinią na temat jakości terenów publicznych, związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe (ryc. 52). Pozytywna lub bardzo pozytywna ocena stała się udziałem blisko jednej piątej próby (19,8%). Opinię negatywną lub skrajnie negatywną wyraziła prawie połowa badanych (48,6%). Niemal co trzeci respondent dokonał oceny neutralnej.

Ryc. 52. Ocena jakości terenów publicznych, związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe. N = 298.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

Mieszkańcy ocenili tereny publiczne związane ze spędzaniem czasu wolnego podczas spotkania fokusowego. Główna konkluzja była następująca: zasadne jest stworzenie większej liczby takich miejsc w każdym sołectwie, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców reprezentujących różne grupy wiekowe

Innym ze wskaźników pozwalających na udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie, była spostrzegana skuteczność wsparcia dla rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej. Jak wcześniej odnotowano, uczestnicy spotkania fokusowego dla tej grupy docelowej wskazali, że korzystają z opieki GOPS-u, procedury Niebieskiej Karty, wsparcia psychologicznego, interwencji kryzysowej oraz wsparcia ze strony dzielnicowego. Określili również obszary, w których nie mogą liczyć na wsparcie ze strony gminy (lub wsparcie jest to niewystarczające). Na liście znalazły się:

- wyjazdy dla dzieci;
- wyjazdy integracyjne pozwalające na odpoczynek od trudnych okoliczności życiowych i regenerację psychofizyczną;
- spotkania dla osób współzależnych;
- grupy wsparcia z elementami mentoringu;
- pomoc dla osób, które chcą odejść od partnera lub partnerki (kompleksowe wsparcie uwzględniające zakwaterowanie);
- działania prowadzące do skutecznego odizolowania sprawcy od ofiary.

Przedstawione dane sugerują, że przedstawiciele wspomnianej grupy docelowej mogą liczyć na wieloaspektowe wsparcie instytucjonalne. Odnotowano jednak potencjalne niedostatki w postaci kompleksowego wsparcia o charakterze specjalistycznym oraz niewystarczające tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń w formie grup wsparcia.

4. Pogłębiona analiza danych

4.1. Potrzeby osób zamieszkujących z niesamodzielnym członkiem rodziny (analiza wybranych odpowiedzi z sondażu)

W rozdziale trzecim zaprezentowano wyniki badania sondażowego w formie zbiorczej (tj. uwzględniającej odpowiedzi wszystkich respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na dane pytanie). W tej części opracowania, przeprowadzono bardziej drobiazgową analizę, uwzględniającą wyłącznie odpowiedzi osób zamieszkujących z niesamodzielnym członkiem rodziny. Przypomnijmy, że w badaniu wzięło udział 57 respondentów spełniających to kryterium. Wnioski z analizy są następujące:

- **samoocena znajomości oferty GOPS-u w Lubiczu (N = 57):** bardzo słaba (42,1%), słaba (10,5%), przeciętna (24,6%), dobra (17,5%), bardzo dobra (5,3%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologa lub psychoterapeuty (N = 51):** bardzo niski (31,4%), niski (17,6%), przeciętny (19,6%), wysoki (7,8%), bardzo wysoki (23,5%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego (N = 49):** bardzo niski (57,1%), niski (12,2%), przeciętny (20,4%), wysoki (4,1%), bardzo wysoki (6,1%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (N = 48):** bardzo niski (41,7%), niski (10,4%), przeciętny (25,0%), wysoki (4,2%), bardzo wysoki (18,8%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (N = 52):** bardzo niski (11,5%), niski (15,4%), przeciętny (23,1%), wysoki (7,7%), bardzo wysoki (42,3%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (N = 53):** bardzo niski (30,2%), niski (5,7%), przeciętny (26,4%), wysoki (11,3%), bardzo wysoki (26,4%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnika (N = 52):** bardzo niski (26,9%), niski (13,5%), przeciętny (32,7%), wysoki (11,5%), bardzo wysoki (15,4%);

- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług sąsiedzkich (N = 57):** bardzo niski (35,1%), niski (10,5%), przeciętny (8,8%), wysoki (17,5%), bardzo wysoki (28,1%);
- **zainteresowanie skorzystaniem z usługi asystencji osobistej (N = 57):** tak (49,1%), nie (29,8%), nie wiem (21,1%);
- **zainteresowanie skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji (N = 57):** tak (59,6%), nie (22,8%), nie wiem (17,5%);
- **zainteresowanie usługą *door to door* (N = 56):** tak (51,8%), nie (32,1%), nie wiem (16,1%);
- **ocena wsparcia osób starszych i/lub z niepełnosprawnościami na terenie gminy Lubicz (N = 57):** bardzo słaba (17,5%), słaba (21,1%), przeciętna (42,1%), dobra (15,8%), bardzo dobra (3,5%);
- **konieczność powstania większej liczby ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne na terenie gminy (N = 57):** zdecydowanie nie (8,8%), raczej nie (12,3%), trochę tak i trochę nie (17,5%), raczej tak (21,1%), zdecydowanie tak (40,4%).

4.2. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami (analiza wybranych odpowiedzi z sondażu)

Podobną analizę przeprowadzono dla odpowiedzi respondentów posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (N = 27)¹³⁴. Wnioski z sondażu zaprezentowano poniżej:

- **samoocena znajomości oferty GOPS-u w Lubiczu (N = 27):** bardzo słaba (44,4%), słaba (14,8%), przeciętna (25,9%), dobra (11,1%), bardzo dobra (3,7%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologa lub psychoterapeuty (N = 24):** bardzo niski (50,0%), niski (12,5%), przeciętny (16,7%), wysoki (4,2%), bardzo wysoki (16,7%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego (N = 24):** bardzo niski (54,2%), niski (8,3%), przeciętny (29,2%), wysoki (4,2%), bardzo wysoki (4,2%);

¹³⁴ Liczba OzN, która jednocześnie zamieszkuje z niesamodzielnym członkiem rodziny, wyniosła 15.

- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (N = 22):** bardzo niski (40,9%), niski (4,5%), przeciętny (18,2%), wysoki (13,6%), bardzo wysoki (22,7%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (N = 23):** bardzo niski (8,7%), niski (21,7%), przeciętny (13,0%), wysoki (8,7%), bardzo wysoki (47,8%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (N = 25):** bardzo niski (24,0%), niski (16,0%), przeciętny (24,0%), wysoki (16,0%), bardzo wysoki (20,0%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnika (N = 24):** bardzo niski (33,3%), niski (20,8%), przeciętny (25,0%), wysoki (8,3%), bardzo wysoki (12,5%);
- **poziom zainteresowania skorzystaniem z usług sąsiedzkich (N = 27):** bardzo niski (44,4%), niski (11,1%), przeciętny (14,8%), wysoki (7,4%), bardzo wysoki (22,2%);
- **zainteresowanie skorzystaniem z usługi asystencji osobistej (N = 27):** tak (22,2%), nie (51,9%), nie wiem (25,9%);
- **zainteresowanie skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji (N = 27):** tak (40,7%), nie (33,3%), nie wiem (25,9%);
- **zainteresowanie usługą *door to door* (N = 27):** tak (48,1%), nie (25,9%), nie wiem (25,9%);
- **ocena wsparcia osób starszych i/lub z niepełnosprawnościami na terenie gminy Lubicz (N = 27):** bardzo słaba (11,1%), słaba (25,9%), przeciętna (48,1%), dobra (11,1%), bardzo dobra (3,7%);
- **konieczność powstania większej liczby ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne na terenie gminy (N = 27):** zdecydowanie nie (7,4%), raczej nie (11,1%), trochę tak i trochę nie (22,2%), raczej tak (22,2%), zdecydowanie tak (37,0%).

4.3. Analiza zależności pomiędzy wybranymi zmiennymi

W tej części opracowania przeprowadzono analizę korelacji w celu weryfikacji zależności pomiędzy wiekiem, samooceną sytuacji materialnej, zadowoleniem z życia, oceną dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, oceną oferty kulturalnej, oceną jakości terenów publicznych dla dzieci i młodzieży, oceną jakości terenów publicznych dla osób dorosłych, przywiązaniem do miejsca zamieszkania i poczuciem wspólnoty. Ściślej, ze względu na przedstawienie wspomnianych zmiennych na skali ilościowej, obliczono współczynniki korelacji r Pearsona (tabela 16). Jeżeli współczynnik ten jest dodatni (i istotny statystycznie) oznacza to, że wraz ze wzrostem jednej zmiennej, rośnie wartość drugiej zmiennej. Jeżeli natomiast jest on ujemny (i zarazem istotny statystycznie), oznacza to, że wzrostowi wartości jednej zmiennej, towarzyszy spadek wartości drugiej zmiennej. Ponadto, możliwe jest określenie siły tego związku (zgodnie z klasyfikacją zaproponowaną przez Guilforda).

Tabela 16. Analiza korelacji dla wybranych zmiennych.

	Poczucie wspólnoty	Wiek	Samoocena materialna	Zadowolenie z życia	Przywiązanie do miejsca zamieszkania	Ocena zajęć dla dzieci	Ocena oferty kulturalnej	Ocena terenów (dzieci)	Ocena terenów (dorośli)
Poczucie wspólnoty	-	0.18*	0.15*	0.15*	0.54*	0.32*	0.34*	0.25*	0.24*
Wiek	-	-	-0.09	-0.04	0.10	0.07	0.00	0.02	0.05
Samoocena materialna	-	-	-	0.49*	0.15*	0.15*	0.17*	0.09	0.05
Zadowolenie z życia	-	-	-	-	0.18*	0.22*	0.09	0.12	0.06
Przywiązanie do miejsca zamieszkania	-	-	-	-	-	0.20*	0.26*	0.14*	0.20*
Ocena zajęć dla dzieci	-	-	-	-	-	-	0.55*	0.52*	0.49*
Ocena oferty kulturalnej	-	-	-	-	-	-	-	0.53*	0.54*
Ocena terenów (dzieci)	-	-	-	-	-	-	-	-	0.72*
Ocena terenów (dorośli)	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania własnego

* wartości oznaczone gwiazdką są istotne statystycznie dla $p < 0,05$

Interpretując wyniki, stwierdzono, że:

- wiek koreluje dodatnio wyłącznie z poziomem poczucia wspólnoty (siła związku jest słaba);

- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z samooceną materialną (siła związku jest słaba);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z zadowoleniem z życia (siła związku jest słaba);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z przywiązaniem do miejsca zamieszkania (siła związku jest wysoka);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z oceną zajęć dodatkowych dla dzieci (siła związku jest przeciętna);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z oceną oferty kulturalnej (siła związku jest przeciętna);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z oceną terenów związanych z rekreacją dzieci i młodzieży (siła związku jest słaba);
- poczucie wspólnoty koreluje dodatnio z oceną terenów związanych z rekreacją osób dorosłych (siła związku jest słaba);
- samoocena materialna koreluje dodatnio z zadowoleniem z życia (siła związku jest przeciętna, choć niemal wysoka);
- samoocena materialna koreluje dodatnio z przywiązaniem do miejsca zamieszkania (siła związku jest słaba);
- samoocena materialna koreluje dodatnio z oceną oferty kulturalnej (siła związku jest słaba);
- zadowolenie z życia koreluje dodatnio z przywiązaniem do miejsca zamieszkania (siła związku jest słaba);
- zadowolenie z życia koreluje dodatnio z oceną zajęć dodatkowych dla dzieci (siła związku jest słaba);
- przywiązanie do miejsca zamieszkania koreluje dodatnio z oceną zajęć dodatkowych dla dzieci (siła związku jest słaba);
- przywiązanie do miejsca zamieszkania koreluje dodatnio z oceną oferty kulturalnej (siła związku jest słaba);
- przywiązanie do miejsca zamieszkania koreluje dodatnio z oceną terenów związanych z rekreacją (zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych) – w obu przypadkach siła związku jest słaba;

- ocena zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży koreluje dodatnio z oceną oferty kulturalnej (siła związku jest wysoka);
- ocena zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży koreluje dodatnio z oceną terenów związanych z rekreacją dla dzieci i młodzieży (siła związku jest wysoka) oraz dorosłych (siła związku jest przeciętna, choć bliska wysokiej);
- ocena terenów związanych z rekreacją dzieci i młodzieży koreluje dodatnio z oceną terenów związanych z rekreacją osób dorosłych (siła związku jest bardzo wysoka).

4.4. Porównanie wartości wybranych zmiennych wśród mieszkańców Lubicza Dolnego, Lubicza Górnego, Złotorii, Krobi oraz Grębocina

W ramach analizy pogłębionej, przeprowadzono kilka porównań międzygrupowych. Sprawdzono, czy mieszkańcy miejscowości najliczniej reprezentowanych, istotnie statystycznie różnią się w zakresie takich zmiennych, jak: samoocena sytuacji materialnej, zadowolenie z życia, przywiązanie do miejsca zamieszkania oraz poczucie wspólnoty. Ze względu na niespełnienie założeń niezbędnych do przeprowadzenia jednoczynnikowej analizy wariancji (ANOVA), wykorzystano jej nieparametryczny odpowiednik – test Kruskala-Wallisa.

Stwierdzono brak istotnych różnic w trzech przypadkach: samooceny sytuacji materialnej ($H = 6,85$, $p > 0,05$), zadowolenia z życia ($H = 6,88$, $p > 0,05$) oraz poczucia wspólnoty ($H = 7,31$, $p > 0,05$). Różnice odnotowano natomiast w przypadku przywiązania do miejsca zamieszkania ($H = 16,00$, $p < 0,05$). Nie było jednak jasne, które miejscowości różnią się w zakresie poziomu tej zmiennej. W związku z tym, przeprowadzono dodatkowe porównania parami. Okazało się, że mieszkańcy Lubicza Górnego oceniali swoje przywiązanie do miejsca zamieszkania wyżej, w porównaniu do mieszkańców Lubicza Dolnego ($U = 1123,5$; $p < 0,05$).

4.5. Determinanty przywiązania do miejsca zamieszkania

W ramach analizy pogłębionej, podjęto próbę ustalenia determinantów przywiązania do miejsca zamieszkania (zmienna objaśniana). Do modelu włączono następujące zmienne objaśniające: wiek, samoocena sytuacji materialnej, zadowolenie z życia, ocena oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, ocena oferty kulturalnej,

ocena jakości terenów publicznych związanych z rekreacją dzieci i młodzieży, ocena jakości terenów publicznych związanych z rekreacją osób dorosłych oraz poczucie wspólnoty. Model okazał się statystycznie istotny ($F = 15,7$; $p < 0,001$) i pozwolił na wyjaśnienie ponad 30,0% wariancji wyników dotyczących przywiązania do miejsca zamieszkania.

Większość spośród zmiennych objaśniających okazała się nieistotna dla kształtowania poziomu przywiązania do miejsca zamieszkania. Wyjątkiem było poczucie wspólnoty ($0,48$; $p < 0,001$) oraz ocena jakości terenów publicznych, związanych z rekreacją osób dorosłych ($0,37$; $p < 0,05$). Poczucie wspólnoty wyjaśnia około 28,83% zmienności wyników w zakresie przywiązania do miejsca zamieszkania, natomiast ocena jakości terenów – około 5,11%.

4.6. Determinanty poczucia wspólnoty

Analogiczną analizę (tj. analizę regresji) przeprowadzono dla poczucia wspólnoty. Do modelu włączono identyczne zmienne z tą różnicą, że poczucie wspólnoty stało się zmienną objaśnianą, zaś przywiązanie do miejsca zamieszkania – zmienną objaśniającą. Model okazał się statystycznie istotny ($F = 20,43$; $p < 0,001$).

Cztery zmienne objaśniające okazały się mieć istotne znaczenie: wiek, ocena oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, ocena oferty kulturalnej oraz przywiązanie do miejsca zamieszkania. Wiek odpowiadał za około 3,2% zmienności wyników, ocena oferty zajęć dodatkowych za 11,46% zmienności, ocena oferty kulturalnej za 11,48% zmienności, zaś przywiązanie do miejsca zamieszkania – za niemal 30,0% zmienności wyników (28,83%).

5. Komentarz do wyników

Podejmując próbę krótkiego opisanie gminy Lubicz na podstawie przeprowadzonych badań, można by powiedzieć, że jest to teren zamieszkiwany przez osoby wykazujące stosunkowo wysokie zadowolenie z życia, cieszące się dosyć stabilną sytuacją materialną i przywiązane do swojego miejsca zamieszkania (choć niekoniecznie przywiązanymi do siebie).

Statystyczny mieszkaniec gminy jest wyraźnie bardziej przywiązany do miejsca zamieszkania niż do ludzi, którzy go otaczają. Choć średni poziom poczucia wspólnoty jest daleki od niskiego, to różnica w zakresie tych zmiennych jest wyraźna. Wśród wielu mieszkańców występuje poczucie istnienia zgeneralizowanego podziału pomiędzy ludnością autochtoniczną, a nowo przybyłymi mieszkańcami. W badaniu nie udało się ustalić, na ile jest to problem występujący na terenie całej gminy, a na ile występuje on lokalnie (na poziomie miejscowości, czy nawet – konkretnych stosunków międzysąsiedzkich).

Niezależnie od realnej skali niskiego zintegrowania, ważnym zadaniem lokalnych liderów może być podejmowanie działań służących budowie silniejszych więzi społecznych pomiędzy *starymi* i *nowymi* mieszkańcami. Bariere może stanowić bliskie sąsiedztwo Torunia, który zapewnia mieszkańcom (zwłaszcza *nowym*) większe możliwości w zakresie spędzania czasu wolnego. W trakcie wywiadów indywidualnych odnotowano pewien paradoks, który jeden z badanych określił jako „traktowanie Lubicza jak noclegowni”. Wiele osób ucieka od wielkomiejskiego zgiełku, aby zamieszkać na terenie tej gminy, ale jednocześnie powraca do niego w czasie wolnym. Prowadzi to do pytania, w jaki sposób władze i instytucje lokalne, mogłyby zachęcić takie osoby do spędzania czasu w swoim miejscu zamieszkania. Wyniki badania marki gminy Lubicz sugerują istnienie potencjału na wprowadzenie pozytywnych zmian; większość średnich ocen gminy dokonanych na jedenastu wymiarach mieściło się w przestrzeni neutralno-pozytywnej. Uznawanie gminy Lubicz za dobre miejsce do życia uzyskało drugi najwyższy wynik w całej klasyfikacji, ustępując jedynie walorom związanym z poczuciem bezpieczeństwa. Jednym z możliwych rozwiązań jest zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy, którą „bardzo pozytywnie” oceniło jedynie 5,2%

respondentów, a która – jak wynika z przeprowadzonej analizy regresji – wyjaśnia blisko 11,5% zmienności wyników w zakresie poczucia wspólnoty (zapewne dlatego, że uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych jest okazją do integracji dla przedstawicieli społeczności lokalnej).

W skład potencjału gminy w zakresie usług społecznych wchodzi instytucje i organizacje (o mniej lub bardziej sformalizowanym charakterze), które stwarzają wielkie możliwości dla powstającego Centrum Usług Społecznych. Jednym z większych wyzwań będzie optymalne wykorzystanie tego potencjału w celu osiągnięcia synergii, na której skorzystają mieszkańcy. Wykorzystując różnorodne metody badawcze zauważono, że bardzo mocnymi punktami tego potencjału są prężnie działające koła gospodyń wiejskich oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu Dolnym. Respondenci reprezentujący różne grupy społeczne w sposób bardzo pochlebny wypowiadali się o działaniu tych organizacji. Z drugiej strony, niektóre wyniki badań wskazują na istnienie obszarów wymagających refleksji i wprowadzenia zmian.

Jednym z takich wyników jest porównanie wizerunku GOPS i CUS w oczach mieszkańców. Warto zaznaczyć, że w pierwszym przypadku, mieszkańcy dokonali oceny instytucji realnie istniejącej, natomiast w drugim – oceniali instytucję wyobrażoną, która (jeszcze) nie miała okazji się im przysłużyć. Okazało się jednak, że Centrum Usług Społecznych budzi wyraźnie bardziej pozytywne skojarzenia (w porównaniu do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej). Takie wyniki można zinterpretować jako wyraz nadziei dla kolejnych grup docelowych, które dotychczas nie korzystały ze wsparcia GOPS (być może z przekonania, że nie jest to miejsce, w którym mogliby oni uzyskać wsparcie). Jedną z szans stojących za utworzeniem CUS, jest zwiększenie stopnia inkluzywności usług poprzez zniwelowanie krzywdzących stereotypów na temat tradycyjnie pojmowanego systemu pomocy społecznej (oraz jego beneficjentów). Na uwagę zasługuje też fakt, że 42,1% spośród 57 osób zamieszkujących z niesamodzielnym członkiem rodziny uznało, że bardzo słabo zna ofertę GOPS w Lubiczu.

Wspomniana inkluzywność zyskuje na znaczeniu w świetle obrazu mieszkańców, jaki wyłania się z badań. Jak wcześniej wspomniano, wielu z nich to osoby zadowolone z życia, cieszące się stabilną sytuacją materialną oraz skłonne do działania. Wyniki

dotyczące potrzeb w zakresie zajęć dodatkowych (zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych), sugerują istnienie silnych potrzeb rozwojowych u licznych grup mieszkańców. Zgodnie z założeniami psychologii humanistycznej, mieszkańcy mający zaspokojone podstawowe potrzeby socjoekonomiczne, będą prawdopodobnie oczekiwać możliwości samorealizacji. Tworzy to przestrzeń do tworzenia oferty usług społecznych wykraczającej poza tradycyjne grupy docelowe, takie jak osoby zmagające się z wykluczeniem społecznym. W tym miejscu warto przytoczyć wynik sondażu, dotyczący zainteresowania uczestnictwem w warsztatach rozwoju kompetencji rodzicielskich; prawie 60,0% respondentów wskazało (w stopniu znacznym lub zdecydowanym) na potrzebę zwiększenia dostępu do warsztatów rozwijających kompetencje rodzicielskie. Może to sugerować zmianę lokalnych postaw społecznych wobec otwarcia się na programy pedagogizacji rodziców, które z powodzeniem mogą być realizowane w szkołach na terenie gminy. Tego typu usługi mogłoby również realizować CUS. Jednocześnie, w tym miejscu warto przytoczyć słowa jednego z mężczyzn (uczestnika warsztatów rekomendacyjnych). Uczestnik ten wskazał na opór związany z uczestnictwem w zajęciach dodatkowych o tematyce psychologicznej (i społecznej) pojawiający się wśród mężczyzn. Jego zdaniem, bariera ta może skutkować mniejszym udziałem panów w działaniach takich jak organizacja warsztatów kompetencji rodzicielskich. Jednym z możliwych rozwiązań tego problemu (zakładając słuszność tej diagnozy), jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej, w której mógłby wziąć udział cieszący się dobrą reputacją mężczyzna (i mieszkaniec gminy Lubicz).

Z drugiej strony, rośnie liczba rodzin potrzebujących wsparcia w związku z przemianami społeczno-ekonomicznymi, które stały się udziałem osób żyjących w drugiej dekadzie XXI wieku. Pandemia COVID-19 odcisnęła brutalne piętno na zdrowiu psychicznym dzieci i młodzieży, pogłębiając depresję systemu, istniejącą już przed pandemią. Kryzysy psychiczne okazują się mieć charakter demokratyczny; dziś wiemy, że nie dotyczą wyłącznie dzieci z tzw. *trudnych środowisk*, ale dzieci z wszystkich środowisk. Są podstawy by sądzić, że problemy te nie omijają gminy Lubicz. Jeden z lokalnych liderów (uczestnik indywidualnego wywiadu pogłębionego) wspominał o tym, jak bardzo wstrząsnęły nim statystyki lokalne, dotyczące liczby uczniów szkół podstawowych, którzy doświadczają trudności związanych ze zdrowiem psychicznym.

Zaprezentowane liczby uznają za absolutnie przerażające. Z przeprowadzonego sondażu wynika, że ponad 30,0% mieszkańców wyraziło wysokie lub bardzo wysokie zainteresowanie skorzystaniem ze wsparcia psychologa lub psychoterapeuty (dla siebie lub członka rodziny). Konieczność zwiększenia dostępności wsparcia psychologicznego pojawiła się na niemal każdej drodze zbierania informacji (wywiady indywidualne, spotkania fokusowe, sondaż). Takiego wsparcia potrzebują nie tylko osoby najmłodsze, ale także dorośli – osoby zmagające się z korporacyjną intensywnością życia, koniecznością łączenia różnych ról życiowych oraz presjami zawodowymi i finansowymi, powiązanymi z radykalnym wzrostem cen i stóp procentowych na przestrzeni ostatnich lat. Jednym z wyzwań stojących przed Centrum Usług Społecznych w Lubiczu będzie podjęcie działań ukierunkowanych na promocję i ochronę zdrowia psychicznego wśród mieszkańców. Adekwatnie do wyzwań współczesności i w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców.

Wspomniane trudności związane z łączeniem różnych ról społecznych, łączą się ze wzrostem średniej długości życia. Efektem tego jest rosnąca liczba osób zaliczanych do *sandwich generation*, tj. pokolenia zmagającego się z koniecznością jednoczesnego zapewnienia opieki starzejącym się rodzicom i swoim dzieciom. Zadanie to jest trudne ze względów psychologicznych, finansowych i społecznych. Rodzi to konieczność tworzenia usług społecznych wspierających nie tylko takie osoby (np. w formie programów opieki wytchnieniowej), ale również ich dzieci i rodziców. Jednym z rozwiązań skierowanych do osób starszych, jest klub seniora (jako instytucja, która była opisywana w superlatywach przez uczestników przeprowadzonych badań). Zdaniem ponad połowy uczestników sondażu, na terenie gminy powinno powstać więcej placówek świadczących usługi na rzecz osób starszych i/lub niesamodzielnych. Z perspektywy systemowej, rośnie potrzeba realizacji inicjatyw międzypokoleniowych. Niezwykle cenne mogą okazać się pomysły na konkretne działania, których autorami są uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych. W trakcie ich trwania zwrócono również uwagę na zagadnienie rzadko poruszane w przestrzeni publicznej, a mianowicie – że seniorzy stanowią coraz bardziej zróżnicowaną grupę, rozciągającą się na kontinuum od osób nad wyraz sprawnych, aż po osoby całkowicie niesamodzielne. Biorąc pod uwagę ograniczone możliwości budżetowe, rodzi się pytanie, w jaki sposób

alokować środki tak, aby wspierać najbardziej potrzebujących? Czy może bardziej słuszne będzie wsparcie różnych grup odbiorców, ale na mniejszą skalę?

W przypadku seniorów i osób niesamodzielnych, ogromnym wsparciem mogą okazać się usługi sąsiedzkie, asystencja osobista, wypożyczalnia sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji oraz usługa *door to door*. Są to wysokospecjalistyczne rozwiązania, które bardzo trafnie wpisują się w potrzeby mieszkańców. Ostatnia z wymienionych usług może choć w pewnym stopniu rozwiązać problem wykluczenia transportowego, z którym zmagają się osoby starsze i niesamodzielne z mniejszych miejscowości (w szczególności mieszkańcy żyjący w pojedynkę). Choć potencjał tkwiący w każdej z wymienionych usług jest wysoki (i zgodny z potrzebami mieszkańców), ich wprowadzenie powinno być poprzedzone dokładnym namysłem. W przypadku usług sąsiedzkich i asystencji osobistej, mieszkańcy zwrócili uwagę na kluczową rolę zaufania wobec osoby realizującej zadania. Zadaniem CUS będzie zatem zaplanowanie procesów rekrutacyjnych w sposób maksymalizujący prawdopodobieństwo wyboru osób posiadających nie tylko odpowiednie kwalifikacje zawodowe, ale także odpowiedni potencjał osobowościowy. Zdaniem mieszkańców, usługa wypożyczalni sprzętu powinna być zaplanowana tak, aby zmniejszyć ryzyka związane z przetrzymywaniem sprzętu oraz jego uszkodzeniem (m.in. poprzez realizację szkoleń z obsługi urządzeń oraz wprowadzenie systemu kaucyjnego).

Poza nowymi wyzwaniami, związanymi ze specyfiką wydarzeń XXI wieku, Centrum Usług Społecznych w Lubiczu będzie musiało mierzyć się ze *starymi* problemami społecznymi za pomocą nowych rozwiązań. Powinno to wiązać się ze zwiększeniem stopnia specjalizacji usług świadczonych na rzecz rodzin borykających się z problemami, takimi jak przemoc domowa. Połączenie standardowych narzędzi proceduralnych z wysoko specjalistycznym wsparciem (wsparcie psychologiczne, psychoterapia uzależnień i współuzależnień, socjoterapia dla dzieci z rodzin dotkniętych przemocą), powinny pozwolić na osiągnięcie wyższych wskaźników skuteczności wsparcia wspomnianych grup docelowych.

Nie sposób byłoby w tym miejscu odnieść się do wszystkich uzyskanych wyników, które – ze względu na zastosowanie zróżnicowanej metodologii i zaangażowanie dużej liczby respondentów – są bardzo rozległe. Zachęcamy Czytelniczki i Czytelników do

samodzielnej lektury fragmentów odnoszących się do interesujących ich w danym momencie kwestii. Kompleksowość (w wymiarze metodologicznym i treściowym) niniejszego dokumentu, czyni z niego wartościowe źródło wiedzy na temat potrzeb i potencjału gminy Lubicz w zakresie usług społecznych.

Dobłą praktyką badawczą jest wskazanie na ograniczenia zrealizowanego badania. W przypadku niniejszego, autorzy wskazują na trzy, nakładające na Czytelników konieczność ostrożnego podejścia do interpretacji danych:

- zastosowanie kwotowego doboru próby, który – choć metodologicznie poprawny – nie spełnia kryterium losowości;
- nadreprezentacja kobiet w próbie (w porównaniu do realnych proporcji kobiet i mężczyzn na terenie gminy);
- niewystarczająca reprezentacja mieszkańców Złotorii w próbie.

6. Rekomendacje

W tabeli nr 17 przedstawiono rekomendacje powstałe na podstawie wyników badań i poddane omówieniu podczas konsultacji społecznych. Tabela zawiera również informację na temat statusu każdej rekomendacji (przyjęta lub odrzucona).

Tabela 17. Zestawienie rekomendacji po konsultacjach społecznych.

LP.	Rekomendacje	Stanowisko przyjęte podczas konsultacji społecznych
1.	Zwiększenie liczby grup docelowych korzystających z usług społecznych świadczonych przez CUS. Powinny być one kierowane nie tylko do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, ale do wszystkich mieszkańców Gminy.	Rekomendacja przyjęta
2.	Konieczna jest budowa nowej siedziby dla powstałego CUS. Budynek powinien być nowoczesny, pozbawiony barier architektonicznych i wyposażony w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Budynek powinien dawać możliwość przeprowadzania poufnych rozmów (gabinety do spotkań indywidualnych, dające poczucie bezpieczeństwa i intymności, sprzyjające budowaniu kontaktu z klientem), jak i organizacji spotkań grupowych (sala do realizacji warsztatów, zajęć grupowych i spotkań roboczych).	Rekomendacja przyjęta
3.	Budowanie wizerunku CUS jako nowoczesnej instytucji – opracowanie strategii marketingowej, stworzenie nowej strony internetowej i profilu w mediach społecznościowych.	Rekomendacja przyjęta

4.	CUS powinien być podmiotem koordynującym wszystkie usługi społeczne na terenie gminy oraz pełnić rolę centrum informacyjnego, w którym mieszkańcy mogą z łatwością poznać ofertę w zakresie usług społecznych.	Rekomendacja przyjęta
5.	CUS powinien być miejscem promującym budowanie sieci współpracy i więzi lokalnych. Zasadne jest, by było to miejsce otwarte na inicjatywy zgłaszane przez mieszkańców oraz zapewniające wsparcie w realizacji tych inicjatyw (ułatwianie kontaktów z instytucjami i decydentami).	Rekomendacja przyjęta
6.	Stworzenie bazy stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji działających na terenie gminy.	Rekomendacja przyjęta
7.	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	Rekomendacja odrzucona – CUS nie ma narzędzi do typowej organizacji zajęć pozalekcyjnych. CUS może jednak włączać się w organizację treningów umiejętności społecznych i współpracować w tym obszarze z instytucjami, świetlicami, szkołami i bibliotekami.
8.	Organizacja treningów umiejętności społecznych dla dzieci i młodzieży – zajęcia organizowane cyklicznie, w podziale na grupy	Rekomendacja przyjęta

	wiekowe oraz uwzględniające potrzeby osób z różnych środowisk.	
9.	Organizacja warsztatów kompetencji rodzicielskich w formie cyklicznej (np. wiosenna Szkoła Rodzica”) z wprowadzeniem systemu zapisów z wyprzedzeniem. Oferta powinna być skierowana do wszystkich rodziców (nie tylko tych, którym uczestnictwo nakazano w wyniku toczących się postępowań). Dopuszczalna jest realizacja spotkań w formule on-line.	Rekomendacja przyjęta
10.	Organizowanie zajęć dla dzieci i rodziców w formie równoległej, w celu zwiększenia dostępności zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych.	Rekomendacja przyjęta
11.	Organizacja konsultacji psychologicznych w formule on-line dla dzieci.	Rekomendacja odrzucona – efektywność tego typu wsparcia ocenia się nisko ze względu na brak bezpośredniego kontaktu i trudności dziecka z utrzymaniem uwagi podczas takiej formy konsultacji.
12.	Organizacja konsultacji psychologicznych w formule on-line dla osób dorosłych (konsultacje wstępne, służące wstępnemu rozpoznaniu potrzeb klienta).	Rekomendacja przyjęta
13.	Wprowadzenie usługi specjalistycznego wsparcia ze strony lekarza psychiatry.	Rekomendacja odrzucona – bardzo wysoki koszt wsparcia

		oraz trudność w pozyskaniu specjalistów.
14.	Wyposażenie gabinetu psychologa w pomoce dydaktyczne (np. gry) oraz testy i kwestionariusze psychologiczne.	Rekomendacja przyjęta
15.	Zapewnienie wsparcia psychoterapeutycznego dla rodzin dotkniętych przemocą.	Rekomendacja przyjęta
16.	Przygotowanie różnorodnej oferty działań wspierających seniorów ze względu na wysokie zróżnicowanie potrzeb tej grupy docelowej (kluby seniora, dzienne domy pomocy, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, COM).	Rekomendacja przyjęta
17.	Organizacja wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych w formie warsztatów rozwijających wiedzę i umiejętności związane z kompetencjami opiekuńczymi.	Rekomendacja przyjęta
18.	Organizacja cyklicznych spotkań, zajęć, warsztatów terapeutycznych i poradnictwa psychologicznego w świetlicach (pod roboczą nazwą „Mobilny CUS”. W szczególności dotyczy to miejscowości najdalej skomunikowanych z Lubiczem Dolnym.	Rekomendacja przyjęta
19.	Współpraca Organizatora Społeczności Lokalnej z instytucjami kultury w celu wypracowania rozwiązań zgodnych z potrzebami mieszkańców.	Rekomendacja przyjęta
19.	Wspieranie współpracy międzypokoleniowej w formie moderowania kooperacji pomiędzy klubami seniora i domami pobytu dziennego a przedszkolami i szkołami.	Rekomendacja przyjęta
20.	Otwarcie na Drwęcę – organizacja cyklicznej imprezy „Święto Drwęcycy” integrującej	Rekomendacja przyjęta

	społeczność lokalną i pobudzającą inicjatywy obywatelskie.	
21.	Reaktywacja ścieżki edukacyjnej „Eko Drwęca”.	Rekomendacja odrzucona – taka forma działania nie leży w zakresie działania CUS.
22.	Wykorzystanie zróżnicowanych kanałów informacyjnych w polityce informacyjnej związanej z realizacją usług społecznych na terenie gminy (dopasowanie kanału do wieku) – media społecznościowe, strona internetowa, powiadomienia SMS, plakaty, informacje w szkołach i innych instytucjach, włączanie sołtysów i parafii w kampanie informacyjne.	Rekomendacja przyjęta
23.	Stworzenie i kolportaż cyklicznej broszury informacyjnej, poświęconej działaniom CUS oraz innych organizacji funkcjonujących na terenie gminy (m.in. KGW, OSP) integrującej informacje o lokalnych inicjatywach (tematycznie i chronologicznie). Broszura mogłaby być wydawana w cyklach miesięcznych lub dwumiesięcznych.	Rekomendacja przyjęta
24.	Tworzenie sprzyjających warunków do współpracy międzyinstytucjonalnej na terenie gminy (angażującej szkoły, KGW, OSP, biblioteki, kluby sportowe, organizacje harcerskie i inne).	Rekomendacja przyjęta

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych i przeprowadzonych konsultacji społecznych

Spis tabel i rycin

Spis tabel

Tabela 1. Metody, techniki i narzędzia badawcze zastosowane w badaniach własnych	13
Tabela 2. Realizacja założeń kwotowych (N = 300).	16
Tabela 3. Wiek respondentów - statystyki opisowe (N = 300).	18
Tabela 4. Kategorie wiekowe badanych (N=300).	18
Tabela 5. Udział respondentów ze względu na płeć i miejsce zamieszkania (N = 300).	19
Tabela 6. Samoocena sytuacji materialnej na skali ilościowej – statystyki opisowe (N = 298).	27
Tabela 7. Struktura rodzin zamieszkujących gminę Lubicz w 2021 roku.	33
Tabela 8. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – statystyki opisowe.	70
Tabela 9. Poczucie wspólnoty – statystyki opisowe.	71
Tabela 10. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – zestawienie odpowiedzi respondentów.	73
Tabela 11. Poczucie wspólnoty – zestawienie odpowiedzi respondentów.	73
Tabela 12. Zestawienie zajęć w bibliotekach w Gminie Lubicz w 2023 r.	85
Tabela 13. Spostrzegana marka GOPS w Lubiczu – szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.	103
Tabela 14. Spostrzegana marka Centrum Usług Społecznych – szczegółowe zestawienie odpowiedzi respondentów.	105
Tabela 15. Gmina Lubicz w oczach mieszkańców – zestawienie odpowiedzi w dyferencjale semantycznym.	107
Tabela 16. Analiza korelacji dla wybranych zmiennych.	115
Tabela 17. Zestawienie rekomendacji po konsultacjach społecznych.	125

Spis rycin

Ryc. 1. Płeć respondentów. N = 300.	17
Ryc. 2. Stan cywilny respondentów. N = 300.	20
Ryc. 3. Status zawodowy respondentów. N = 300.	21
Ryc. 4. Wykształcenie respondentów. N=300.	22
Ryc. 5. Osoby z niepełnosprawnością wśród respondentów. N = 300.	23
Ryc. 6. Zamieszkiwanie z osobą wymagającą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. N = 300.	24
Ryc. 7. Deklarowane członkostwo w organizacjach pozarządowych działających na terenie gminy Lubicz. N = 300.	25
Ryc. 8. Doświadczenie w korzystaniu z usług GOPS-u w Lubiczu. N = 300.	26
Ryc. 9. Samoocena sytuacji materialnej. N = 298.	27
Ryc. 10. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług psychologicznych i/lub psychoterapeutycznych (dla siebie lub członka rodziny). N = 269.	40
Ryc. 11. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług pracownika socjalnego. N = 261.	41
Ryc. 12. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług terapeuty zajęciowego (dla siebie lub członka rodziny). N = 257.	41

Ryc. 13. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług fizjoterapeuty (dla siebie lub członka rodziny). N = 273.	42
Ryc. 14. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług dietetyka (dla siebie lub członka rodziny). N = 274.	43
Ryc. 15. Poziom zainteresowania skorzystaniem z usług prawnych (dla siebie lub członka rodziny). N = 270.	43
Ryc. 16. Zainteresowanie korzystaniem z usług sąsiedzkich (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.....	44
Ryc. 17. Samoocena samodzielności w korzystaniu z usług ochrony zdrowia. N=296.	46
Ryc. 18. Deklarowane zainteresowanie skorzystaniem z usługi asystencji osobistej (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.	47
Ryc. 19. Deklarowana chęć skorzystania z usługi wypożyczalni sprzętu do opieki i rehabilitacji (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.....	48
Ryc. 20. Deklarowana chęć skorzystania z usługi door to door (dla siebie lub członka rodziny). N = 298.....	49
Ryc. 21. Zainteresowanie mieszkańców udziałem w koncertach. N=288.....	52
Ryc. 22. Zainteresowanie uczestnictwem w warsztatach artystycznych lub rękodzielniczych. N=286.	52
Ryc. 23. Zainteresowanie uczestnictwem w warsztatach literackich i/lub klubach książki. N=283.....	53
Ryc. 24. Zainteresowanie uczestnictwem w jarmarkach i festiwalach lokalnych. N=282.	54
Ryc. 25. Zainteresowanie uczestnictwem w klubach filmowych. N=278.	54
Ryc. 26. Zainteresowanie uczestnictwem w wystawach i/lub wernisażach. N=281.	55
Ryc. 27. Zainteresowanie uczestnictwem w sztukach teatralnych. N=281.....	56
Ryc. 28. Ocena dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N = 296.	57
Ryc. 29. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=296.	58
Ryc. 30. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć językowych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=295.	59
Ryc. 31. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć rozwijających umiejętności społeczne dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=285.	59
Ryc. 32. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=289.	60
Ryc. 33. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć artystycznych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=286.	61
Ryc. 34. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć z doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy. N=289.	61
Ryc. 35. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć sportowych dla osób dorosłych. N=290. ...	63
Ryc. 36. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć językowych dla osób dorosłych. N=286.....	63
Ryc. 37. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć rozwijających umiejętności społeczne dla osób dorosłych. N=285.	64
Ryc. 38. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć terapeutycznych dla osób dorosłych. N=285.	65
Ryc. 39. Potrzeba zwiększenia liczby zajęć wzmacniających kompetencje rodzicielskie. N=284.	65

Ryc. 40. Przynależność do organizacji pozarządowych na terenie gminy Lubicz. N = 300.	68
Ryc. 41. Deklarowana aktywność w formie wolontariatu na przestrzeni roku poprzedzającego badanie. N = 295.....	69
Ryc. 42. Deklarowana gotowość do zaangażowania się w działania wolontaryjne w ciągu najbliższego roku. N = 295.	69
Ryc. 43. Ocena zadowolenia z życia. N = 299.	72
Ryc. 44. Samoocena wiedzy na temat wsparcia rodzin przez GOPS w Lubiczu. N = 297.	91
Ryc. 45. Spostrzegana konieczność powstania większej liczby ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne na terenie gminy. N = 297.....	92
Ryc. 46. Marka GOPS w Lubiczu w percepcji mieszkańców.	102
Ryc. 47. Marka CUS w percepcji mieszkańców.....	104
Ryc. 48. Wizerunek gminy Lubicz w percepcji mieszkańców.....	106
Ryc. 49. Ocena atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie gminy. N = 291.	108
Ryc. 50. Ocena jakości wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy. N = 295.....	108
Ryc. 51. Ocena jakości terenów publicznych związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez dzieci i młodzież. N = 298.	109
Ryc. 52. Ocena jakości terenów publicznych, związanych ze spędzaniem czasu wolnego przez osoby dorosłe. N = 298.	110

Załączniki

Załącznik nr 1. Kwestionariusz ankiety

Badanie potrzeb społeczności lokalnej w Gminie Lubicz

Drodzy Mieszkańcy,

jako Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu, serdecznie zapraszamy do udziału w badaniu dotyczącym potrzeb mieszkańców naszej Gminy. Zależy nam na Państwa opiniach i sugestiach. Dzięki temu, dostosujemy katalog usług do realnych potrzeb mieszkańców.

Badanie realizujemy w związku z procesem przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych. Jest ono dobrowolne, anonimowe i poufne. Udział w nim zajmie około Państwu około 15 minut. Kwestionariusz można wypełnić online lub stacjonarnie (w siedzibie GOPS). Wyniki pomogą nam stworzyć usługi prowadzące do bardziej skutecznego wsparcia różnych grup mieszkańców.

Dziękujemy za Państwa głos. Razem możemy sprawić, że nasza gmina stanie się jeszcze lepszym miejscem do życia.

1. Płeć (proszę zaznaczyć „X” we właściwym polu)

Kobieta	Mężczyzna
---------	-----------

2. Wiek (w latach)

.....

3. Miejsce zamieszkania (proszę zaznaczyć „X” przy właściwej miejscowości)

Brzezinko	Gronówko	Lubicz Dolny	Nowa Wieś
Brzeźno	Jedwabno	Lubicz Górny	Rogowo
Grabowiec	Józefowo	Mierzynek	Rogówko
Grębocin	Kopanino	Młyniec Pierwszy	Złotoria
Gronowo	Krobia	Młyniec Drugi	

4. Stan cywilny (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Osoba stanu wolnego	Żonaty/Zamężna	Rozwiedziony/Rozwiedziona
Wdowiec/Wdowa	W separacji	W związku nieformalnym

5. Status zawodowy (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Osoba pracująca	Osoba bezrobotna	Emeryt/rencista	Uczeń/student
-----------------	------------------	-----------------	---------------

6. Wykształcenie (proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu)

Podstawowe	Gimnazjalne	Średnie	Wyższe
------------	-------------	---------	--------

7. Czy jest Pani/Pan osobą z niepełnosprawnością? Proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu”.

Tak	Nie
-----	-----

8. Czy w Pani/Pana gospodarstwie domowym mieszka osoba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. osobę starszą, osobę z niepełnosprawnością)? Proszę zaznaczyć „X” na właściwym polu.

Tak	Nie
-----	-----

9. Jak długo mieszka Pani/Pan na terenie gminy Lubicz? Proszę wpisać liczbę lat.

.....

10. Czy jest Pani/Pan członkiem organizacji pozarządowej działającej na terenie gminy Lubicz (np. fundacji lub stowarzyszenia)?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

11. Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu? Proszę zaznaczyć X na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

12. Jak ocenia Pani/Pan swoją sytuację materialną? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, zaś 5 – bardzo dobrze” (zaznaczając „X” na właściwym polu).

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

13. Jak dobrze, Pani/Pana zdaniem, zna Pani/Pan ofertę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubiczu w zakresie wsparcia dla rodzin? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

14. W jakim stopniu chciał(a)by Pan(i) skorzystać ze wsparcia niżej wymienionych specjalistów dla siebie lub członków Pani/Pana rodziny? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „w bardzo niskim”, zaś 5 – „w bardzo wysokim”. Proszę wpisać „X” we właściwych polach.

Specjalista	Poziom zainteresowania				
Psycholog lub psychoterapeuta	1	2	3	4	5
Pracownik socjalny	1	2	3	4	5
Terapeuta zajęciowy	1	2	3	4	5
Fizjoterapeuta	1	2	3	4	5
Dietetyk	1	2	3	4	5
Prawnik	1	2	3	4	5

Inny (jaki?).....

15. W jakim stopniu był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) korzystaniem z usług sąsiedzkich dla siebie i/lub członka rodziny? Polegają one na świadczeniu pomocy o charakterze opiekuńczym (np. pomoc w wykonywaniu czynności dnia

codziennego) przez osoby z najbliższego otoczenia (np. sąsiadów). Osoby te otrzymują wynagrodzenie ze strony gminy. Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak zainteresowania”, a 5 – „pełne zainteresowanie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

16. W jakim stopniu był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) świadczeniem usług sąsiedzkich dla osób z Pani/Pana otoczenia. Zakładając, że otrzymał(a)by Pan(i) za to wynagrodzenie ze strony Gminy. Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak zainteresowania”, a 5 – „pełne zainteresowanie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

17. W jaki sposób ocenia Pani/Pan Miejski Ośrodek Społeczny w Lubiczu? Poniżej znajdują się pary przeciwnych cech (np. „nie zna potrzeb mieszkańców” oraz „zna potrzeby mieszkańców”. Poproszę o ocenę każdej pary w skali od -2 do 2, gdzie -2 oznacza maksymalnie negatywną ocenę (np. „nie zna potrzeb mieszkańców”), zaś 2 – maksymalnie pozytywną ocenę (np. zna potrzeby mieszkańców). Zero oznacza ocenę neutralną. Proszę o zaznaczenie „X” w odpowiednich polach.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Przestarzałe miejsce	-2	-1	0	1	2	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów	-2	-1	0	1	2	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług	-2	-1	0	1	2	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje	-2	-1	0	1	2	Wzbudza pozytywne emocje

18. Jak kojarzy się Pani/Panu nazwa „Centrum Usług Społecznych”? Poprosimy o ocenę w skali od -2 do 2 (podobnie jak w poprzednim pytaniu), zaznaczając „X” we właściwych polach.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Przestarzałe miejsce	-2	-1	0	1	2	Nowoczesne miejsce
Oferuje usługi dla nielicznych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Oferuje usługi dla wszystkich mieszkańców
Zatrudnia słabych specjalistów	-2	-1	0	1	2	Zatrudnia dobrych specjalistów
Nie zachęca do skorzystania z usług	-2	-1	0	1	2	Zachęca do skorzystania z usług
Wzbudza negatywne emocje	-2	-1	0	1	2	Wzbudza pozytywne emocje

19. Jak radzi sobie Pani/Pan z samodzielnym korzystaniem z usług służby zdrowia (m.in. umawianiem się na wizyty lekarskie)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

20. W jakim stopniu jest Pani/Pan zadowolona(y) ze swojego życia? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo niskie zadowolenie”, zaś 5 – „bardzo wysokie zadowolenie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

21. Czy był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) skorzystaniem z usługi asystencji osobistej dla siebie lub członka rodziny? Polega ona na wsparciu osoby w niepełnosprawnością w sprawach, których nie może wykonać samodzielnie. Usługę tę wykonuje asystent osobisty. Poproszę o zaznaczenie „X” na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

22. Czy był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) skorzystaniem z usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji dla siebie lub członka rodziny? Poproszę o zaznaczenie „X” na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

23. Czy był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) skorzystaniem z usługi door to door dla siebie lub członka rodziny? Jest to usługa indywidualnego transportu osoby z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, obejmująca pomoc w wydostaniu się z mieszkania lub innego miejsca, przejazd i pomoc w dotarciu do miejsca docelowego (np. urzędu, lekarza). Poproszę o zaznaczenie „X” na właściwym polu.

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

24. Jak ocenia Pani/Pan jakość wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy? Proszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Jak ocenia Pani/Pan dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy? Proszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, natomiast 5 – „bardzo dobrze”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

26. Które z poniższych zajęć, powinny stać się bardziej dostępne dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak”. Należy wpisać „X” we właściwych polach.

Rodzaj	Ocena				
Zajęcia sportowe	1	2	3	4	5
Zajęcia językowe	1	2	3	4	5
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (np. współpracę, asertywność)	1	2	3	4	5
Zajęcia terapeutyczne (np. warsztaty z radzenia sobie ze stresem)	1	2	3	4	5
Zajęcia artystyczne	1	2	3	4	5
Zajęcia z doradztwa zawodowego	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

27. Które z poniższych zajęć powinny stać się bardziej dostępne dla osób dorosłych? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak”. Należy wpisać „X” we właściwych polach.

Rodzaj	Ocena				
Zajęcia sportowe	1	2	3	4	5
Zajęcia językowe	1	2	3	4	5
Zajęcia rozwijające umiejętności społeczne (np. współpracę, asertywność)	1	2	3	4	5
Zajęcia terapeutyczne (np. warsztaty z radzenia sobie ze stresem)	1	2	3	4	5
Zajęcia wzmacniające kompetencje rodzicielskie	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

28. Czy Pani/Pana zdaniem na terenie gminy powinno powstać więcej ośrodków wspierających osoby starsze i/lub niesamodzielne (np. klubów seniora)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie”, zaś 5 – „zdecydowanie tak”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

29. Jak ocenia Pani/Pan ofertę kulturalną w gminie? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo negatywnie”, zaś 5 – „bardzo pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

30. W jakim stopniu był(a)by Pan(i) zainteresowany(a) uczestnictwem w poniższych wydarzeniach kulturalnych? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak zainteresowania”, zaś 5 – „pełne zainteresowanie”.

Rodzaj	Ocena				
Koncerty	1	2	3	4	5
Warsztaty artystyczne i/lub rękodzielnicze	1	2	3	4	5
Spotkania literackie i/lub kluby książki	1	2	3	4	5
Festiwale i jarmarki lokalne	1	2	3	4	5
Kluby filmowe	1	2	3	4	5
Wystawy i/lub wernisaże	1	2	3	4	5
Sztuki teatralne	1	2	3	4	5

Inne (jakie?).....

31. Jak ocenia Pani/Pan jakość terenów publicznych na terenie gminy, w których dzieci i młodzież mogą spędzać wolny czas? Poproszę o ocenę w skali 1-5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie negatywnie”, zaś 5 – „zdecydowanie pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

32. Jak ocenia Pani/Pan jakość terenów publicznych na terenie gminy, w których osoby dorosłe mogą spędzać wolny czas? Poproszę o ocenę w skali 1-5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie negatywnie”, zaś 5 – „zdecydowanie pozytywnie”.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

33. Jakich miejsc związanych ze spędzaniem czasu wolnego brakuje na terenie gminy? Poproszę o wypowiedź pisemną.

.....

34. Czy w ciągu ostatniego roku angażował(a) się Pan(i) w wolontariat?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

35. Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) zaangażować się w wolontariat w ciągu najbliższego roku (zakładając, że mógłby Pan/mogłaby Pani pogodzić to z codziennymi obowiązkami)?

Tak	Nie wiem	Nie
-----	----------	-----

36. Jak bardzo czuje się Pani/Pan emocjonalnie związany z Pani/Pana miejscem zamieszkania? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 10 „bardzo mocno”.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

37. Jak bardzo czuje się Pani/Pan związany z ludźmi tworzącymi społeczność w gminie (m.in. z sąsiadami)? Poproszę o ocenę w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „bardzo słabo”, zaś 10 „bardzo mocno”.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

38. W jaki sposób ocenia Pani/Pan Gminę Lubicz? Poniżej znajdują się pary przeciwnych cech (np. „niebezpieczne miejsce do życia” oraz „bezpieczne miejsce do życia”. Poprosimy o ocenę każdej pary w skali od -2 do 2, gdzie -2 oznacza maksymalnie negatywną ocenę (np. „nie zna potrzeb mieszkańców”), zaś 2 – maksymalnie pozytywną ocenę (np. zna potrzeby mieszkańców). Zero oznacza ocenę neutralną. Proszę o zaznaczenie „X” w odpowiednich polach.

Cechy negatywne	Ocena					Cechy pozytywne
Niebezpieczne miejsce do życia	-2	-1	0	1	2	Bezpieczne miejsce do życia
Nie dba o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej	-2	-1	0	1	2	Dbą o mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej
Złe miejsce do życia	-2	-1	0	1	2	Dobre miejsce do życia
Zaniedbana	-2	-1	0	1	2	Zadbana
Słabo skomunikowana	-2	-1	0	1	2	Dobrze skomunikowana
Nieprzyjazna środowisku	-2	-1	0	1	2	Przyjazna środowisku
Nieprzyjazna osobom starszym	-2	-1	0	1	2	Przyjazna osobom starszym
Ma niemiłych mieszkańców	-2	-1	0	1	2	Ma miłych mieszkańców
Nieatrakcyjna turystycznie	-2	-1	0	1	2	Atrakcyjna turystycznie
Stwarza małe możliwości edukacyjne	-2	-1	0	1	2	Stwarza duże możliwości edukacyjne
Stwarza małe możliwości zawodowe	-2	-1	0	1	2	Stwarza duże możliwości zawodowe

39. Jakie są Pani/Pana dodatkowe potrzeby związane z ofertą wsparcia mieszkańców przez Gminę Lubicz? Proszę o zapisanie Pani/Pana sugestii związanych z następującymi obszarami: polityką prorodzinną, wspieraniem rodzin, systemem pieczy zastępczej, pomocą społeczną, promocją i ochroną zdrowia, wspieraniem rodzin z niepełnosprawnościami, edukacją publiczną, przeciwdziałaniem bezrobociu, kulturą, kulturą fizyczną i turystyką, pobudzaniem aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwem, ochroną środowiska oraz reintegracją zawodową i społeczną.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 2. Lista wskaźników potrzeb w zakresie usług społecznych

I. Polityka prorodzinna		
Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.1.1.	Przyrost naturalny	Różnica pomiędzy liczbą urodzeń i liczbą zgonów
WP.1.2.	Dzietność	Liczba urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku reprodukcyjnym
WP.1.3.	Dostępność opieki nad dzieckiem do lat trzech	Liczba miejsc w podmiotach oferujących opiekę nad dziećmi do lat trzech w stosunku do liczby dzieci
WP.1.4.	Rozwody	Stosunek liczby rozwodów do liczby małżeństw nowo zawartych w danym roku
WP.1.5.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.1.6.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.1.7.	Barier rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.1.8.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
II. WSPIERANIE RODZINY		
Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.2.1	Struktura rodzin	Liczba rodzin według typów
WP.2.2.	Struktura rodzin według liczby dzieci w rodzinie	Liczba rodzin wychowujących dzieci do 18. roku życia ze względu na liczbę dzieci w rodzinie (zmienić do 24. roku życia)
WP.2.3.	Struktura rodzin według rodzaju usług z zakresu pomocy społecznej	Liczba rodzin, które skorzystały z usług pomocy, według rodzaju usług
WP.2.4.	Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi na 1 tys. mieszkańców
WP.2.5.	Przemoc w rodzinie	Liczba złożonych niebieskich kart
WP.2.6	Dzieci dożywiane	Odsetek dzieci dożywianych
WP.2.7.	Dostępność usług w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci	Stosunek liczby miejsc w placówkach wsparcia dziennego do liczby dzieci w wieku szkolnym z rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, problemami w zakresie organizowania czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania
WP.2.8.	Potrzeby rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej	Potrzeby dotyczące wsparcia przedstawicieli rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej i/lub alkoholowym z uwzględnieniem barier pomocy

WP.2.9.	Potrzeby osób zamieszkujących z niesamodzielnym członkiem rodziny	Potrzeby dotyczące wsparcia przedstawicieli osób sprawujących opiekę nad niesamodzielnym członkiem rodziny (ze względu na wiek lub stan zdrowia) z uwzględnieniem barier pomocy
WP.2.10.	Potrzeby związane ze wsparciem specjalistów	Potrzeby mieszkańców dotyczące kontaktu ze specjalistami (pracownik socjalny, psycholog, terapeuta zajęciowy) z uwzględnieniem barier pomocy
WP.2.11.	Szczegółowe preferencje dotyczące specjalistycznego poradnictwa oraz poradnictwa psychologicznego dla osób dotkniętych problemem przemocy	Potrzeby rodzin dotkniętych przemocą domową w zakresie specjalistycznego poradnictwa (usługi prawne, terapia uzależnień i współuzależnienia, psychoterapia) oraz wsparcia psychologicznego, wraz z identyfikacją barier wsparcia
WP.2.12.	Potrzeby związane z realizacją warsztatów i szkoleń dla opiekunów faktycznych	Potrzeby osób z otoczenia osób niesamodzielnych związane z uczestnictwem w warsztatach i szkoleniach wspierających ich w codziennym funkcjonowaniu
WP.2.13.	Potrzeby związane z ofertą dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej	Potrzeby przedstawicieli rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej związane z uczestnictwem dzieci w warsztatach socjoterapeutycznych oraz animacyjno-wspierających
WP.2.14.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.2.15.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.2.16.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.2.17.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.2.1.	Liczba osób korzystających z usług edukacyjnych dla rodziców (tzw. szkoła dla rodziców, klub rodziców)	Rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
WU.2.2.	Działania na rzecz wsparcia dużych rodzin	Odsetek rodzin uczestniczących w programach dedykowanych dużym rodzinom
WU.2.3.	Samooceńca wiedzy na temat możliwości wsparcia rodzin przez gminę	Deklarowany poziom wiedzy mieszkańców na temat oferty usług dla rodzin
WU.2.4.	Spostrzegana skuteczność działań wspierających rodziny z problemem przemocy domowej	Ocena skuteczności dotychczasowej oferty usług w oczach przedstawicieli rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej i specjalistów

III. System pieczy zastępczej

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.3.1.	Liczba dzieci przebywających w formach rodzinnej pieczy zastępczej	Dzieci wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej według rodzaju pieczy
WP.3.2.	Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych według rodzaju	Dzieci powyżej 10. roku życia wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie
WP.3.3.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.3.4.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.3.5.	Bariera rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.3.6.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.3.1.	Działania na rzecz ograniczenia liczby dzieci w pieczy zastępczej	Liczba rodzin biorących udział w działaniach profilaktycznych mających na celu ograniczenie liczby dzieci w pieczy zastępczej
WU.3.2.	Liczba rodzin korzystających z usług w zakresie wzmocnienia kompetencji rodzicielskich	Liczba rodzin korzystających z usług poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego w celu wzmocnienia kompetencji rodzicielskich, poprawy relacji rodzic-dziecko, wsparcia rozwoju dziecka

IV. Pomoc społeczna

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.4.1.	Struktura ludności według funkcjonowania grup wieku	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym według płci
WP.4.2.	Struktura gospodarstw domowych	Gospodarstwa domowe ze względu na wielkość (liczba członków)
WP.4.3.	Udział ludności narodowości niepolskiej w ogólnej ludności polskiej	Mniejszości etniczne i narodowe zgodnie z ustawą z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Uchodźcy według konwencji genewskiej i Protokołu Nowojorskiego - zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
WP.4.4.	Liczba odbiorców usług w zakresie pomocy społecznej według rodzaju	Osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej były uprawnione i otrzymały pomoc społeczną według jej rodzaju
WP.4.5.	Liczba osób w kryzysie bezdomności	Osoby niezamieszkujące w lokalach mieszkalnych w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowane na

		pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoby niezameldowane w lokalach mieszkalnych i zameldowane na pobyt stały w lokalach, w których nie ma możliwości zamieszkania
WP.4.6.	Liczba osób uprawnionych do korzystania z pomocy postpenitencjarnej	Liczba osób, które będą uprawnione do korzystania z pomocy postpenitencjarnej w ubiegłym roku
WP.4.7.	Zainteresowanie korzystaniem z usług sąsiedzkich	Odsetek mieszkańców wyrażających zainteresowanie współuczestnictwem w realizacji usług sąsiedzkich z uwzględnieniem potencjalnych barier oraz sugerowany zakres usług sąsiedzkich
WP.4.8.	Zainteresowanie oferowaniem usług sąsiedzkich	Odsetek mieszkańców wyrażających zainteresowanie współuczestnictwem w realizacji usług sąsiedzkich z uwzględnieniem potencjalnych barier oraz sugerowany zakres usług sąsiedzkich
WP.4.9.	Potrzeby rozwojowe pracowników OPS	Potrzeby pracowników OPS związane z nabyciem wiedzy i umiejętności niezbędnych do skutecznego wsparcia beneficjentów
WP.4.10.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.4.11.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.4.12.	Barier rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.4.13.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.4.1.	Liczba osób starszych korzystających z usług aktywizacji	Osoby starsze, mające trudności lub wykazujące potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód, uczestniczące w różnych formach aktywizacji
WU.4.2	Dostępność mieszkań chronionych i treningowych	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych i treningowych na 1 tys. mieszkańców
WU.4.3.	Marka OPS i CUS w percepcji mieszkańców gminy	Charakterystyka marek OPS i CUS w percepcji mieszkańców, wyrażona na macierzy dyferencjału semantycznego
WU.4.4.	Preferowana forma wsparcia w zakresie usług społecznych	Preferencje mieszkańców dotyczące formy realizacji wybranych usług społecznych (m.in. poradnictwo psychologiczne, wsparcie pracownika socjalnego, inne)

V. Promocja i ochrona zdrowia

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.5.1	Przeciętna długość życia	Średnia długość życia mieszkańców gminy
WP.5.2	Liczba osób korzystających z pomocy z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby	Osoby, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej były uprawnione i otrzymały pomoc społeczną z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby
WP.5.3	Liczba osób korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu	Osoby, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej były uprawnione i otrzymały pomoc społeczną z powodu alkoholizmu
WP.5.4	Liczba osób korzystających z pomocy z powodu narkomanii	Osoby, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej były uprawnione i otrzymywały pomoc społeczną z powodu narkomanii
WP.5.5	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Osoby, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej były uprawnione i skorzystały ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
WP.5.6	Dostępność programów z zakresu promocji zdrowia	Udział osób uczestniczących w programach z zakresu promocji zdrowia w różnych jego aspektach, realizowanych przez placówki edukacyjne, kulturalne, sportowe oraz ośrodki pomocy społecznej na terenie gminy
WP.5.7.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.5.8.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.5.9.	Barier rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.5.10.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.5.1	Stopień zaradności mieszkańców w korzystaniu ze służby zdrowia	Udział osób deklarujących trudności w dostępie do informacji na temat zasad korzystania z porad specjalistów
WU.5.2	Udział osób stosujących nieprawidłową dietę	Osoby deklarujące stosowanie diety zagrażającej zdrowiu
WU.5.3	Udział osób przejawiających problemy w samodzielnym wykonywaniu czynności higienicznych ze względu na stan zdrowia	Liczba osób deklarujących trudności w samodzielnym wykonywaniu czynności higienicznych ze względu na stan zdrowia
WU.5.4	Poziom aktywności sektora pozarządowego w zakresie promocji zdrowia	Liczba projektów zrealizowanych przez NGO i inne OPP wymienione w ustawie
WU.5.5	Czas oczekiwania na dostęp do usług opiekuńczych z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby	Średnia liczba dni, które upływają od momentu złożenia wniosku o przyznanie usług opiekuńczych z

		powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do dnia ich rozpoczęcia
WU.5.6	Satysfakcja z życia	Średni poziom satysfakcji z życia wśród mieszkańców gminy

VI. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.6.1.	Poziom niepełnosprawności	Liczba osób z niepełnosprawnością na 1 tys. mieszkańców
WP.6.2.	Osoby korzystające z usług z tytułu niepełnosprawności	Liczba osób korzystających z usług dla osób z niepełnosprawnościami według rodzaju usług
WP.6.3.	Najskuteczniejsze kanały komunikacji z odbiorcami usług	Preferowane sposoby komunikowania oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin
WP.6.4.	Potrzeba wprowadzenia usługi asystencji osobistej	Odsetek mieszkańców wskazujących na potrzebę wprowadzenia usługi w gminie oraz opinie specjalistów
WP.6.5.	Potrzeba wprowadzenia usługi wypożyczalni sprzętu niezbędnego do opieki i rehabilitacji	Odsetek mieszkańców wskazujących na potrzebę wprowadzenia usługi w gminie oraz opinie specjalistów
WP.6.6.	Potrzeba wprowadzenia usługi transportowej door to door	Odsetek mieszkańców wskazujących na potrzebę wprowadzenia usługi w gminie oraz opinie specjalistów
WP.6.7.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.6.8.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.6.9.	Bariera rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.6.10.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.6.1.	Dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział miejsc użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie miejsc użyteczności publicznej; percepcja jakości dostosowania wśród mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz osób z ich otoczenia
WU.6.2.	Poziom obsługi komunikacyjnej osób z niepełnosprawnościami	Liczba połączeń komunikacyjnych (autobusowych, busowych, pojazdów prywatnych) dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; percepcja jakości obsługi wśród mieszkańców z niepełnosprawnościami
WU.6.3.	Ocena wsparcia przez gminę osób starszych i z niepełnosprawnościami	Ocena wsparcia przez gminę osób starszych i z niepełnosprawnościami przez mieszkańców

VII. Edukacja publiczna

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.7.1.	Poziom skolaryzacji wśród dzieci w wieku przedszkolnym	Udział dzieci objętych edukacją przedszkolną w wieku 3-6 lat
WP.7.2.	Dostęp do bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci w edukacji przedszkolnej	Liczba miejsc na kursach i zajęciach dodatkowych niepłatnych do ogólnej liczby dzieci w edukacji przedszkolnej
WP.7.3.	Dostęp do bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla uczniów szkół podstawowych	Liczba miejsc na kursach i zajęciach dodatkowych do ogólnej liczby uczniów szkół podstawowych
WP.7.4.	Dostęp do oferty edukacyjnej i rozwoju zainteresowań osób 50+	Liczba miejsc na kursach edukacyjnych dla osób 50+ do liczby mieszkańców 50+
WP.7.5.	Spostrzegana dostępność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży	Opinie mieszkańców (wyrażone ilościowo) na temat dostępności zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w gminie
WP.7.6.	Potrzeby w zakresie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży	Preferencje mieszkańców reprezentujących różne grupy wiekowe w zakresie oferty zajęć dodatkowych w gminie
WP.7.7.	Potrzeby w zakresie oferty zajęć dodatkowych dla osób dorosłych	Preferencje mieszkańców reprezentujących różne grupy wiekowe w zakresie oferty zajęć dodatkowych w gminie
WP.7.8.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.7.9.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.7.10.	Barier rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.7.11.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych

Sygnatura Wskaźniki uzupełniające

Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.7.1.	Poziom wyników testów i egzaminów kończących szczeble edukacji	Procent uczniów szkół podstawowych osiągających wyniki z egzaminu po ósmej klasie poniżej średniej dla gminy w ciągu ostatnich trzech lat
WU.7.2.	Występowanie problemów wychowawczych	Najczęstsze problemy wychowawcze występujące w szkołach podstawowych w gminie

VIII. Przeciwdziałanie bezrobociu

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.8.1.	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych
WP.8.2.	Stopa długotrwalego bezrobocia	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym
WP.8.3.	Poziom aktywności zawodowej mieszkańców (%)	Udział osób biernych zawodowo wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym w podziale na kategorie (kobiety, mężczyźni, OzN, osoby 50+)

WP.8.4.	Dostęp do usług poradnictwa zawodowego i przygotowania zawodowego dorosłych	Liczba osób objętych wsparciem do liczby osób bezrobotnych i w podziale na kategorie (kobiety, mężczyźni, OzN, osoby 50+)
WP.8.5.	Zakres kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe dorosłych i ich dostosowanie do potrzeb rynku pracy	Zestawienie prowadzonych kursów, szkoleń, typów kwalifikacji i kompetencji pracowniczych poszukiwanych przez pracodawców na terenie gminy/powiatu
WP.8.6.	Dostęp do usług poradnictwa zawodowego dla uczniów szkół podstawowych	Udział uczniów uczęszczających na spotkania z zakresu doradztwa zawodowego w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych oraz potrzeby zmian w tym zakresie
WP.8.7.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.8.8.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.8.9	Barier rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.8.10	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych

Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.8.1.	Dostęp do miejsc pracy w obszarze robót publicznych, prac społecznie użytecznych, zatrudnienia socjalnego	Udział osób skierowanych do robót publicznych, prac społecznie użytecznych, zatrudnienia socjalnego w ogólnej liczbie osób bezrobotnych
WU.8.2.	Dostęp do warsztatów poszukiwania pracy	Udział osób bezrobotnych kończących kursy z zakresu poszukiwania pracy wśród ogółu bezrobotnych w gminie
WU.8.3.	Liczba projektów związanych z promocją i organizacją wolontariatu adresowanych do osób bezrobotnych realizowanych w placówkach gminnych	Programy realizowane przez placówki edukacyjne, kulturalne, sportowe oraz OPS dotyczące promocji wolontariatu adresowane do osób bezrobotnych. Dane powinny dotyczyć sytuacji odnotowanej co najmniej w roku poprzedzającym diagnozę
WU.8.4.	Kobiety biernie zawodowo	Odsetek kobiet biernych zawodowo w ogólnej liczbie kobiet w wieku produkcyjnym

IX. Kultura

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.9.1.	Zakres przedsięwzięć kulturalnych w gminie	Struktura przedsięwzięć kulturalnych zrealizowanych na terenie gminy według rodzaju
WP.9.2.	Aktywność mieszkańców w poszczególnych obszarach kultury	Udział osób, które w ciągu ostatniego roku uczestniczyły w przedsięwzięciach kulturalnych realizowanych na terenie gminy według rodzaju przedsięwzięć
WP.9.3.	Preferencje kulturalne mieszkańców	Potrzeby mieszkańców związane z uczestnictwem w poszczególnych rodzajach aktywności kulturalnej

WP.9.4.	Zakres działalności kół, klubów, sekcji i ich członków w centrach kultury, klubach i świetlicach	Zestawienie kół, klubów, sekcji i ich członków w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach działających na terenie gminy według rodzaju
WP.9.5.	Dostępność kół, klubów, sekcji i ich członków w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	Liczba miejsc w kołach, klubach, sekcjach w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1 tys. mieszkańców
WP.9.6.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.9.7.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.9.8.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.9.9.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.9.1.	Zakres działalności grup artystycznych i ich członków w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	Rodzaje grup artystycznych i ich członkowie w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach działających na terenie gminy według rodzaju
WU.9.2.	Ocena atrakcyjności oferty kulturalnej w gminie	Opinie mieszkańców na temat jakości oferty kulturalnej w gminie
X. Kultura fizyczna i turystyka		
Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.10.1.	Liczba i jakość terenów publicznych związanych z rekreacją dzieci	Liczba miejsc rekreacji dla dzieci na 1 tys. mieszkańców, wyposażenie miejsc rekreacji, godziny otwarcia miejsc rekreacji; oceniana jakość terenów przez mieszkańców
WP.10.2.	Liczba i jakość terenów publicznych związanych z rekreacją młodzieży	Liczba miejsc rekreacji dla młodzieży na 1 tys. mieszkańców, wyposażenie miejsc rekreacji, godziny otwarcia miejsc rekreacji; oceniana jakość terenów przez mieszkańców
WP.10.3.	Ocena dostępności zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży	Liczba miejsc na zajęciach sportowych do ogólnej liczby uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz opinie mieszkańców w tym zakresie
WP.10.4.	Satysfakcja z dostępności i atrakcyjności terenów publicznych związanych z rekreacją	Poziom satysfakcji mieszkańców związanej z terenami publicznymi związanymi z rekreacją w dwóch wymiarach: dostępności i atrakcyjności
WP.10.5.	Potrzeby mieszkańców związane z kulturą fizyczną i turystyką w gminie	Potrzeby przedstawicieli różnych grup społecznych związanych z kulturą fizyczną i turystyką w gminie

WP.10.6.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.10.7.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.10.8.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.10.9.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.10.1.	Poziom uczestnictwa w przedsięwzięciach sportowo-rekreacyjnych	Udział mieszkańców gminy uczestniczących w przedsięwzięciach sportowo-rekreacyjnych
WU.10.2.	Dostęp mieszkańców do imprez sportowych i rekreacyjnych promujących gminę	Liczba przedsięwzięć o charakterze sportowo-rekreacyjnym na terenie gminy w okresie ostatnich trzech lat
WU.10.3.	Poziom zaangażowania organizacji społecznych w realizację zadań w sferze sportu i rekreacji	Udział organizacji społecznych (stowarzyszenia sportowe, kluby sportowe) zaangażowanych w organizację przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych na obszarze gminy
WU.10.4.	Dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy na 1 tys. mieszkańców
WU.10.5.	Zakres działalności kół/klubów/sekcji sportowych i ich członków według rodzaju	Rodzaje kół/klubów/sekcji i ich członkowie działających na terenie gminy
WU.10.6.	Liczba projektów sportowo-rekreacyjnych zrealizowanych w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	Projekty realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi dotyczące aktywności sportowej i rekreacji mieszkańców. Dane powinny dotyczyć sytuacji odnotowanej co najmniej w roku poprzedzającym diagnozę

XI. Pobudzanie aktywności obywatelskiej

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.11.1.	Frekwencja wyborcza	Udział osób uprawnionych do głosowania, które wzięły udział w wyborach lub referendum.
WP.11.2.	Wielkość sektora pozarządowego	Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w gminie na 1 tys. mieszkańców
WP.11.3.	Poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców	Udział osób będących członkami organizacji pozarządowych wśród mieszkańców gminy (na podstawie deklaracji w sondażu)
WP.11.4.	Poziom aktywności mieszkańców w formie wolontariatu	Odsetek mieszkańców gminy, którzy w roku poprzedzającym diagnozę współpracowali w formie wolontariatu z podmiotami uprawnionymi do jego organizacji na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego

WP.11.5.	Poziom aktywności organizacji pozarządowych w realizacji projektów	Najczęstsza liczba (dominanta) projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w roku poprzedzającym diagnozę
WP.11.6.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.11.7.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.11.8.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.11.9.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych
Sygnatura	Wskaźniki uzupełniające	
	Wskaźnik	Opis
WU.11.1.	Stopień współpracy sektora pozarządowego z administracją samorządową	Odsetek organizacji pozarządowych, które złożyły ofertę na realizację zadań zleconych w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi
WU.11.2.	Poziom aktywności mieszkańców w ramach budżetu obywatelskiego	Liczba wniosków składanych w budżecie obywatelskim na podstawie ustawy o samorządzie gminnym na 1 tys. mieszkańców
WU.11.3.	Przywiązanie do miejsca zamieszkania	Średni poziom przywiązania mieszkańców do gminy Lubicz; porównanie wartości zmiennej w różnych grupach mieszkańców
WU.11.4.	Poczucie wspólnoty	Średni poziom poczucia wspólnoty wśród mieszkańców
WU.11.5.	Gotowość do wolontariatu	Odsetek mieszkańców deklarujących chęć zaangażowania się w działania związane z wolontariatem
WU.11.6.	Wizerunek gminy w oczach mieszkańców	Percepcja gminy wśród mieszkańców, wyrażona za pośrednictwem oceny na matrycy dyferencjału semantycznego

XII. Mieszkalnictwo

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.12.1.	Dostępność mieszkań komunalnych	Liczba mieszkań komunalnych przypadających na 1 tys. mieszkańców
WP.12.2.	Koszt najmu mieszkań	Średni miesięczny koszt najmu mieszkań na rynku pierwotnym i wtórnym
WP.12.3.	Wskaźnik pustostanów	Procent mieszkań, które stoją puste (nie są wynajmowane ani użytkowane)
WP.12.4.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.12.5.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców,	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów

	ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	
WP.12.6.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.12.7.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych

XIII. Ochrona środowiska

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.13.1.	Jakość powietrza	Średnie stężenie pyłów PM10 i PM2.5 w powietrzu w ostatnim roku
WP.13.2.	Dostępność terenów zielonych	Powierzchnia terenów zielonych przypadająca na jednego mieszkańca
WP.13.3.	Wskaźnik recyklingu odpadów	Procent odpadów poddanych recyklingowi w stosunku do całkowitej liczby odpadów
WP.13.4.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.13.5.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.13.6.;	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.13.7.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych

XIV. Reintegracja zawodowa i społeczna

Sygnatura	Wskaźniki podstawowe	
	Wskaźnik	Opis
WP.14.1.	Skuteczność programów integracyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Procent uczestników programów integracyjnych, którzy osiągnęli założone cele społeczne i/lub zawodowe
WP.14.2.	Udział osób z niepełnosprawnością w programach społecznych	Procent osób z niepełnosprawnością biorących udział w programach społecznych i integracyjnych
WP.14.3.	Liczba inicjatyw społecznych związanych z reintegracją społeczno-zawodową	Liczba nowych inicjatyw społecznych i/lub programów ukierunkowanych na wsparcie reintegracji społecznej w ubiegłych latach
WP.14.4.	Podmioty wchodzące w skład potencjału społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze	Liczba podmiotów, zakres ich działalności, skala i poziom oferowanych usług
WP.14.5.	Potrzeba nowych rozwiązań z zakresu usług społecznych z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów	Lista postulowanych rozwiązań z zakresu usług społecznych w przedmiotowym obszarze, z perspektywy mieszkańców, ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów

WP.14.6.	Bariery rozwoju usług społecznych w gminie i propozycje działań zaradczych	Lista barier rozwoju usług społecznych w gminie z perspektywy ekspertów, specjalistów i lokalnych liderów
WP.14.7.	Przestrzenie współpracy międzyorganizacyjnej budującej potencjał lokalny	Zidentyfikowane możliwości współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi potencjał społeczności lokalnej w przedmiotowym obszarze usług społecznych